

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

BEYZA NUR BEDİR AKPINARLI

EVLİ ÇİFTLERDE EVLİLİK UYUMU BEŞ BÜYÜK KİŞİLİK ÖZELLİĞİ MANEVİ İYİ
OLMA VE KONTROL ODAĞI

Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2022

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

BEYZA NUR BEDİR AKPINARLI

EVLİ ÇİFTLERDE EVLİLİK UYUMU BEŞ BÜYÜK KİŞİLİK ÖZELLİĞİ MANEVİ İYİ
OLMA VE KONTROL ODAĞI

Danışman

Doç. Dr. Sema ERYÜCEL

Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2022

Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Beyza Nur Bedir Akpınarlı' nın bu çalışması, jürimiz tarafından Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan :Doç. Dr. Mebrure DOĞAN

Üye (Danışmanı) :Doç. Dr. Sema ERYÜCEL

Üye :Dr. Öğr. Üyesi Hatice TEBER

Tez Başlığı: Evli Çiftlerde Evlilik Uyumu, Beş Büyük Kişilik Özelliği Manevi İyi Olma ve Kontrol Odağı

Tez Savunma Tarihi :/....../2022

Mezuniyet Tarihi : 02/06/2022

(İmza)
Prof. Dr. Suat KOLUKIRIK
Müdür

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum "Evli Çiftlerde Evlilik Uyumu, Beş Büyük Kişilik Özelliği, Manevi İyi Olma ve Kontrol Odağı" adlı çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım tüm eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir, bunu şerefimle doğrularım.

Beyza Nur BEDİR AKPINARLI

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU BEYAN BELGESİ

Öğrenci Bilgileri	
Adı-Soyadı	Beyza Nur Bedir Akpınarlı
Öğrenci Numarası	20185263023
Anabilim Dalı	Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı
Programı	Tezli Yüksek Lisans
Danışman Öğretim Üyesi Bilgileri	
Unvanı, Adı-Soyadı	Doç. Dr. Sema ERYÜCEL
Yüksek Lisans Tez Başlığı	Evli Çiftlerde Evlilik Uyumu, Beş Büyük Kişilik Özelliği, Manevi İyi Olma ve Kontrol Odağı
Turnitin Bilgileri	
Ödev Numarası	1811986701
Rapor Tarihi	14.04.2022
Benzerlik Oranı	Alıntılar hariç: %15 Alıntılar dahil: %19
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE, Yukarıda bilgileri bulunan öğrenciye ait tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 83 sayfalık kısmına ilişkin olarak Turnitin adlı intihal tespit programından Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esaslarında belirlenen filtrelemeler uygulanarak yukarıdaki detayları verilen ve ekte sunulan rapor alınmıştır. Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir: () Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise: Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporunun doğruluğunu onaylarım. () Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise: Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporunun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esaslarında öngörülen yüzdelik sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.	
Gerekçe:	
Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlere uygun olarak tarafımda yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.	
Doç. Dr. Sema ERYÜCEL	
İmza	

İÇİNDEKİLER

TABLOLAR LİSTESİ.....	ii
KISALTMALAR LİSTESİ	iv
ÖZET.....	v
SUMMARY	viii
ÖNSÖZ.....	ix
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1.Evlilik Uyumu.....	4
1.2.Manevi İyi Oluş	8
1.3.Beş Faktörlü Kişilik	10
1.4.Kontrol Odağı	14

İKİNCİ BÖLÜM YÖNTEM VE BULGULAR

2.1 Yöntem	18
2.1.1. Araştırmanın Modeli	18
2.1.2. Evren ve Örneklem.....	18
2.1.3. Veri Toplama Araçları.....	18
2.1.2.1. Kişisel Bilgi Formu	18
2.1.3.2. Evlilik Uyumu Ölçeği (EUÖ).....	19
2.1.3.3. Spritüel İyi Olma Ölçeği (SWB)	19
2.1.3.4. Hızlı Büyük Beşli Kişilik Testi (HBBKT).....	19
2.1.3.5. Kontrol odağı Ölçeği (KOÖ).....	20
2.1.4. Veri Toplama İşlemi.....	20
2.1.5. Verilerin Analizi	20
2.2. Bulgular	21
2.2.1. Tanımlayıcı İstatistikler	21
2.2.1.1. Demografik Değişkenlerin Tanımlayıcı İstatistikleri	21
2.2.1.2.Araştırmada Yer Alan Demografik Bilgiler ve Değişkenler Arasındaki Alt Boyut İlişkileri	34
2.3.Tartışma	74
SONUÇ.....	85
KAYNAKÇA.....	89

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 2.1. Katılımcılara İlişkin Demografik Bilgiler	21
Tablo 2.2. Cinsiyet değişkenine göre ölçek toplam puanları ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması.....	23
Tablo 2.3. Eğitim durumu bakımından ölçek toplam puanlarının karşılaştırılması	25
Tablo 2.4. Katılımcıların evlendikleri yaş bakımından ölçek toplam puanlarının karşılaştırılması.....	27
Tablo 2.5. Katılımcıların ne kadar zamandır evli oldukları bakımından ölçek toplam puanlarının karşılaştırılması	28
Tablo 2.6. Katılımcıların evlenme biçimleri bakımından ölçek toplam puanlarının karşılaştırılması.....	29
Tablo 2.7. Katılımcıların evlenmeden önce tanıştıkları süre bakımından ölçek toplam puanlarının karşılaştırılması	30
Tablo 2.8. Katılımcıların sahip oldukları çocuk sayısı bakımından ölçek toplam puanlarının karşılaştırılması.....	31
Tablo 2.9. Katılımcıların ortalama aylık geliri bakımından ölçek toplam puanlarının karşılaştırılması.....	33
Tablo 2.10. Hızlı Büyük Beşli Kişilik Testi (HBBKT) alt boyutlarına ilişkin tanımlayıcı istatistikler	34
Tablo 2.11. Manevi İyi Oluş Ölçeği alt boyutlarına ilişkin tanımlayıcı istatistikler	35
Tablo 2.12. Kontrol Odağı Ölçeği alt boyutlarına ilişkin tanımlayıcı istatistikler	36
Tablo 2.13. Eğitim durumu bakımından Hızlı Büyük Beşli Kişilik Testi (HBBKT) alt boyutlarının karşılaştırılması.....	36
Tablo 2.14. Eğitim durumu bakımından Manevi İyi Oluş Ölçeği alt boyutlarının karşılaştırılması.....	38
Tablo 2.15. Eğitim durumu bakımından Kontrol Odağı Ölçeği alt boyutlarının karşılaştırılması.....	40
Tablo 2.16. Katılımcıların evlendikleri yaş bakımından Hızlı Büyük Beşli Kişilik Testi (HBBKT) alt boyutlarının karşılaştırılması.....	42
Tablo 2.17. Katılımcıların evlendikleri yaş bakımından Manevi İyi Oluş Ölçeği alt boyutlarının karşılaştırılması.....	43
Tablo 2.18. Katılımcıların evlendikleri yaş bakımından Kontrol Odağı Ölçeği alt boyutlarının karşılaştırılması.....	45

Tablo 2.19. Katılımcıların ne kadar zamandır evli oldukları bakımından Hızlı Büyük Beşli Kişilik Testi (HBBKT) alt boyutlarının karşılaştırılması.....	46
Tablo 2.20. Katılımcıların ne kadar zamandır evli oldukları bakımından Manevi İyi Oluş Ölçeği alt boyutlarının karşılaştırılması.....	48
Tablo 2.21. Katılımcıların ne kadar zamandır evli oldukları bakımından Kontrol Odağı Ölçeği alt boyutlarının karşılaştırılması.....	51
Tablo 2.22. Katılımcıların evlenme biçimleri bakımından Hızlı Büyük Beşli Kişilik Testi (HBBKT) alt boyutlarının karşılaştırılması.....	53
Tablo 2.23. Katılımcıların evlenme biçimleri bakımından Manevi İyi Oluş Ölçeği alt boyutlarının karşılaştırılması.....	55
Tablo 2.24. Katılımcıların evlenme biçimleri bakımından Kontrol Odağı Ölçeği alt boyutlarının karşılaştırılması.....	56
Tablo 2.25. Katılımcıların evlenmeden önce tanıştıkları süre bakımından Hızlı Büyük Beşli Kişilik Testi (HBBKT) alt boyutlarının karşılaştırılması.....	58
Tablo 2.26. Katılımcıların evlenmeden önce tanıştıkları süre bakımından Manevi İyi Oluş Ölçeği alt boyutlarının karşılaştırılması.....	59
Tablo 2.27. Katılımcıların evlenmeden önce tanıştıkları süre bakımından Kontrol Odağı Ölçeği alt boyutlarının karşılaştırılması.....	60
Tablo 2.28. Katılımcıların sahip oldukları çocuk sayısı bakımından Hızlı Büyük Beşli Kişilik Testi (HBBKT) alt boyutlarının karşılaştırılması.....	61
Tablo 2.29. Katılımcıların sahip oldukları çocuk sayısı bakımından Manevi İyi Oluş Ölçeği alt boyutlarının karşılaştırılması.....	63
Tablo 2.30. Katılımcıların sahip oldukları çocuk sayısı bakımından Kontrol Odağı Ölçeği alt boyutlarının karşılaştırılması.....	65
Tablo 2.31. Katılımcıların ortalama aylık geliri bakımından Hızlı Büyük Beşli Kişilik Testi (HBBKT) alt boyutlarının karşılaştırılması.....	67
Tablo 2.32. Katılımcıların ortalama aylık geliri bakımından Manevi İyi Oluş Ölçeği alt boyutlarının karşılaştırılması.....	69
Tablo 2.33. Katılımcıların ortalama aylık geliri bakımından Kontrol Odağı Ölçeği alt boyutlarının karşılaştırılması.....	70

KISALTMALAR LİSTESİ

Çev.	:Çeviren
Ed.	:Editör
SPSS.	:Statistical Package for the Social Sciences
vd.	:ve diğerleri
WHO.	:World Health Organization
EUÖ.	:Evlilik Uyumu Ölçeği
MİOÖ.	:Manevi İyi Olma Ölçeği
HBBKT.	:Hızlı Büyük Beşli Kişilik Testi
SWB.	:Spritüel Well-Being
KOÖ.	:Kontrol Odağı Ölçeği
KÖ.	:Kişilik Özelliği

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, evlilik yaşamında evlilik uyumunun ve kişilik özelliklerinin, manevi iyi olma ve kontrol odağı ile ilişkisinin belirlenmesidir. Bu çalışmayla evlilik uyumu ve kişilik özelliklerinin manevi iyi olma ve kontrol odağı ile ilişkisinin evli bireylere uygulanan ölçekler aracılığı ile tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Bu araştırmanın kapsamını yaşları 18-65 arasında olup İzmir'de yaşayan kadın ve erkek evli bireyler oluşturmaktadır. Evli bireyler çift olarak değil bireysel olarak çalışmaya katılım sağlamışlardır. Araştırmaya, cinsiyet bakımından 283'ünün (%53.8) kadın, 243'ünün (%46.2) erkek olmak üzere toplam 526 katılımcının verileri dahil edilmiştir. Araştırmaya katılan kişilere Rotter tarafından geliştirilen, Dağ(2002) tarafından Türkçeye uyarlanan Kontrol Odağı Ölçeği, Locke ve Wallace(1959) tarafından geliştirilen ve Tutarel ve Kışlak tarafından Türkçeye çevirilen Evlilik Uyum Ölçeği, Ekşi ve Kardaş tarafından (2016) geliştirilen Spiritüel İyi Oluş Ölçeği, Costa ve McCare(1987) tarafından geliştirilen kişilik özelliklerini ölçmek amacıyla Verlmuts ve Geris (2005) tarafından Goldberg'in (1992) ortaya koyduğu kişilik özellikleri ile ilgili 100 sıfattan 30'u seçilerek geliştirilen Hızlı Büyük Beşli Kişilik Testi (HBBKT) ölçeklerinin formları ile sosyo-demografik bilgi formu uygulanmıştır. Ölçeklerden elde edilen verilerin istatistiksel analizi için SPSS 22.0 bilgisayar programı kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan verilerin Kolmogorov Smirnov test istatistiğine göre normal dağılmadığı görülmüş ve çarpıklık ve basıklık değerleri baz alınarak normallik dağılımı varsayımını sağladığı tespit edilmiştir. Araştırmada kullanılan ölçekler ile demografik karşılaştırmalarda Independent Sample T-Test ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) analizi kullanılmıştır. Demografik bilgilere ilişkin frekans (n) ve yüzde (%), ortalama, standart sapma, çarpıklık basıklık değerlerine yer verilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular literatür bağlamında tartışılmıştır. Katılımcıların evlilik uyumu ölçeğinden aldıkları puanlara göre erkek evli bireylerin evlilik uyumları kadınlardan daha yüksek bulunmuştur ($p<0.05$). Evlilik uyumu ile manevi iyi oluş arasındaki ilişkinin incelendiği istatistik sonuçlarına göre evlilik uyumunun arttıkça manevi iyi oluşun da arttığı tespit edilmiştir. Evlilik uyumunun beş büyük kişilik özelliği ile arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Buna göre evlilik uyumu arttıkça beş büyük kişilik özelliği puanının da evli bireylerde arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Evli bireylerde evlilik uyumu ile kontrol odağı arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmanın sonuçlarına göre evlilik uyumu ile kontrol odağı arasında negatif yönlü

korelasyon bulunmuştur. Buna göre kontrol odağı puanı arttıkça evlilik uyumunun azaldığı tespit edilmiştir. Evlilik uyumu ile demografik değişkenler ve bu çalışmada kullanılan, manevi iyi oluş ölçeği, hızlı büyük beşli kişilik testi ve kontrol odağı ölçeği ile evlilik uyumu arasındaki ilişkinin incelendiği başka çalışmaların yapılması faydalı olabilir.

Anahtar Kelimeler: Evlilik Uyumu, Beş Büyük Kişilik Özelliği, Manevi İyi Olma, Kontrol Odağı.

SUMMARY

MARITAL ADJUSTMENT IN MARRIED COUPLES FIVE GREAT PERSONALITY TRAITS MODEL SPIRITUAL WELL-BEING AND CONTROL FOCUS

The purpose of this research is to determine the relationship between marital adjustment and personality traits in married life and locus of control. At the same time, there are studies in the literature that there is a relationship between spiritual well-being and marital adjustment. With this study, it is aimed to determine the relationship between marital adjustment and personality traits with spiritual well-being and locus of control with the scale questions applied to married individuals. The scope of this research consists of male and female married individuals aged between 18-65 living in İzmir. Married participants were considered as individuals, not as a couple. When the demographic information of the participants was examined, the data of a total of 526 participants, 283 (53.8%) female and 243 (46.2%) male, were included in terms of gender. Locus of Control Scale developed by Rotter and adapted to Turkish by Dağ (2002), Marital Adjustment Scale developed by Locke and Wallace (1959) and translated into Turkish by Tutarel and Kışlak, Spiritual Well-Being Scale developed by Ekşi and Kardaş (2016), Costa and McCare (1987) in order to measure personality traits developed by Verlmuts and Geris (2005) by selecting 30 of 100 adjectives related to personality traits put forward by Goldberg (1992), with the forms of Quick Big Five Personality Test (HBPT) scales and sociodemographic information form was applied. Spss 22.0 computer program was used for the statistical analysis of the data obtained from the scales. It was observed that the data used in the study were at normally distributed according to the Kolmogorov Smirnov test statistic, and was determined that the normality distribution assumption was met based on the skewness and kurtosis values. Independent Sample T-test and One-way Analysis of Variance (ANOVA) analysis were used for demographic information are given. The findings obtained from the research were discussed in the context of the literature. According to the scores of the participants from the marital adjustment scale, the marital adjustment of the married individuals was higher than that of the females ($p < 0.05$). According to the statistical results examining the relationship between marital adjustment and spiritual well-being, it has been determined that as marital adjustment increases. It has been observed that there is a positive and significant relationship between marital

adjustment and five major personality traits. Accordingly, it was concluded that as marital adjustment increased, the scores of the five major personality traits also increased in married individuals. According to results of the study examining the relationship between marital adjustment and locus of control in married individuals, a negative correlation was found between marital adjustment and locus of control. Accordingly it was determined that as locus of control score increased, marital adjustment decreased. It may be useful to conduct other studies examining the relationship between marital adjustment and demographic variables and the relationship between the spiritual well being scale, the rapid big-five personality test and the locus of control scale used in study, and marital adjustments.

Key words: Marital Adjustment, Big Five Personality Traits, Spiritual Well-Being, Locus Of Control

ÖNSÖZ

Ailenin bütünlüğü ve mutluluğu doğru kurulan ve uyumlu sürdürülen evlilikler ile mümkün olmaktadır. Uyumlu evlilikler geleceğe psikolojik sağlığı düzgün nesiller yetiştirmek adına yaşamda önemli bir yere sahiptir. Bireylerin evlilik yaşamında mutluluğu ve uyumu yakalaması yetiştirdiği çocukların mutluluğunu etkilemekte ve toplumların sağlıklı sürdürülebilirliği için temel etken olarak düşünülmektedir. Evlilik uyumunun aile ve topluma etkisinin yanı sıra maneviyat ve din kavramlarının da, neredeyse bilinen her dönemde toplumların yaşamlarının merkezinde yer almakta olduğu görülmektedir. Dünyanın neredeyse her yerinde var olduğu bilinen tüm dinlerde, aile ve evlilik kavramı toplumun temel unsuru olarak kabul edilmektedir. Uyumlu ve istikrarlı görülen evliliklerde maneviyat ve evlilik memnuniyeti arasında ilişki olduğu yapılmış çalışmalarda mevcuttur. Konuyla ilgili yapılmış araştırmalarda maneviyatın, tanışma da dahil olmak üzere zaman içinde evli çiftler için evlilik memnuniyetini yükselttiği bulunmuştur. Aynı şekilde evlilik uyumu ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin yüksek olduğu mevcut çalışmalarda görülmektedir. Bununla ilgili yapılmış bir araştırmada maneviyatın kişisel bağlantısının evlilikten daha fazla memnun olunmasıyla ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Evliliklerde kontrol odağının önemli bir rol oynadığı yine literatürde görülmektedir. Bu veriler doğrultusunda bu çalışmada evlilik uyumunun beş büyük kişilik özellikleri, manevi iyi olma ve kontrol odağı açısından ilişkisi evli katılımcılardan elde edilen güncel bulgularla açıklanmaya çalışılacaktır.

Çalışma giriş ve iki ana bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde araştırmanın amacı, konusu, problemi ve sınırlılıkları açıklanmıştır. Birinci bölümde araştırmanın literatür ve kavramsal çerçevesine yer verilmiştir. Evlilik ve evlilik uyumu kavramları açıklanmış, evlilik hayatının içinde mevcut olan uyum, doyum, mutluluk gibi kavramlar ele alınmıştır. Çalışmanın konusunu oluşturan başlıklardan olan manevi iyi olma, beş büyük kişilik özeği ve kontrol odağı kavramları sırasıyla tanımlanarak, bu konuların evlilik uyumu ile ilişkisinin açıklanmasıyla ilk bölüm tamamlanmaktadır. İkinci bölümde araştırmanın yönteminde, elde edilen nicel bulgular paylaşılmış ve bu bulgular ile araştırmanın kapsamını oluşturan kavramlar literatür bağlamında tartışılmıştır.

Tez sürecimin her aşamasında beni bilgilendiren ve sabırla yardımlarını esirgemeyen saygıdeğer danışman hocam Doç. Dr. Sema ERYÜCEL'e teşekkür ve

minnetimi sunarım. Tüm hayatım boyunca daima arkamda duran sevgili aileme ve bu çalışma boyunca desteğini hep hissettiren sevgili eşime tüm kalbimle teşekkür ederim.

Beyza Nur BEDİR AKPINARLI

Antalya 2022

GİRİŞ

Dünyada varlığı bilinen ilk toplumlardan beri aile kavramının önemi kabul edilen bir gerçektir. İlk yazılı metinlerde ve kutsal kabul edilen tüm dini kaynaklarda ailenin değeri özellikle vurgulanan bir konu olmaktadır. Toplumun temeli olarak kabul edilen aile; erkek ve kadın bireyin beraberliği ile oluşmakta ve bu iki birey arasındaki özel ilişkinin kalitesi aileyi, toplumu ve dolayısıyla gelecek nesilleri etkileyen bir faktör olmaktadır. Aile denince bilindiği üzere onu oluşturan ilk yapının "evlilik" olduğu ifade edilebilir. Evlilik kavramı tanımlanacak olursa; "kadın ve erkek bireyin birlikteliği ile akrabalık bağı yaratan sosyal bir anlaşma" şeklinde açıklanabilir.

Evlilik, "toplumdan topluma farklılık gösteren, aile kurmak ve neslin devamını sağlamak için iki bireyin devamlı bir beraberlik sürdürebilmek amacıyla bir araya geldiği, beraberliklerinde kendilerine, iki bireyin birbirlerine ve ortak çocuklarına olan sorumluluklarını yerine getirmeye söz verdikleri, birbirine bağlı düzenlerden meydana gelen evrensel bir kurum" olarak tanımlanmaktadır (Saxton,1982). Evlilik yaşamında evlilik uyumu ve kişiliğin birbirleriyle ilişkili olduğu literatürde vurgulanan bir konu olmaktadır (Özer-Güngör 2012). Aynı zamanda manevi iyi olma ile evlilik uyumu arasında bir ilişki olduğuna dair çalışmalar bulunmaktadır. Evliliğin devamını etkileyen faktörlerin neler olduğu literatürde çeşitli açılardan tartışılmaktadır. Bu faktörler; evlilikte uyum, doyum, kalite ile eşlerin farklı kişilik özellikleri, çocuk sahibi olmaları, dünya görüşleri, ekonomik nedenler, fiziksel ve psikolojik rahatsızlıklar, sahip olunan alışkanlıklar, dini inançlar, kültür farklılıkları, varsa önceki evlilikler, evliliğin nasıl yapıldığı, sosyal destekler, çevre ve akraba ilişkileri ve bireysel beklentiler olarak ifade edilebilir.

1.Araştırmanın konusu

Sağlıklı bir evliliğin ve evlilik ilişkisinin sürdürülebilmesi ile ilgili literatürde en sık gündeme alınan kavramlardan birinin evlilik uyumu ve evlilik uyumunu etkileyen faktörlerin olduğu söylenebilir. Bu çalışmanın başlıklarından olan Manevi İyi Olmanın evlilik uyumu ile ilişkisinin daha önce literatürde sıklıkla yer almakta olduğu görülmektedir. Psikolojik anlamda iyi oluşun, kişilerin yaşamının anlamını bulmasında etkili olduğu düşünülmektedir. Yaşamındaki anlamı bulduğunu düşünen bireylerin, psikolojik ve sosyal anlamda kendisini yeterli hissetmekte ve hayatlarına sağlık bir şekilde devam etmekte olduğu araştırmalarda görülmektedir. Larson ve Larson (2003), manevi

yaşamın fiziksel ve psikolojik anlamda sağlıkla olan ilişkisini anlamak için yapmış olduğu bir çalışmanın sonuçlarına göre; manevi yaşamın karşılaşılan sorunlarla başa çıkmada bireye güç verdiği ve bireyin içsel huzurunu artırdığı bilinmekle birlikte; öfkenin kontrolünde ve depresyona yakalanma eğilimde engelleyici ve koruyucu olduğu bulunmuştur. Evlilik yaşamında evlilik uyumunun kişilik özellikleri ile ilişkisi literatürde yapılmış çalışmalarda bulunmaktadır. Beş Faktörlü Kişilik kuramı, insan kişiliğine dair tüm özellikleri kapsayan ve birleştiren şekliyle kişilik özelliklerini en iyi açıklayan ve literatürde büyük ölçüde kabul görmüş bir kuram olarak bu çalışmada kullanılmıştır (Burger, 2006). Çalışmanın bir diğer kavramı olan Kontrol Odağı, bireylerin başına gelen olayların nedenlerini ve sonuçlarını neye göre anlamlandırdığı ile ilgili bir kavram olarak bilinmektedir. Bu kavram, içsel ve dışsal kontrol odaklılık olarak iki yönden tanımlanmaktadır. İçsel kontrol odaklı bireyler yaşadıkları olumsuz durumların sonuçlarını kendi davranışlarının bir sonucu olarak görürlerken, dışsal kontrol odaklı bireylerin ise olumsuz durumları şans, kader gibi dışsal faktörlerin etkisine bağladıkları görülmektedir (Burger,2006). Bu çalışma ile birlikte Evlilik Uyumunu ile Beş Büyük Kişilik Özelliği, Manevi İyi Olma ve Kontrol Odağının arasında bir ilişki olduğu düşünülmekte olup, bu ilişki elde edilen bulgularla literatür bağlamında tartışılacaktır.

2.Araştırmanın amacı ve önemi

Bu araştırmanın amacı, evlilik yaşamında evlilik uyumunun ve kişilik özelliklerinin manevi iyi olma ve kontrol odağı ile ilişkisinin belirlenmesidir. Evlilik uyumu ve kişilik özellikleri ile ilgili yerel literatürde yapılmış bir çok çalışma mevcuttur. Evliliğin sağlıklı bir şekilde sürdürülebilirliği için etkili olan faktörlerden evlilik uyumu, doyumu ve evlilik kalitesi ile birlikte sosyal yaşam, ekonomik nedenler, aile ve çocuk, kültür, din ve manevi inançların da etkisinden söz edilmektedir. Evli bireylerde kişilik özelliklerinin, yerel literatürde az sayıda yapılmış çalışma bulunan manevi iyi oluşun ve kontrol odağının evlilik uyumu ile ilişkisinin incelenmesi ve elde edilen bulguların Türkçe literatüre katkı sağlaması bu çalışmanın amacını ve önemini oluşturmaktadır.

3.Araştırmanın problemleri

Evli bireylerin evlilik yaşamında evlilik uyumunun ve kişilik özelliklerinin, manevi iyi olma ve kontrol odağı ile ne derecede ilişkili olduğu araştırmanın temel problemidir. Bu bağlamda araştırmanın problem cümlesini "Evli bireylerin evlilik uyumları ile kişilik

özelliklerinin, manevi iyi olma ve kontrol odağı ile ilişkisi nedir?" sorusu oluşturmaktadır.

Araştırmanın amacı kapsamında şu sorulara cevap aranmıştır.

- Evli bireylerden oluşan katılımcılara ait sosyodemografik değişkenler ile Evlilik Uyumunun ilişkisi nedir?
- Evli bireylerden oluşan katılımcılara ait sosyodemografik değişkenler ile Manevi İyi Oluşun ilişkisi nedir?
- Evli bireylerden oluşan katılımcılara ait sosyodemografik değişkenler ile Beş Büyük Kişilik Özelliğinin ilişkisi nedir?
- Evli bireylerden oluşan katılımcılara ait sosyodemografik değişkenler ile Kontrol Odağının ilişkisi nedir?
- Evli Bireylerin Evlilik Uyumu ile Manevi İyi Oluşlarının aralarında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- Evli bireylerin Evlilik Uyumu ile Beş Büyük Kişilik Özelliği aralarında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- Evli bireylerin Evlilik Uyumu ile Kontrol Odağı aralarında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- Evlilik Uyumu puanının artmasıyla beraber Manevi İyi Oluşun da artacağı söylenebilir mi?
- Evlilik Uyumunun artmasıyla Beş Büyük Kişilik Özelliği puanlarının da artacağı söylenebilir mi?
- Evlilik Uyumunun artmasıyla Kontrol Odağı puanlarının artması veya azalması söylenebilir mi?

4.Araştırmanın sınırlılıkları

Araştırma Eylül 2020-Mart 2021 tarihleri aralığında ve pandemi döneminin yoğun geçtiği aylarda, İzmir ilinde yaşayan evli bireyler ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada evli bireyler, eşleri ile birlikte değil, tek tek katılım sağlayıp buna göre değerlendirilmiştir. Bu çalışma katılımcıların; kişisel bilgi formu, evlilik uyumu, manevi iyi olma, beş büyük kişilik özelliği ve kontrol odağı ölçeklerine verdikleri cevaplarla sınırlıdır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1.Evlilik Uyumu

Sosyal bir varlık olarak bilinen insanın içinde yaşadığı topluma uyum sağlaması, kendini mutlu bir birey olarak hissedebilmesi ile yakından ilişkilidir. Sosyal yaşamda önemli bir yere sahip olan evlilik bireylerin yaşamlarında uyumu yakalaması ve onu sürdürmesini gerektiren evrensel bir kavram olarak kabul edilmektedir. Kişilerarası ilişkilerin en temel faktörlerinden olan evlilik uyumu, sosyal varlık olan insan için üzerinde durulması önemli olan kavramlardandır. Evlilikte uyum, evli bireyin psikolojik açıdan iyiliği için sahip olması gereken önemli bir sosyal ilişkidir.

Evlilik yaşamının sağlıklı bir şekilde sürmesini etkileyen faktörlerin evlilik uyumu, doyumu ve evlilik kalitesi ile beraber sosyal çevre, ekonomi, aile ilişkileri ve çocuk gibi faktörler olmasıyla birlikte kültürün ve dini-manevi inançların da etkisinin varlığından söz edilmektedir. Hint kültüründen bir kadının dediği gibi "evlilik sönüp gidebilecek bir aşka" değil; gelir, eğitim durumu, aile, din ve kişilik benzerliklerine dayanmaktadır (Alvarez, 2003). Evliliğin mutlu, uyumlu ve doyumlu olarak nitelendirilebilmesi için; ilişkide iletişim, ilişki algısı, sorun çözme becerisi, bağlılık, sosyal anksiyete, cinsellik, maneviyat ve dindarlık ile eğitim gibi faktörlere bağlandığı literatürde görülmektedir. (Polat, 2006)

Farklı kişilik özelliklerine sahip iki bireyin bir bütün olarak ortak hedefler doğrultusunda mutlu olmayı başarabildikleri evlilikler, uyumlu evlilik olarak tanımlanmaktadır (Şener ve Terzioğlu, 2008). Evlilikten ne beklediği eşler arasındaki uyumun önemli belirleyicilerinden olduğu ifade edilmektedir. Bu beklentinin ne kadar gerçekçi olduğu ise evliliğin kalitesini göstermektedir. Kadın ve erkeğin birbirlerinden beklentileri ne kadar yakın olursa evlilikte uyumun da o kadar kolay yakalanacağı söylenmektedir (Kasapoğlu, 2007).

Evliliğin bireyin yaşam süresini ve kalitesini olumlu etkilemesiyle birlikte, bedensel ve psikolojik sağlığını koruyup mutluluğunu artırdığı literatürde rastlanan bir bulgu olmaktadır. Bu çerçevede toplumun devamını ve bireylerin yaşamını sağlıklı sürdürebilmesi için ailenin bütünlüğünün ve sürekliliğinin sağlanması önem arz etmektedir (Glenn, 1991:261).

Evlilik ilişkisi üç aşamalı bir süreç olarak tanımlanmaktadır. Birinci aşamada; evli çiftler evlilik ile gelen sorunlar ve üstlenilen sorumluluklar ile baş başa kaldığı bir

noktadadır. İkinci aşamada, evli çiftlerin çocuk sahibi olmaya veya olmamaya karar vermekte olup, çocuk sahibi oldular ise, sahip oldukları çocuğun yetiştirilmesi konusunda sorumluluk aldıkları dönemdedirler. Üçüncü aşamada ise çocukların; okul, evlilik, iş vs; gibi konulardan sebeple evden ayrıldığı ve çiftin yalnız kaldığı görülmektedir. Bu noktada birey, eşiyle daha çok zaman geçirip, yaşanan yenilik ve değişimlere karşı birlikte mücadele ettikleri dönemdedir (Feldman, 1970).

Evlilik ilişkisini sağlıklı tutacak temel inanç ve değerlere göre iki ilişki şablonu bulunduğu görülmektedir. Bunlardan birincisi, evlilikte BEN ilişkisi. BEN ilişkisine göre; eşlerden birinin diğer eşi sürekli baskı ve kontrol altına alma, onu yönetme eğiliminden kaynaklanmaktadır. Bu davranışın temelinde Kontrol/Denetim odaklı korku kültürü yer almaktadır. Diğer ilişki şablonuna göre BİZ ilişkisi ise, gelişim odaklı değerler kültürünün üzerine kurulmaktadır. Biz ilişkisi içinde değerlerini sürdüren eşler evlilikte birbirini denetleme ve baskı kurma çabası içerisinde değillerdir. Bu bireyler inandıkları, yaşadıkları değerlerle mutlu ve uyumlu bir yuva oluştururlar (Cüceloğlu, 2017)

Evli bireylerin evlilikteki uyumunun iyi olması; evliliklerinde mutluluğu ve tatmini psikolojik sağlık açısından da beraberinde getirmektedir. Uyumun bozulduğu koşullarda sadece evli çiftler değil, bununla birlikte o çiftin çocukları, aileleri, hatta çevreleri de olumsuz etkilenebilmektedir. Bu da bir kriz ortamı oluşturmaktadır. Bu noktada evlilik uyumunun tekrar sağlanması üzerine yapılacak olan çalışmalar sadece evlilik yaşayan iki yetişkin bireyi değil bunun yanında evliliğin etkilediği diğer bireyler içinde faydalı olabilmektedir. Uyumlu ve sağlıklı sürdürülen evliliklerin hem kişiler hem de toplum ve çevre açısından öneminin dile getirilmesi sebebiyle bu konu son yıllarda hem yurtiçi hem de yurt dışında sıkça çalışılmaya başlanmıştır.

Günümüz yaşantısının önemli bir parçası olan modern hayatın, olumlu getirilerinin yanında olumsuz olan noktalarından biri de evlilik ve aile yapısının deforme olmasına sebep olmasıdır. Bu konu son yıllarda birçok araştırmacının da araştırma konusunu oluşturmaktadır. Yapılan araştırmalarda dini ve manevi değerlere uzak olan kişiler evlenmeye ve aile kurma fikrine sıcak bakmamaktadırlar (Schnor, 2012).

Cüceloğluna göre, olgun insan; inanç ve değerlerini bilme sorumluluğuna sahiptir. Bu insan inanç ve değerlerin, yaşamında ne denli etkili olduğunu iyi bilir. Çünkü inanç ve değerler insanın davranışlarına anlam kazandıran bir faktör olarak tanımlanmaktadır (Cüceloğlu, 2017:69).

Bir ilişkinin veya evliliğin kurulmasında etkili olan faktörlerin yanı sıra din ve maneviyatın etkisinin varlığı göz ardı edilmemelidir (Schnor, 2012). Eğer birey için

maneviyatı, yaşamında önemli konumdaysa, hayatını inancı ve hissiyatı yönünde sürdürmek isterken, başka inançta olup veya manevi bir görüşe sahip olmayan biriyle evliyse, eşiyle evliliğinde çatışma ve sorunlar yaşama olasılığı yüksektir denebilir. Evlilikte söz konusu bu farklılıklar evli çiftin birlikte yaşamasını güç kılmaktadır (Yavuzer, 2010). Aile hayatının mutluluğu ile ilgili farklı dinlerde benzer şekillerde ifadelerin yer aldığı görülmektedir. Hem İncil hem de Tevrat ayetleri eşlerin birbirlerine karşı sevgi ve bağlılığını ve karı koca arasında şefkatle muameleyi emretmektedir (Balcı Arvas, 2020).

Evlilik uyumunda dinin ve maneviyatın etkisini görebileceğimiz bir diğer önemli konu, evlilik öncesinde eş seçimi ve tanışma döneminde birbirleriyle benzerlikler taşıyan bireylerin birbirlerini çekici görmeye eğilim gösterdikle yönündedir. Dini benzerlik hakkında yapılmış bir çalışmada, internet aracılığıyla çiftler arasında din ve cinsellik hakkındaki görüşlerinin sorulduğu bir ankette, eşleriyle benzer fikirde olan çiftlerin, eşlerine karşı daha çok çekicilik duygusunu yaşadıkları tespit edilmiştir (Hirsch, 2010).

Evlilikle ilgili birçok faktörü inceleyen kısa anketli olarak yapılmış olan bir yurtdışı araştırmasına göre evli çiftlerin evliliklerine ilişkin taşıdıkları tatmin ile ilgili dikkat çekici bir sonuca ulaşılmıştır. Buna göre kiliseye gidilme sıklığı evlilik memnuniyetini etkileyen bir faktör olarak bulunmuştur. Yani bu araştırmaya göre dinin kişisel bağıntısının yüksek bir oranla evlilikten daha fazla memnuniyet duyulmasına sebep olduğuna ilişkin bir sonuca varılmıştır (Mahoney vd, 2001).

Din ile evlilik memnuniyeti arasındaki ilişkinin araştırıldığı bir çalışmada, iki dikkate değer aracının var olduğu belirlenmiştir. Bunlardan ilkinde göre, kapsamı yüksek düzeyde dindarlığın zamanla yeni evli çiftler için evlilik memnuniyetini yükselttiği sonucuna varılmıştır (Sullivan, 1995). İkincisine göre ise kişisel dindarlık dini mabede giden evli bireyler için evlilikte memnuniyet ve mutluluğun bir göstergesi olduğu ifade edilmektedir (Mahoney vd, 2001).

Yüksek maneviyata sahip olan bireylerin kendilerinden daha az seviyede maneviyata sahip olanlara bireylere göre evliliğe daha çok bağlı olduklarına ilişkin tutumun araştırıldığı bir çalışmada; daha fazla bireysel dindarlığa sahip olan bireylerin, uyumlu bir şekilde evliliğe daha fazla bağlı olduğu görülmektedir (Mahoney vd, 2001). Buna karşın daha çok maneviyata sahip kişilerin evliliğinin yerleşik hale gelmesi görüşünün aksine, maneviyat kontrol altına alınıp evliliği engellemeyecek duruma geldiğinde, evlilikten alınan tatminlik duygusunu arttığı yapılmış bir çok çalışma ortaya konmaktadır.

Maneviyat ile evlilik uyumu arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışmaya göre, manevi ve dini duyguları yüksek düzeyde olan bireylerin evlilik uyumlarının, manevi ve dini duyguları yüksek olmayan bireylerden daha fazla olduğu görülmüştür. Manevi düşünce ve yaşantının evliliklerin uyumlu bir şekilde yürütülmesinde bu noktada yapılmış araştırmalara dayanarak önemli bir etken olduğu düşünülmektedir. Şayet evli çiftler evlilik öncesinde dini ve manevi değerler konusunda anlaşıp buna dayanarak evliliklerini sürdürmüşlerse evliliklerinde uyum ve doyum yaşamaktadırlar. Özetle evlilikte uyumun yüksek olmasında manevi eğilim ve dini görüşler etkili olmaktadır denilebilir (Peirano, 2007). Balcı-Arvas ve Hökelekli' nin (2017) çalışması da din ve evlilik arasında olumlu bir ilişki olduğunu göstermekte ve diğer çalışmaları destekler niteliklidir.

Evli çiftlerin maneviyatlarının, genel anlamda eşleriyle evlilik ilişkilerinde pozitif bir ilişkisi olduğu yapılmış çalışmalarda görülmüş; çiftten erkek olan bireyin eşine göre maneviyatının daha yüksek olması, evlilikte uyumunun iyi olmasıyla alakalıyken, kadın eşin maneviyatının kocasından fazla olması durumunda, evlilikte uyumlarının düşük olduğu gösteren çalışmalar da mevcuttur (Giblin, 1997).

Evlilik uyumu ve doyum ile ilgili yapılmış bir çok araştırmada, yüksek maneviyat ve din ile evlilik uyum ve doyum arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (Giblin, 1996). Bir araştırmada evlilikteki problemlerin önüne geçilmesi ve probleme dayalı çözümlerde, maneviyatın ve dindarlığın pozitif etkisinden bahsedilmektedir (Yapıcı, 2018). Literatürde yer alan bu çalışmaların sonuçları, maneviyat ve evlilik uyumu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu kanıtlar niteliktedir.

1.2. Manevi İyi Oluş

Manevi iyi oluş kavramını açıklamak için ilk olarak manevi ve maneviyat kavramlarına bakmak gerekmektedir. Bu noktada maneviyatın tanımını yapmak dinin tanımının yapılması kadar zor bir kavramdır. Bu kavramın kullanıldığı alan ve özelliklerine bakıldığında maneviyatın tanımlamada din olgusu doğrudan kullanılsa da içinde dini öğelerin bulunabildiği ancak dini olma zorunluluğunun olmadığı görülmektedir. Din olgusunun, insanlar için hayata ve olaylara bakışına yön vererek, kişilerin tutumlarında belirleyici rol oynadığı ifade edilir (Doğan, 2014). Maneviyat'ın ise , tarihte neredeyse tüm zaman dilimlerinde ve kültürlerde görülmüş bir kavram olarak, insanlık tarihinin ortak bir değeri olduğu kabul edilmektedir (Helminiak, 2005). Bu noktada maneviyatın evrensel bir kavram olduğunu söyleyebiliriz (Ekşi, Boyalı, Ümmet, 2019).

Maneviyat "Tanrı ile ilişkinin aşkın niteliğine canlılık kazandıran kişisel yaşam ilkesi" olarak tanımlanmaktadır (Paloutzian, Park, 2013:69). Başka bir tanıma göre maneviyat kavramı, "aşkın olanın kişisel olarak tasdik edilmesi" şeklinde ele alınmaktadır (Paloutzian, Park, 2013:70). Maneviyat, kişisel olarak tanımlanıp kavramlaştırılsa da kişinin içinde bulunduğu kültürden bağımsız olarak ifade edilmemelidir. Maneviyat kültürel bir bağlamın içerisinde entegre haldedir.

Manevi kelimesi incelendiğinde ise kaynaklarda bu terimin Arapça kökenli olduğunu ve İngilizce karşılığını "spiritual" olarak görmekteyiz (Red House, 1985). Türk Dil Kurumunun onayladığı şekilde *manevi* kelimesi, "görülmeyen, duygularla sezilebilen, ruhani, tinsel, maddi karşıtı, içsel olan şey" anlamlarına gelmektedir (TDK, 2019).

Maneviyat kelimesi ise manevi kelimesinin Arapça çoğulu olarak Türkçe'de "yürek gücü, moral" anlamlarında kullanılmakta olduğunu ifade edebiliriz. Geleneksel kültürde din ve maneviyat sözcükleri aynı anlamda gibi kullanılırken, günümüzde ortak yönleri olan fakat birbirlerinden ayrılarak farklı nitelikte kelimeler olduğu görüşünün hakim olduğunu görmekteyiz (Göcen, 2016).

Maneviyat ve dindarlık üzerine yapılan çalışmalar uzun yıllardır literatüre katkı sağlamaktadır. Maneviyatın veya dindarlığın psikolojik sağlık üzerine olumlu etkileri yapılan bir çok araştırmada görülmektedir. Bu tarz çalışmaların bazılarında, inançsız olanların aksine, dinin ve maneviyatın yaşamlarında son derece etkili ve yönlendirici olduğunu dile getiren bireylerin psikolojik sağlıkları ile maneviyat arasında yüksek anlamda bir ilişki olduğu ifade edilmektedir (Paloutzian ve Park, 2013).

Mutlu ve sağlıklı bireylerin ibadetlere, toplu faaliyetlere, aşkın ve ilahi duygu ve düşüncelere yönelebilmekte olduğu görülüp bununla birlikte bireyin içinde bulunan maneviyat veya dindarlık duygusunun kişinin mutlu olmasında önemli bir değişken olduğu literatürde vurgulanmaktadır.

Genel olarak deneysel araştırmalar ve klinik çalışmalar bize dinin ve maneviyatın psikolojik sağlık ile olumlu bir ilişkisi olduğunu göstermektedir. Kişilerin hayatlarında yaşadıkları olumsuz durum ve olayların sonucunda içine girdikleri psikopatoloji ve acının ötesinde maneviyat duygusunun; genel mutluluk, hayattan duyulan memnuniyet, anlam, amaç oluşturma gibi olumlu nitelikleri kazandırmakla birlikte; ömür uzunluğu, gelir ve eğitim seviyesi gibi faktörlere olumlu etkisi olduğunu göstermektedir (Chamberlain ve Zika,1992, Ferris, 2002).

Tüm bu açıklamaların yanında bu çalışmanın araştırma konularından olan Manevi iyi oluş kavramı, maneviyat ve din kavramlarına kıyasla biraz daha farklı noktalara değinmektedir. Manevi iyi oluş kavramı tanımlanması güç bir kavram olarak değerlendirilmektedir; çünkü sınırları belli olup, net tanımı yapılmış bir kavram değildir. Bu kavram ile ilgili yapılmış çalışmalarda manevi iyi oluşun, iyi oluş ve maneviyat kelimelerinin birbirlerinden ayrı ayrı açıklanmaya çalışılarak tanımına uğraşıldığı görülmektedir (Pehlivan,2018).

İlk defa 1971' de konusu yaşlılık olan (White House Conferance on Aging) bir konferansta konuşulan manevi iyi oluş terimi, Paloutzian ile Ellison (1982) tarafından kavramsallaştırılmıştır. Onlara göre bu kavram, merkeze kişinin manevi gelişim ve değişimini alarak, manevi değerlerle kendiliği ve sosyal çevresi ile olan ilişkisini bütüncül bir bakışla incelemek ve hayatının anlamı ile yaşamdan duyulan memnuniyetin ilişkisini göstermektedir (Moberg, 1984; Paloutzian ve Ellison, 1982).

Sevgi dolu bir Tanrı inancının manevi iyi oluş kavramının tanımını etkileyen temel faktörlerden biri olduğu görülmektedir. Bireyin Tanrı inancının olumlu ya da olumsuz olması seven ve şefkat gösteren Tanrı ile yargılayan ve suçlayan Tanrı algısının sonuçlarıdır (Özdoğan, 2009). Tanrının doğası ve özellikleriyle ilgili inançlar, duygusal yükselmenin yanında genel anlamda duygusal iyi oluşla da ilişkisi olduğu söylenebilir. Sevgi dolu bir Tanrı inancında da duygusal anlamda iyi oluş üzerinde pozitif bir etkisi varken ceza verici bir Tanrı inancında ise tamamen tersine olumsuz bir etkinin olduğu görülebilmektedir (Otto,1917/Paloutzian, Park, 2013:473).

Manevi iyi oluş, kişinin yaşamında istikrar, barış ve uyum gibi niteliklerin gelişmesine fayda sağlarken, kişiler arasında da uyumlu olarak nitelendirilebilen bir ilişki

oluşmasına yardımcı olur. Böylelikle bireyin, Tanrısıyla, kendiyile ve içinde bulunduğu toplumla olan yakınlık duygusunu artırmakta olduğu ifade edilir (Mahdian ve Ghaffari, 2016). Manevi iyi oluş düzeyi düşük olan bireylerin, psikolojik iyi olma anlamında da sorunlar, umutsuzluklar ve depresyona eğilim gösterdikleri yapılmış çalışmalarda görülmektedir. (Westgate,1996).

1.3.Beş Faktörlü Kişilik

Kişilik, psikolojide kapsamı en geniş kavramlardan biri olarak kabul edilmektedir. Bununla birlikte bu kavramın tüm kuramcılarının üzerinde hemfikir olduğu bir tanımı da bulunmamaktadır (Engler, 2009). Kişiliğin tanımındaki zorluk, kavramın kapsamının geniş olması ve sadece bu anlamda birey için belirli yargılarda bulunulabilmesinden kaynaklanmaktadır. Kişilik yalnızca bireyin bir kaç özelliğine değil, pratikte tüm niteliklerini ve bunların etkileşimini içermektedir (Özgüven, 1992).

Kişilik terimi, kişinin *tutarlı davranış kalıpları* ve *kişilik içi süreçleri* şeklinde tanımı yapılabilir. Söz konusu olan kişilik içi süreçlerin kısaca bireyin bilişsel, güdüsel ve duygusal davranışlar olduğu ifade edilir (Burger, 2006:23).

Kişilik, bireyin diğer bireylerle etkileşim biçimine ya da bireyin kendine biçtiği ve toplumda üstlendiği rolüne göre de açıklanabilmektedir. Kişilik kavramı için yapılan tanımlara bakıldığında, bireyin kişilik yapısının diğer bireyler üzerinde bıraktığı etkilerin ön plana çıktığı görülmektedir. Bu bakışla her bir birey ayrı bir kişilik yapısıdır diyebilmekteyiz. Bireyin davranışlarının sebepleri ya bireyin içinde bulunduğu çevre ya da onun kişiliğinden kaynaklanmaktadır. Bunun sonucunda davranışa sebep olan etkenlerden çevreyi dışsal etken, kişiliği ise içsel etken diye tanımlayabiliriz (Gökçek, 2006).

Kişiliğe, tüm bu tanımların neticesinde, bir insanın bütün olarak ilgi ve yetenekleri, olaylar karşısındaki tutumu, gündelik yaşamındaki konuşma tarzı ve çevresiyle olan ilişkilerini kapsayan özelliklerdir denilebilir. Bu özellikler her bir bireye özgüdür ve birbirleriyle uyumludur. Bununla birlikte kişilik, bireyi "ben" yapan tüm özelliklerin toplamı olarak tanımlanmaktadır (Köknel, 2005)

Kişiliğin temel boyutlarını tanımlama ve belirleme gayretleri uzun yıllar psikoloji bilimini meşgul etmiştir. Kişiliğin ne olduğuna dair ilk teoriler, Allport' un 4000 kişilik özellikleri listesi, R. Cattell'in 16 kişilik faktörü ile H. Eysenck'in üç faktörlü kişilik özelliği olarak üç temel kişilik özelliği teorisine dayanmaktadır. Alman kökenli İngiliz psikolog Hans Eysenck' in kişilik modeli psikoloji bilimi literatüründe önemli bir yere sahiptir. Eysenck, kişilikteki bireysel farklılıkların anne ve baba eylemlerinden ziyade

fizyolojik/biyolojik nedenlerden kaynaklandığını öne sürüp, bunu söylerken aslında üç önemli noktanın üzerinde durmaktadır. Araştırmacıların farklı kültürler ve veri toplama araçlarıyla yaptıkları araştırmaların da aynı şeyi söylediğini ifade eden Eysenck, bu faktörleri; dışa dönüklük-içe dönüklük, nevrotiklik ve psikotiklik olarak isimlendirmiştir (Burger, 2004:350). İngiliz kökenli Amerikalı psikolog R. Cattell, kişiliğin temel yapısını belirlemek için "Faktör Analizi" denilen, kişiliğin temel özelliklerini belirlemeye uğraşan istatistiksel bir yöntem kullanmıştır. Cattell' in dışında daha gelişmiş istatistiksel testler bu konudaki araştırmaya olumlu katkıda bulunmuştur (Burger, 2004).

Beş faktör kişilik kavramını ilk defa kullanan araştırmacı Goldberg (1981), bu kavramla ilgili yapmış olduğu çalışmanın ilk aşamasında, bireysel özelliklere ait sıfatlara dayanarak kişilik özelliklerinin beş faktör etrafında ele alınabileceğini ifade etmiştir. İlk defa Paul Costa ve Robert McCrae tarafından 1985 yılında ise Beş Faktör Kişilik kuramı geliştirilmiştir (Merdan, 2013). Beş Faktör Kişilik Kuramı, kişiliğe ait tüm özellikleri bir arada tutan ve kapsamlı bir şekilde kişilik özelliklerini açıklayan ve evrensel kabul edilen bir kuram olarak görülmektedir (McCrae ve Costa, 1985). Beş Faktör Kişilik kuramının temelinde kişileri birbirinden ayıran, düşünce duygu ve davranış örüntülerini oluşturan, tutarlı ve sürekli olmakla birlikte zamanla değişebilen özellikler bulunmaktadır. (Bitlisli, Dinç, Çetinceli ve Kaygısız, 2013). Bu özellikler her dilde farklı kelime ve sözcüklerle gruplandırılmış fakat araştırmacılar tarafından ortak bir sınıflandırmayla taksonomi oluşturulmuştur. Farklı kişilik verilerini kullanarak kişiliğin beş boyutta toplandığını sıklıkla görmeye başlayan araştırmacılar, tüm bu çalışmaların neticesinde genel bir kabulle artık bu beş boyuta "büyük beşli" adını vermişlerdir (Costa, McCrae, 1987; Peabody, Goldberg, 1989:251).

Beş Faktör Kişilik Özelliklerinin ilki olan *dışadönüklük* boyutu, sosyallik ve girişken olma, hakkını savunma, fikirlerinin arkasında olma ve aktif olma gibi özellikleri içinde barındırır. Dışadönük bireyler; etkin, sepatik, iyimser, sıcakkanlı, heyecan peşinde ve kendini dışa açma(self-disclosure) davranışlarında bulunmaya eğilimleri yüksek olan bireylerdir (McCrae ve Costa, 1985:254). İkinci boyut olan *yumuşak başlılık/uyumluluk*, kişinin insancıl yönünü temsil eder (Digman, 1997). Yumuşak başlı olan bireyler, insanlara dostça yaklaşımlarda bulunan, işbirliğine açık, yardımsever, şefkatli, güvenilir ve sıcakkanlı, alçakgönüllü, destekleyici, çevresindeki insanlarla duygusal yakınlık kurabilen (McCrae ve John, 1992), rekabetten çok uzlaşma yanlısı (Barrick, Stewart ve Piotrowski, 2002), çatışmalara girmekten kaçınan; kişilerarası çatışmaya girse bile, bu çatışmayı çözmek için güç kullanmayı ve baskıyı tercih etmeyen, daha az kavga yaşayan bireylerdir.

Bu boyutun karşıt ucunda ise soğuk, kavgacı ve kaba bireyler yer almaktadır (Demirkan, 2006).

Üçüncü boyut olan *öz denetim/ sorumluluk* boyutu dikkatli, özenli, sorumluluk sahibi, düzenli, planlı, çalışkan ve sebatkar olmak gibi özelliklere sahip olan bireyleri kapsamaktadır (Barrick ve Mount,1991). Bu bireyler, genellikle dikkatli, güvenilir ve sorumluluk sahibi, birliktelik gerektiren işlerde oldukça iyi performans sergileyen, disiplin sahibi, etik değerlere oldukça bağlı, başlanan bir işi bitirmede yetenekli ve bir konuda harekete geçmeden önce dikkatlice düşünme eğilimine sahip bireylerdir (Neuman ve Wright,1999). Dördüncü boyut olan *nevrotiklik/ duygusal denge*, sıklıkla duygusal dalgalanma veya duygusal değişkenlik olarak isimlendirilir. Yüksek nevrotikliği olan bireyler kendilerinde ,az olanlara nazaran, günlük olaylar karşısında daha sıklıkla strese kapılma durumu yaşamaktadırlar. Bu bireyler sosyal çevreyle sağlıklı ilişki kurmaktan kaçınan ve bu tür ilişkileri sürdürmekte zorlanan aynı zamanda stresli durumlarda (Bruck ve Allen, 2003) problemi çözmeye odaklanma yerine, duygu odaklı başa çıkma eğiliminde bulunan bireylerdir. Nevrotik bireyler; " şu an'a ve şimdiye " odaklanmakta sıkıntı yaşayan, ilgi ve değerlere yönelme konusunda istikrarsızlık yaşayan bireylerdir. Buna göre olumsuz duygulara karşı eğilim göstermenin, nevrotikliğin temeli olduğu düşünülmektedir (O'Brien ve DeLongis, 1996 akt; Demirkan, 2006).

Beşinci ve son olan *deneyime/gelişime açıklık* boyutuna sahip olan bireyler, hayal gücü geniş ve güçlü, kültürlü, bilgiye ve öğrenmeye merakı olan, orijinal, açık görüşe sahip, akıllı ve sanatçı ruhuna sahip olma özellikleriyle ilişkilendirilirler. Bu bireyler deneyime açık olduklarında; hareketleri anlamlılık kazanmakta, kendileriyle ilgili geniş bakış açılarının olduğunu fark etmekte ve yeni bilgi ve deneyimlere yatkınlıklarının farkında olmaktadır. Deneyime açıklığı düşük olan kişiler; toplumsal ve ikili ilişkiler açısından gelenekselci bakış açısına sahip, kuralcı, düşük yaratıcılığa ve çeşitliliğe kapalı bireylerdir (McCrae ve Costa,1992 akt: Demirkan,2006).

Beş faktörlü kişilik testi aynı denek grubuna uzun yıllar sonra tekrar uygulanmasıyla ilk test sonuçları ile son test sonuçları arasında yüksek düzeyde korelasyon gösterdiği literatürde rastlanan bir vurgu olmaktadır. Özetle birbirlerinden değişik kaynaklardan elde edilen bulgular, insan kişiliğini meydana getiren özelliklerin büyük çoğunluğunun, beş temel kişilik boyutu üzerinde birleşebileceğini göstermektedir.

Kişiliğin maneviyat ve dindarlık arasındaki ilişkisini deneysel araştırmalarla ele alan çalışmalar literatürde mevcuttur. Bu tür araştırmalarda başvuru modeller içerisinde, Eysenck'in Kişilik Modeli(PEN), MMPI kişilik envanteri, Cloninger'in biyososyal modeli

ve bu çalışmada da kullanılan beş faktör modelidir (Uysal, 2006; Piedmont, 2013). Bu modellerin arasında Beş Faktör Kişilik Modelinin, kişilik ile maneviyat arasındaki ilişkiyi ölçmekte olduğu görülen çalışmalar literatürde yer almaktadır. Yapılan araştırmalarda beş faktör kişilik modelini kullananlar maneviyat ile, uyumluluk ve sorumluluk alt boyutları arasında anlamlı yönde pozitif bir ilişkinin çıkmakta olduğunu göstermektedir (Mehmedoğlu, 2006). Deneyime açıklık alt boyutu ile maneviyat arasında olumlu pozitif ilişki olduğu yapılmış bazı çalışmalarda görülmektedir. (Saroğlu, 2002). Piedmont (1999), dindarlık ve maneviyat konularındaki çalışmaların sürdürülmesinde beş faktör kişilik modelinin önemini vurgulamakta ve bu modelin başka maneviyat ve dindarlık ölçeklerinin geliştirilmesinde bu ölçeklere referans olma konusundaki öneminin altını çizmektedir (akt.Şentepe, Güven, 2015).

Kişilik özellikleri ile evlilik arasındaki ilişki uzun yıllardır çalışılan bir konu olmaktadır. Literatürde yer alan evrimsel kişilik kuramı tanımına göre kişiliğin eş seçimi ev evlilik tercihleri üzerinde önemli bir etken olduğu ifade edilmektedir. Bu ifadeye göre yapılmış araştırmalar bize gösterir ki erkeklerin kendilerine flört veya eş adayı fiziksel çekiciliği daha çok göz önünde bulundurdıkları görülmektedir. Buna karşın kadınların erkeklere kıyasla eş seçiminde çocuk yetiştirmek için gereken kaynak ve özelliklere sahip olmasına dikkat ettiklerini göstermektedir. Bu konu çerçevesinde yapılmış kültürler arası araştırmalar bunu kanıtlar niteliktedir (Burger, 2004:413).

Yapılmış bazı araştırmalarda, kişilerin ilişkiden aldıkları doyum/uyum ile sahip oldukları beş büyük kişilik özelliklerinin arasındaki ilişkinin araştırılmasından elde edilen sonuçlara göre; evli çiftlerin evliliklerinde sahip oldukları yüksek düzeyde uyumluluk, özdisiplin, gelişime açıklık ile düşük düzeyde nörotiklik/nevrotiklik boyutunun çiftler için yüksek seviyede ilişki doyumunu/uyumunu yordadığı görülmektedir (Botwin, Buss ve Shackelford, 1997; Lester, Haig ve Monello, 1989). Kişilik özelliklerinin yapılmış çalışmalarda evlilikte uyumu yüksek olan ve düşük olan gruplarda farklılık gösterdiği görülmektedir. Bu noktada belirli kişilik özelliklerine sahip olmanın, evlilikte evlilik uyumu üzerinde, aynı zamanda evlilik ilişkisinde yaşanan anlaşmazlık ve ilişkiden duyulan huzur üzerinde önemli etkilerinin olduğu ifade edilmektedir (Craig ve Olson, 1995 akt; Çakmak-Tolan, 2015). Karney ve Bradbury (1995), evlilikte kişinin bazı kişisel özelliklerini evlilikteki ilişkisine aksettirdiği söylenerek, sahip olunan kişisel özelliklerin ikili duygusal ve romantik ilişkilerde önemli bir etkiye sahip olduğunu ifade etmişlerdir.

Aynı zamanda, evlilikte eşlerin olumlu kişilik özelliklerini taşıdıkça evliliklerindeki uyumlarının da yükseldiği ifade edilmektedir (Çakmak-Tolan,2015)

1.4.Kontrol Odağı

Yaşamı boyunca insanlar başlarına gelen olaylarda herhangi bir kontrol gücüne sahip olup olmadıkları konusunu sorgulamaktadırlar (Chang ve Huang, 2011). İnsanların yaşadıkları olaylara olan fikir ve inançları değişiklik gösterdiği gibi bu hadiselerin sebeplerinin ve sonuçlarının anlamlandırılması da birbirlerinden farklılık göstermektedir (Erdem, 2016). Kontrol odağı kavramı ilk defa Rotter (1996) tarafından kişilik özelliği olarak değerlendirilmiş olup, geliştirdiği sosyal öğrenme kuramına dayanmaktadır. Bireyin deneyimlediği iyi veya kötü olayların nedenlerinin algılanması birbirinden farklı noktalar. Konu olan bu farklılık, kişinin kendisinin ve çevresinin yaşadığı olayları algılamasında ve anlamlandırmasında farklılıklara neden olmaktadır. Kontrol odağı, tecrübe edilen olayların, sebep ve neticelerinin, kime veya neye bağlandığı ile ilgili bir kavram olarak tanımlanmaktadır (Durna ve Şentürk, 2012). Kontrol odağı kavramı, literatürde Denetim odağı olarak ta karşımıza çıkmaktadır.

Kontrol odağı hakkındaki araştırmalar, Rotter' ın "genellenmiş beklentiler" kavramından hareketle geliştirilmişlerdir. Genellenmiş beklentiler kavramına göre, karşılaştığımız yeni bir durumda yaşayacağımız olaylar hakkında ne yönde bir beklenti geliştirebileceğimiz bilgisi bulunmamaktadır. Kontrol odağı kavramı ise aslında başa gelen olayların sebep ve sonuçlarına değil, kişinin böyle olduğunu düşünmesine bağlıdır. Rotter'a göre bireylerin bu gibi durumlarda yaşadığı olayları kendisinin etkilediğine yönelik inançları mevcuttur (Burger, 2004:592).

Kontrol odağı inancı kısaca, bireylerin karşılaşmış oldukları pekiştireçleri yani elde ettikleri sonuçları nelere atfettiği/ bağladığıyla ilgilidir. Bireyin yaptığı bu atıflar, şans ve kader gibi faktörlere bağlanabildiği gibi, aynı zamanda bireylerin yapmış olduğu davranışların neticesine de bağlanabilmektedir. Kontrol odağı, bireyin davranışlarını ve yaşayacaklarını neyin ve ya kimin yön verdiğine yönelik bir düşünce veya algısı olarak ifade edilmektedir (Solmuş, 2004; Barker, 2002).

Kontrol odağı kavramının temelinde bireylerin, yaşanan olay ve durumların sebepleri ve sonuçlarına dair düşüncelerinin olduğu, olayın sonucunda da bireye verilen ödül ve cezanın bu noktadan sonraki tutum ve davranışlarını etkilemekte kişileri kontrol ettiği söylenmektedir (Kara, Güzel ve Uçan, 2016). Kontrol odağı terimi Rotter tarafından içsel kontrol ve dışsal kontrol olmak üzere iki boyutta açıklanmaktadır. *İçsel Kontrol*

Odağı, bireyin yaşadığı hadiselerin meydana gelme nedenlerine dair sorumluluğu, olayları kime ve neye yüklediği ilgili, bireyin sahip olduğu kişisel bakış açısını gösteren ve yaşanan yaşadığı durum ve olayları kişinin kendinin yönlendirmesi olarak ifade edilmektedir (Kara, Güzel ve Uçan, 2016). Literatür bağlamında incelendiğinde içsel kontrol odağına sahip bireyler, kendine güvenen, bağımsızlık duygusuna sahip, çoğunlukla aktif ve girişken olup, akademik başarıları da yüksek olan bireylerdir. Bu kişilerin, içinde bulundukları ortama kolaylıkla uyum sağlayan, çevresi ile daha pozitif anlamda baş etme becerisine sahip bireyler oldukları görülmektedir (Sergici, 2013). Kişinin, sağlıklı olmayı bireyin kendisine iyi bakması, yalnız kalmayı sosyal olmamak, hedeflere ulaşmayı çaba göstermek gibi nedenlere bağlaması onun içsel kontrol odaklı birey olduğunu göstermektedir (Burger, 2014).

İçsel Kontrol Odağı kavramının tam zıddı denebilecek Kontrol Odağı teriminin bir diğer kavramı olan *Dışsal Kontrol Odağı*, bireyin ödül ve cezalar ile yaşadığı başarı ve başarısızlıkların kendi dışındaki güçlere (Tanrı, kader veya şans) dayandığı konusunda kişisel çabaların etkili olmayacağı/olamayacağı yönündeki beklentileri olarak ifade edilebilir (Yeşilyaprak, 1990: 42). Dışsal kontrol odağına sahip kişilerin başarılı olma veya başarısız olmaları önemli derecede şansa, kadere, talihe vb. bağladıkları göz önüne alındığında, dışsal kontrol odağı ile şansa inanmanın aralarında pozitif yönde anlamlı bir ilişki var olduğu yapılmış çalışmalarda görülmektedir (Akın, 2007). Örneğin kişi sağlıklı olmayı şansa, yalnızlığı başına gelen talihsizliklere, başarıyı tesadüfe bağlayarak anlamlandırıyorsa dışsal kontrol odaklı bir bireydir (Burger, 2004:593).

Dışsal kontrol odağına bağlı insanlar, kaygı düzeyi yüksek, depresyona eğilimli ve şüpheli olarak görülüp değerlendirilerek, bu kişilerin hayata ve ileriye umutlarının, ya da çevrelerinden yana beklentilerinin az olduğu görülmektedir. Bu bireyler kendilerini çevresinin kurbanı olarak gördüklerinden dolayı kendilerini başkalarına veya olaylara karşı etkisiz ve pasif olarak atfederler (Sergici, 2013). İçsel ve dışsal kontrol odağına sahip bireyler birbirlerinden farklı olarak olaylara anlam verir, bu bağlantıda çevrelerindeki kişilere yaklaşırlar. Kısaca içsel kontrol odaklı bireyler, dışsallardan genellikle iyilik hali ve sağlık testlerinde daha olumlu sonuç elde etmektedirler.

Cenkseven 'in (2004) yapmış olduğu bir çalışmada yüksek psikolojik iyiliğe sahip olan bireylerin yüksek içsel kontrol odağına sahip olduğu görülmektedir.

Literatürde bulunan bir çok araştırmada bireyin inanç sisteminin ve kişiliğinin oluşmasında mühim bir etken olarak görülmekte ve kişiliğin ölçümünde ana faktörlerden biri olduğu ifade edilmektedir. Bu konuda araştırmalarıyla önde gelen Rotter, bireyin inanç

sistemini "kontrol/denetim odağı" olarak isimlendirmektedir. Bu kavrama göre birey başına gelen olayların denetimini ya kendi içinde içsel olarak anlamlandırmakta ya da yaşadıklarını etkili bir dış etkene bağlayarak kendini onun gücünün altında savrulmakta hissedip, dışsal denetimli olmaktadır.

Evlilik uyumu ile kontrol odağı arasındaki ilişkiyi inceleyen bir araştırmanın sonucuna göre; kadınların daha dışsal kontrol odaklı olup, erkeklerin ise içsel kontrol odağına sahip olduğu evlilikte, uyumun/doyumun daha yüksek çıktığı görülmektedir. İçsel kontrol odaklı olan bireylerin evlilik uyumunun/doyumun daha yüksek olduğu, olumlu sorun çözme becerilerini kullandıkları (Miller ve Ark., 1986; Scanzony ve Arnet, 1987) ve ilişkilerinde güven konusunda daha olumlu hissedip daha olumlu davranışlar sergiledikleri literatürle de desteklenmektedir. (Çelik, 2009; Mlott ve Lira, 1977).

Yeşilyaprak (1990), dışsal kontrol odağına sahip bireylerin olayları kontrol edemeyecekleri, başlarına gelen olayların sonucunu değiştiremeyeceklerini hissettiklerini; içsel kontrol odaklı bireylerin ise deneyimledikleri olayların neticesini etkilemede ve çevre ilişkilerinde daha uyumlu davranış sergiledikleri görülmektedir. Buna dayanarak dışsal kontrol odaklı sahip olan bireylerin, eşlerini kontrol altına almaya ve evliliklerinde eşleriyle yaşamış oldukları olayları kendilerine göre etkilemeye çalışmak yerine yaşadıkları çatışmaları empati ve iletişim kurma becerilerini iyi bir biçimde kullanarak çözmeye çalışma eğilimde olabildikleri ifade edilmektedir (Çelik, 2009).

Kontrol odağı kavramı bağlamında görülen bu davranışların temelinde nedensel yükleme kuramının olduğu düşünülmektedir. Nedensel yükleme kuramı; "neden?" sorusuyla ilişkili bir kavram olarak tanımlanmaktadır. Bu kuram, kişilerin kendilerinin veya başkalarının davranış nedenlerini "neden öyle davrandı" gibi açıklama şekilleriyle ilişkilendirilmektedir. Nedensel yükleme kuramında iki yükleme şekli bulunmaktadır. İçsel yükleme; bir davranışın onu gösteren bireyin kendisi ile ilgili anlam yüklemesi olarak tanımlanırken; Dışsal yükleme; birinin belirli bir davranışı içinde bulunduğu duruma bağlaması olarak tanımlanabilir. Bunun sonucunda içsel ve dışsal yükleme, bireylerin sosyal yaşamında son derece önemli bir rol oynamakta olduğu ifade edilebilir. Gerçek anlamda mutlu ve uyumlu evliliklerde eşlerin birbirleriyle ilgili anlam yüklemeleri, uyumsuz ve sıkıntılı evliliğe sahip çiftlerden daha farklı bir yere sahiptir. Evlilik yaşamlarında eşlerinden hoşnut olan evli çiftler, birbirlerinin olumlu davranışlarını içsel yükleme olarak kabul ederken (bana yardım ediyor çünkü o iyi bir insan); olumsuz davranışları dışsal yüklemelere bağlamaktadırlar (bugün bana çok ters davrandı çünkü kötü

bir hafta geçiriyor). Bunun tam tersi şekli uyumsuz ve sıkıntılı evliliklerde görülebilmektedir. Yani eşin olumsuz davranışı içsel faktörlere bağlanırken (bana karşı bugün çok sert davrandı,çünkü o bencil ve kötü biri) ; olumlu davranışı dışsal faktörlere bağlanmaktadır (eşim bana bugün yardımcı oldu çünkü arkadaşlarını etkilemek istiyor) gibi (Burger, 2006; Aronson, Wilson, Akert; 2010, 2012: 201).

Ganji ve Navabinezhad, (2012) evlilik uyumu ve kontrol odağı arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla 62 evli çiftin katıldığı bir çalışma hazırlamıştır. Yapılan araştırmada, kontrol odağının evlilik uyumu için belirleyici bir faktör olduğu görülmüştür. Çalışmadan içsel ve dışsal kontrol odağının temel alınarak elde edilen bulgulara evli bireyin içsel kontrol odaklı olmasının evliliğini uyumlu, dışsal kontrol odaklı olmasının ise evliliğini uyumsuz olarak nitelendirdiği sonucuna ulaşmıştır. Bireyin evliliğinin getirdiği sorumlulukları alması ve eşiyle sorunları çözmede el ele vermesinde içsel kontrol odaklı olmasının etkisi olduğu görülmüştür. Bu şekilde davranış ve düşüncede olan evli bireylerin evliliklerini uyumlu attettikleri bu çalışma sonucunda düşünülmüştür (Ganji ve Navabinezhad, 2012). Basat (2004), 200 evli ile yapmış olduğu bir araştırmasında, Ganji ve Navabinezhad'ın (2012) bulgularını içsel kontrol odağının evlilik uyumunu değerlendirmede kendi araştırmasını destekleyici nitelikte olduğunu ifade etmektedir (Temeloğlu, 2014).

İçsel kontrol odağına sahip kişilerin, dışsal kontrol odaklı olanlara nazaran karşılaştıkları problemleri çözebilme konusunda daha atılgan olduğu ifade edilmekte, evli bireylerin içsel kontrol odaklı olmaları halinde, evlilik uyumlarının daha yüksek olduğu düşünülmektedir. (Çelik,2009). Bunun dışında evli bireylerin eşleriyle birlikte deneyimledikleri önemli olaylara karşı duruşlarının da benzer olmasının evlilik uyumunu yordadığı bir değişken olarak görülmektedir (Çelik,2009 akt; Temeloğlu, 2014).

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM VE BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde yöntem hakkında bilgi verildikten sonra problem ve hipotezler çerçevesinde istatistiksel analiz bulguları tablolar halinde incelenecektir.

2.1. Yöntem

2.1.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma nicel araştırma kapsamında olup, evlilik yaşamında evlilik uyumunun ve beş büyük kişilik özelliklerinin, manevi iyi olma ve kontrol odağı ölçek verilerinin arasındaki ilişki, ilişkisel tarama yöntemiyle istatistiksel teknikler kullanarak ortaya konulmaktadır. Bu doğrultuda katılımcılara verilen demografik bilgi formunda yaş, cinsiyet, çocuk sayısı evlilik yaşı, gelir düzeyi gibi ayırıcı nitelikte sorular sorulmuş; ölçek maddelerinden ulaşılan bulguların istatistiksel analizi için SPSS 22.0 (Statistical Package for Social Sciences, Chicago, Illinois, United States) bilgisayar programı ile araştırmadan elde edilen bulgular bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Çalışmanın devamında elde edilen veriler tablolar halinde sunulmuştur.

2.1.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni evli yetişkin bireylerdir. Örneklemi ise eylül 2020- mart 2021 tarihleri arasında İzmir ilinde ikamet eden 526 evli yetişkin bireyler oluşturmaktadır. Araştırmanın amacına uygun olacak şekilde örneklem belirlenirken, yaş, cinsiyet, eğitim durumu gibi değişkenler göz önünde bulundurulmuş belirli sayılara ulaşana kadar veri toplanmaya devam edilmiştir.

2.1.3. Veri Toplama Araçları

2.1.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Bu çalışmada katılımcılara yaş, cinsiyet, meslek, medeni durum, eğitim durumu, evlenme yaşı, evlilik süresi, evlenme biçimi, evlilik öncesi tanışma süresi, çocuk sayısı ve aylık gelir ile ilgili sorular sorulmuştur. Katılımcılardan bu sorulara verilen cevaplar kapsamında elde edilen bulgular tablolar halinde sunulmuş ve literatür bağlamında tartışılmıştır.

2.1.3.2. Evlilik Uyumu Ölçeği (EUÖ)

Evlilikte Uyum Ölçeği, Locke ve Wallace (1959) tarafından geliştirilmiş ve evliliğin niteliğini ölçmek amacıyla hazırlanmıştır. Ölçeğin Türkçe uyarlaması Kışlak (1999) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçek 15 maddeden ve 2 alt boyuttan oluşmaktadır. Evlilikte Uyum Ölçeği, evlilik niteliğini ölçmenin yanında, aile ekonomik durumu, duyguların dile getirilme şekli, arkadaşlıklar, cinsel yaşam, toplumsal kurallar ve hayat felsefesi konularında anlaşma ile boş zamanlarda yapılan etkinlikler, çatışma çözme, güven konularında ilişki tarzlarını ölçmektedir. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlık güvenirlik katsayısı ölçeğin bütünü için .90 bulunmuştur.

2.1.3.3. Spritüel (Manevi) İyi Olma Ölçeği (SWB)

Ekşi ve Kardaş (2017) tarafından yetişkinler için hazırlanmış olarak kişilerin yaşamlarının ve değerlerinin toplumsal ve bireysel yönleriyle anlamlandırma süreçlerini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçekte toplam 29 madde bulunmaktadır.

Ölçek aşkınlık, doğayla uyum ve anomi olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Aşkınlık alt boyutu; bilinen her şey üstünde bir gücün var olduğuna inanmayı ifade etmektedir. İkinci alt boyut olan doğayla uyum, bireyin doğaya duyduğu saygı onunla uyum içinde yaşama var olan düzene ayak uydurma şeklinde ifade edilebilirken, üçüncü alt boyut olan anomi ise daha çok kişinin yaşamdan zevk alamaması, yaşamda bir uyumsuzluk ve belirsizlik içinde olduğunu hissetmesi olarak tanımlanmaktadır (Uğurluoğlu, Erdem, Kıyıcı, 2019). Ölçeğin Cronbach Alfa değerleri incelendiğinde aşkınlık ,953, doğayla uyum ,864, anomi ,853, toplam değer ,886 olarak saptanmıştır.

2.1.3.4. Hızlı Büyük Beşli Kişilik Testi (HBBKT)

Kişilik özelliklerini ölçebilmek amacıyla Goldberg (1990) tarafından geliştirilen 2014 yılında Morsünbül (2014) tarafından Türkçe uyarlaması geçerlik kazanan, 5 boyuttan oluşan, 5’li Likert derecelendirme tekniğine sahip 30 maddelik “Hızlı Büyük Beşli Kişilik Testi” çalışmada hem mezunlara hem de öğrencilere uygulanmıştır. Ölçekte ters kodlanan maddeler (2, 3, 4, 7, 9, 11, 13, 16, 21, 24, 26, 29) mevcuttur. Ölçeğin alt boyutları altışar maddeden oluşmakta olup uyumluluk (5, 10, 15, 20, 22, 28), dışadönüklük (4, 9, 13, 18, 21, 26), sorumluluk (3, 8, 12, 17, 25, 27), duygusal denge (2, 7, 11, 16, 24, 29) ve deneyime açıklık (1, 6, 14, 19, 23, 30) olarak adlandırılmıştır.

2.1.3.5. Kontrol odağı Ölçeği (KOÖ)

Dağ (2002) tarafından geliştirilen ölçek 47 maddeden oluşmakta ve bireylerin olaylara yaptıkları atıfların, içsel kontrol ve dışsal kontrol boyutu üzerindeki durumunu belirlemeyi amaçlamaktadır. Beşli likert tipinde olan bu ölçeğin, kişisel kontrol (18 madde), şansa inanma (11 madde), çabalamanın anlamsızlığı (10), kadercilik (3 madde), adil olmayan dünya inancı (5 madde) olmak üzere 5 alt boyutu vardır. KOÖ'nün güvenirlik çalışmasında alt ölçeklerin iç tutarlık katsayıları (Cronbach alfa) .61 ile .87 arasında değişmekte olup tüm ölçeğin iç tutarlık katsayısı .92 olarak hesaplanmıştır. Ölçek maddelerinin 22 tanesi (15, 16, 17, 18, 19, 21, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 36, 37, 41, 43, 44, 45 ve 47.maddeler) ters madde olarak düzenlenmiştir. Söz konusu bu maddelerden alınan yüksek puan dışsal kontrol odağına sahip olmayı işaret etmektedir.

2.1.4. Veri Toplama İşlemi

Araştırmanın verileri eylül 2020 ile mart 2021 tarihleri arasında toplanmıştır. Formların uygulanması sırasında katılımcılardan hiçbir kimlik bilgisi istenmemiştir. Anket formları araştırmacı tarafından pandemi koşulları göz önünde bulundurularak Google Formlar programında sanal ortama aktararak hazırlanmış ve internet üzerinden katılımcılara dağıtılmıştır.

2.1.5. Verilerin Analizi

Araştırmanın problem cümlesi ve alt problemlere alt problemlere yönelik cevaplar bulmak amacıyla "Evlilik Uyumu Ölçeği", "Spiritüel (Manevi) İyi Oluş Ölçeği", "Hızlı Büyük Beşli Kişilik Testi" ve "Kontrol Odağı Ölçeği" uygulandıktan sonra elde edilen veriler doğrultusunda kişisel bilgi formunda bulunan demografik özelliklerle ölçek puanları arasındaki ilişkilere ve ölçeklerin kendi aralarındaki ilişkiye bakılmıştır.

2.2. Bulgular

2.2.1. Tanımlayıcı İstatistikler

2.2.1.1. Demografik Değişkenlerin Tanımlayıcı İstatistikleri

Tablo 2.1.Katılımcılara İlişkin Demografik Bilgiler

Değişkenler		Frekans (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	283	53.8
	Erkek	243	46.2
Meslek	Öğretmen	117	22.2
	Doktor	7	1.3
	Mühendis	19	3.6
	Memur	37	7
	Serbest meslek	38	7.2
	Özel sektör	159	30.2
	Çalışmıyor	149	28.3
Eğitim durumu	İlköğretim	31	5.9
	Ortaöğretim	32	6.1
	Lise	147	27.9
	Üniversite veya yüksekokul	275	52.3
	Lisansüstü	41	7.8
Medeni durum	Bekar	0	%0
	Evli	526	%100
Kaç yaşında evlendiniz	17-20	74	14.1
	21-24	201	38.2
	25-28	179	34
	29-32	49	9.3
	33+	23	4.4
Ne zamandır evlisiniz	0-2 yıl	140	26.6
	3-5 yıl	77	14.6
	6-10 yıl	77	14.6
	11-15 yıl	61	11.6
	16-20 yıl	64	12.2
	21-25 yıl	45	8.6

	26+ yıl	58	11
	Belirtmeyen	4	0.8
Evlenme biçiminiz	Görücü usulü	147	27.9
	Görücü usulü ve arkadaşlık ederek	123	23.4
	Arkadaşlık ederek	245	46.6
	Kaçarak	9	1.7
	Belirtmeyen	2	0.4
Evlenmeden önce ne kadar süredir tanışıyordunuz?	1 yıldan az	177	33.7
	1-2 yıl	167	31.7
	3-4 yıl	56	10.6
	5+ yıl	125	24
Kaç çocuğunuz var?	Yok	126	24
	1	131	24.9
	2	169	32.1
	3	79	15
	4	18	3.4
	5	3	0.6
Ailenizin ortalama aylık geliri	2300-4300 TL	170	32.3
	4400-6400 TL	188	35.7
	6500-8500 TL	74	14.1
	8600- 10600 TL	52	9.9
	10700 TL	29	5.5
	Belirtmeyen	13	2.5
Yaş	Ortalama	36.11	
	Standart Sapma	9.98	
	Minimum	21	
	Maksimum	71	

Araştırmaya katılanların demografik bilgileri incelendiğinde, cinsiyet bakımından 283'ünün (%53.8) kadın, 243'ünün (%46.2) erkek olduğu, meslek bakımından 117'sinin (%22.2) öğretmen, 7'sinin (%1.3) doktor, 19'unun (%3.6) mühendis, 37'sinin (%7) memur, 38'sinin (%7.2) serbest meslek, 159'unun (%30.2) özel sektör, 149'unun (%28.3)

ise çalışmadığı tespit edilmiştir. Eğitim durumu bakımından 31'sinin (%5.9) ilköğretim, 32'sinin (%6.1) ortaöğretim, 147'sinin (%27.9) lise, 275'sinin (%52.3) üniversite veya yüksekokul, 41'sinin (%7.8) lisansüstü olduğu görülmüştür. Medeni durum bakımından tüm katılımcıların evli olduğu tespit edilmiştir. Kaç yaşında evlendikleri bakımından incelendiğinde 17-20 yaş aralığında evlenen 74 (%14.1) kişi, 21-24 yaş aralığında evlenen 201 kişi (%38.2), 25-28 yaş arasında evlenen 179 (%34) kişi, 29-32 yaş arasında evlenen 49 kişi (%9.3), 33 yaş ve üzeri yaşında evlenen ise 23 (%4.4) kişi olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların kaç yıldır evli oldukları incelendiğinde, 0-2 yıl arasında evli olan 140 (%26.6) kişi, 3-5 yıl arasında evli olan 77 (%14.6) kişi, 6-10 yıl arasında evli olan 77 kişi (%14.6), 11-15 yıl arasında evli olan 61 kişi (%11.6), 16-20 yıl arasında evli olan (64 kişi (%12.2), 21-25 yıl arasında evli olan 45 kişi (%8.6), 26 yıl ve üzeri evli olan ise 58 kişi (%11) olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılanların evlenme biçimleri incelendiğinde, 147'sinin (%27.9) görücü usulü ile, 123'ünün (%23.4) görücü usulü ve arkadaşlık ederek evlendiği, 245'inin (%46.6) arkadaşlık ederek evlendiği, 9'unun (%1.7) kaçarak evlendiği, 2 kişinin (%0.4) ise evlenme biçimini belirtmediği tespit edilmiştir. Katılımcıların evlenmeden önce ne kadar süredir tanıştığı incelendiğinde, 1 yıldan az süredir tanışan 177 kişi (%33.7), 1-2 yıl arasında tanışan 167 kişi (%31.7), 3-4 yıl arasında tanışan 56 kişi (%10.6), 5 yıl ve üzeri süredir tanışan 125 kişi (%24) olduğu görülmüştür.

Katılımcıların sahip olduğu çocuk sayısı incelendiğinde, hiç çocuğu olmayan 126 kişi (%24), 1 çocuğu olan 131 kişi (%24.6), 2 çocuğu olan 169 kişi (%32.1), 3 çocuğu olan 79 kişi (%15), 4 çocuğu olan 18 kişi (%3.4), 5 çocuğu olan 3 kişi (%0.6) olduğu görülmektedir. Ailenin ortalama gelir durumu incelendiğindeyse 2020 yılı sonu ile 2021 yılı asgari ücret miktarı baz alınarak geliri 2300-4300 TL arasında olan 170 kişi (%32.3), 4400-6400 TL arasında 188 (%35.7) kişi, 6500-8500 TL arasında olan 74 kişi (%14.1), 8600-10600 TL arasında olan 52 kişi (%9.9), 10700 TL ve üzeri olan 29 kişi (%5.5), gelir durumunu belirtmeyen 13 kişi (%2.5) olduğu görülmektedir.

Tablo 2.2. Cinsiyet değişkenine göre ölçek toplam puanları ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması

Ölçekler	Cinsiyet	n	Ortalama	t	P
EUÖ toplam puanı	Kadın	283	41.98	-3.222	0.001
	Erkek	243	43.93		
KOÖ toplam puanı	Kadın	283	124.34		

	Erkek	243	122.87	0.950	0.342
KOÖ kişisel kontrol alt boyutu	Kadın	283	47.87	1.725	0.085
	Erkek	243	46.15		
KOÖ şansa inanma alt boyutu	Kadın	283	29.15	0.311	0.756
	Erkek	243	28.98		
KOÖ çabalamanın anlamsızlığı alt boyutu	Kadın	283	24.50	-0.355	0.723
	Erkek	243	24.73		
KOÖ kadercilik alt boyutu	Kadın	283	12.48	4.184	0.001
	Erkek	243	11.61		
KOÖ adil olmayan dünya inancı alt boyutu	Kadın	283	10.32	-3.077	0.002
	Erkek	243	11.37		
HBBKT uyumluluk alt boyutu	Kadın	283	26.70	2.655	0.008
	Erkek	243	26.02		
HBBKT dışadönüklük alt boyutu	Kadın	283	19.71	0.646	0.518
	Erkek	243	19.41		
HBBKT sorumluluk alt boyutu	Kadın	283	24.17	1.184	0.237
	Erkek	243	23.67		
HBBKT duygusal denge alt boyutu	Kadın	283	16.29	-4.859	0.001
	Erkek	243	18.27		
HBBKT deneyime açıklık alt boyutu	Kadın	283	22.37	-1.313	0.190
	Erkek	243	22.81		
MİÖÖ toplam puan	Kadın	283	4.34	0.603	0.547
	Erkek	243	4.31		
Aşkınlık alt boyutu	Kadın	283	4.59	2.601	0.010
	Erkek	243	4.46		
Doğayla uyum alt boyutu	Kadın	283	4.55	1.528	0.127
	Erkek	243	4.48		
Anomi alt boyutu	Kadın	283	2.40	3.556	0.001
	Erkek	243	2.16		

Katılımcıların cinsiyet değişkeni bakımından ölçek toplam puanları ve alt boyut puanları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığının incelenmesi için yapılan analiz sonuçlarına göre; cinsiyet bakımından Evlilik Uyum Ölçeğinden alınan puanlar arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p=0.001<0.05$). Buna göre, erkeklerin Evlilik Uyum Ölçeği puanının (ort=43.93) kadınların puanına göre (41.98) daha yüksek olduğu yani erkeklerin kadınlara göre evlilikte uyum gösterdiği tespit edilmiştir.

Cinsiyet değişkeni bakımından Kontrol Odağı Ölçeği kadercilik alt boyut puanları karşılaştırıldığında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p=0.001<0.05$). Buna göre, kadınların puanının (ort=12.48) erkeklere göre (ort=11.61) daha fazla olduğu dolayısıyla, kadınların erkeklere göre daha fazla kadercilik tutumuna sahip olduğu söylenebilmektedir. Ayrıca, Kontrol Odağı Ölçeği adil olmayan dünya inancı alt boyutundan aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p=0.002<0.05$). Buna göre erkeklerin adil olmayan dünya inancı puanının (ort=11.37) kadınların puanına göre (ort=10.32) daha yüksek olduğu bulunmuştur. Yani erkeklerin kadınlara göre daha fazla adil olmayan dünya inancına sahip olduğu söylenebilir.

Araştırmaya katılanların cinsiyet değişkeni bakımından Manevi İyi Oluş Ölçeği aşkınlık alt boyut puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p=0.010<0.05$). Buna göre, kadınların puanının (ort=4.59) erkeklere göre (ort=4.46) daha fazla olduğu yani kadınların erkeklere göre daha fazla aşkınlık tutumu gösterdiği tespit edilmiştir.

Ayrıca, Manevi İyi Oluş Ölçeği anomi alt boyutu bakımından anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p=0.001<0.05$). Buna göre, kadınların puanının (ort=2.40) erkeklere göre (ort=2.16) daha yüksek olduğu dolayısıyla kadınların erkeklere göre daha fazla anomi tutumu gösterdiği söylenebilmektedir.

Ayrıca, cinsiyet bakımından KOÖ toplam puanı, KOÖ; kişisel kontrol, şansa inanma, çabalamanın anlamsızlığı alt boyutları, Hızlı Büyük Beş Faktör Kişilik Testi; dışadönüklük, sorumluluk ve deneyime açıklık alt boyutları ile MİÖÖ toplam puanı ve doğayla uyum alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 2.3. Eğitim durumu bakımından ölçek toplam puanlarının karşılaştırılması

Ölçek		Kareler Toplamı	Ort	SS	Kareler Ortalama sı	Leven e p	F	P
Evlilik Uyumu Ölçeği (EUÖ) Toplam Puanı	Gruplar arası	147.656	İlköğretim=41.96 Ortaöğretim=43.68	7.23 5.01 7.68	36.914	0.170	0.736	0.568
	Grup içi	26125.948	Lise=42.29 Üniversite=43.28	6.90 7.22	50.146			

			Lisansüstü=42.48					
Kontrol Odağı Ölçeği (KOÖ)Toplam Puanı	Gruplar arası	7718.62	İlköğretim=12.845 Ortaöğretim=16.22 31.81 Lise=127.34 Üniversite=120.77 Lisansüstü=119.87	16.01 13.89 16.22 18.35 17.41	1929.656 300.424	0.265	6.423	0.001
	Grup içi	156520.816						
Manevi iyi Oluş Ölçeği (MİOÖ)Toplam Puanı	Gruplar arası	3.135	İlköğretim=4.42 Ortaöğretim=4.42 .20 Lise=4.34 Üniversite=4.36 Lisansüstü=4.11	0.29 0.41 0.42 0.46 0.56	0.784 0.205	0.001	3.821	0.005
	Grup içi	106.878						

Bu tabloya göre eğitim durumu üniversite veya yüksekokul olanların (ort=4.36) eğitim durumu lisansüstü olanlara göre (ort=4.11) MİOÖ'nden aldıkları toplam puanının daha yüksek olduğu yani eğitim durumu üniversite veya yüksekokul olanların eğitim durumu lisansüstü olanlara göre daha fazla manevi iyi oluş tutumu gösterdiği söylenebilmektedir.

Ayrıca, eğitim durumları arasında EUÖ puanları bakımından anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p=0.568>0.05$).

Tablo 2.4. Katılımcıların evlendikleri yaş bakımından ölçek toplam puanlarının karşılaştırılması

Ölçek		Kareler Toplamı	Ort	SS	Kareler Ortalaması	Leven e p	F	P
Evlilik Uyumu Ölçeği (EUÖ) Toplam Puanı	Gruplar arası	405.209	17-20=41.52 21-24=42.39 25-28=43.64	8.55 7.10 6.38	101.302	0.152	2.040	0.088
	Grup içi	25868.396	29-32=43.18 33+=45.08	6.43 7.32	49.651			
Kontrol Odağı Ölçeği (KOÖ) Toplam Puanı	Gruplar arası	3769.737	17-20=126.89 21-24=122.25 25-28=124.42	17.37 18.12 17.36	942.434	0.754	3.060	0.016
	Grup içi	160469.702	29-32=126.32 33+=114.00	15.02 19.27	308.003			
Manevi İyi Oluş Ölçeği (MİÖÖ) Toplam Puanı	Gruplar arası	4.220	17-20=4.10 21-24=4.04 25-28=3.96	0.30 0.28 0.40	1.055	0.001	8.536	0.001
	Grup içi	64.399	29-32=3.85 33+=3.71	0.39 0.46	0.124			

Araştırmaya katılan katılımcıların evlendikleri yaş değişkeni bakımından ölçek toplam puanları arasında anlamlı farklılık olup olmadığının tespiti için Anova (Varyans Analizi) uygulanmıştır. Evlenilen yaş grupları arasında KOÖ toplam puanı bakımından anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p=0.016<0.05$). Buna göre evlendiği yaşı 17-20 aralığında olanların KOÖ puanının (ort=126.89), 33 yaş ve üzerinde olanlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca evlenme yaşı 29-32 aralığında olanların KOÖ toplam puanının, 33 yaş ve üzeri olanlara (ort=114.00) daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Evlendiği yaş grupları arasında MİÖÖ toplam puanı bakımından anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p=0.001<0.05$). Buna göre, evlendiği yaş 17-20 aralığında olanların (ort=4.10); evlendiği yaş 25- 28 aralığında olanlara (ort=3.96), 29-32 aralığında olanlara

(ort=4.04) ve 33 yaş ile üzerinde olanlara (ort=3.71) göre MİÖÖ puanının daha yüksek olduğu gözlenmiştir.

Ayrıca, katılımcıların evlendiği yaş grupları arasında EUÖ toplam puanı bakımından anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p=0.088>0.05$).

Tablo 2.5. Katılımcıların ne kadar zamandır evli oldukları bakımından ölçek toplam puanlarının karşılaştırılması

Ölçek		Kareler Toplamı	Ort	SS	Kareler Ortalama sı	Leven e p	F	P
Evlilik Uyumu Ölçeği (EUÖ) Toplam Puanı	Gruplar arası	808.150	0-2 yıl=44.50 3-5 yıl=42.09 6-10 yıl=42.50	6.48 7.25 6.90	134.692	0.413	2.75 4	0.01 2
	Grup içi	25189.730	11-15 yıl=40.77 16-20 yıl=41.79 21-25 yıl=43.15 26 ve üzeri= 43.58	7.36 6.96 6.48 7.89	48.912			
Kontrol Odağı Ölçeği (KOÖ)Topl am Puanı	Gruplar arası	3664.915	0-2 yıl=121.30 3-5 yıl=125.38 6-10 yıl=125.50	18.45 17.85	610.819	0.875	1.97 0	0.06 8
	Grup içi	159651.92 9	11-15 yıl=126.98 16-20 yıl=126.15 21-25 yıl=123.22 26 ve üzeri=118.89	15.81 16.60 19.28 17.20 16.79	310.004			

Manevi iyi Oluş Ölçeği (MİÖÖ)	Gruplar arası	2.646	0-2 yıl=3.93	0.40	0.441	0.002	3.45	0.00
			3-5 yıl=3.96	0.42				
			6-10 yıl=3.89	0.38				
	Grup içi	65.694	11-15 yıl=4.08	0.29	0.128		7	2
			16-20 yıl=4.07	0.27				
			21-25 yıl=4.08	0.24				
Toplam Puanı			26 ve üzeri=4.02	0.36				

Katılımcıların ne kadar zamandır evli oldukları bakımından ölçek toplam puanları arasında anlamlı farklılık olup olmadığının tespiti için Anova (Varyans Analizi) uygulanmıştır. Araştırmaya katılanların ne kadar zamandır evli oldukları grupları arasında EUÖ toplam puanı bakımından anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p=0.012<0.05$). Buna göre, evli kaldıkları süre 0-2 yıl arasında olanların (ort=44.50); 3-5 yıl arasında olanlara (ort=42.09), 6-10 yıl arasında olanlara (ort=42.50), 11-15 yıl arasında olanlara (ort=40.77) ve 16-20 yıl arasında olanlara (ort=41.79) göre daha fazla evlilikte uyum sağladığı söylenebilmektedir.

Katılımcıların evli oldukları süre grupları arasında MİÖÖ toplam puanı bakımından anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Buna göre, evli oldukları süre 0-2 yıl arasında olanların (ort=3.93); 11-15 yıl arasında olanlara (ort=4.08), 16-20 yıl arasında olanlara (ort=4.07) ve 21-25 yıl olanlara (ort=4.08) göre daha fazla Manevi iyi oluş tutumu gösterdiği tespit edilmiştir.

Ayrıca, katılımcıların evli oldukları süre grupları arasında KOÖ toplam puanı bakımından anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p>0.05$).

Tablo 2.6. Katılımcıların evlenme biçimleri bakımından ölçek toplam puanlarının karşılaştırılması

Ölçek		Kareler Toplamı	Ort	SS	Kareler Ortalama sı	Leven e p	F	P
Evlilik Uyumu Ölçeği (EUÖ)	Gruplar arası	302.155	Görücü usulüyle=41.94	7.62	100.718	0.065	2.02	0.10
			Görücü usulü ve arkadaşlık=41.50	7.51				
	Grup			6.49	49.707			
				5.00			6	9

Toplam Puanı	İçer	25857.759	Arkadaşlık ederek=43.51 Kaçarak=45.44	2				
Kontrol Odağı Ölçeğı (KOÖ)Toplam Puanı	Gruplar arası	1170.808	Görücü usulüyle=125.98 Görücü usulü ve arkadaşlık=123.43 Arkadaşlık ederek=122.44 Kaçarak=124.44	18.77 16.19 17.95 6.96	390.269 312.494	0.057	1.249	0.219
Manevi İyi Oluş Ölçeğı (MİÖÖ)Toplam Puanı	Gruplar arası	0.647	Görücü usulüyle=4.03 Görücü usulü ve arkadaşlık=3.97 Arkadaşlık ederek=3.96 Kaçarak=4.12	0.36 0.33 0.37 0.03	0.216 0.131	0.046	1.651	0.177

Araştırmaya katılanların evlenme biçimleri bakımından ölçek toplam puanları arasında anlamlı farklılık olup olmadığının tespiti için One Way Anova (Varyans Analizi) uygulanmıştır. Evlenme türleri arasında EUÖ toplam puanı, KOÖ toplam puanı, MİÖÖ toplam puanı bakımından anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p>0.05$).

Tablo 2.7. Katılımcıların evlenmeden önce tanıştıkları süre bakımından ölçek toplam puanlarının karşılaştırılması

Ölçek		Kareler Toplamı	Ort	SS	Kareler Ortalaması	Leven e p	F	P
Evlilik Uyumu Ölçeğı (EUÖ)Toplam	Gruplar arası	96.412	1 yıldan az=42.37 1-2 yıl= 43.25 3-4 yıl=42.51 5 yıl ve	7.89 6.86 5.69 6.69	32.137 50.148	0.120	0.641	0.589
	Grup içi	26177.193						

Puanı			üzeri=43.29					
Kontrol Odağı Ölçeği (KOÖ)Toplam Puanı	Gruplar arası	1328.988	1 yıldan az=125.58 1-2 yıl= 123.47 3-4 yıl=123.33 5 yıl ve üzeri=121.36	17.40 16.38 21.41 17.84	442.996 312.089	0.069	1.419	0.236
	Grup içi	162910.451						
Manevi iyi Oluş Ölçeği (MİÖÖ)Toplam Puanı	Gruplar arası	0.294	1 yıldan az=4.00 1-2 yıl= 3.98 3-4 yıl=3.92 5 yıl ve üzeri=4.00	0.36 0.35 0.43 0.32	0.098 0.131	0.229	0.749	0.523
	Grup içi	68.325						

Araştırmaya katılanların evlenmeden önce tanıştıkları süre bakımından ölçek toplam puanları arasında anlamlı farklılık olup olmadığının tespiti için Anova testi uygulanmıştır. Evlenmeden önce tanıştıkları süreler arasında EUÖ, KOÖ ve MİÖÖ toplam puanları bakımından anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur ($p>0.05$).

Tablo 2.8. Katılımcıların sahip oldukları çocuk sayısı bakımından ölçek toplam puanlarının karşılaştırılması

Ölçek		Kareler Toplamı	Ort	SS	Kareler Ortalaması	Leven e p	F	P
Evlilik Uyumu Ölçeği (EUÖ)Toplam Puanı	Gruplar arası	994.189	Çocuğu olmayan=44.26 1 çocuğu olan=43.02 2 çocuğu olan=42.28 3 çocuğu	6.61 6.80 6.60 8.63 5.47 8.18	198.838 48.614	0.075	4.090	0.001
	Grup içi	25279.416						

			olan=42.31 4 çocuğu olan=42.88 5 çocuğu olan=28.00					
Kontrol Odağı Ölçeği (KOÖ)Topl am Puanı	Grupla r arası	2837.86 8	Çocuğu olmayan=122.92 1 çocuğu olan=122.70 2 çocuğu olan=126.14 3 çocuğu olan=123.43 4 çocuğu olan=114.61 5 çocuğu olan=117.00	17.69 19.14 15.74 17.14 23.64 15.71	567.574 310.388	0.195	1.82 9	0.10 6
	Grup içi	161401. 57						
Manevi iyi Oluş Ölçeği (MİOÖ) Toplam Puanı	Grupla r arası	1.463	Çocuğu olmayan=3.91 1 çocuğu olan=3.98 2 çocuğu olan=4.03 3 çocuğu olan=4.01 4 çocuğu olan=4.10 5 çocuğu olan=3.77	0.44 0.33 0.31 0.34 0.23 0.52	0.293 0.129	0.004	2.26 5	0.04 7
	Grup içi	67.156						

Katılımcıların sahip oldukları çocuk sayısı bakımından EUÖ toplam puanı bakımından anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p=0.001<0.05$). Buna göre, çocuğu olmayanların (ort=44.26), iki çocuğu olanlara (ort=42.28) ve beş çocuğu olanlara göre (ort=28.00) daha fazla evlilikte uyum sağladığı söylenebilmektedir. Ayrıca beş çocuğu

olanların (ort=28.00); çocuğu olmayanlara (ort=44.26), bir çocuğu olanlara (ort=43.02), iki çocuğu olanlara (ort=42.28), üç çocuğu olanlara (ort=42.31), dört çocuğu olanlara göre (ort=42.88) daha az evlilikte uyumu gösterdiği söylenebilir.

Katılımcıların sahip oldukları çocuk sayısı bakımından MİÖÖ toplam puanı bakımından anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p=0.047<0.05$). Buna göre iki çocuğu olanların (ort=4.03) çocuğu olmayanlara göre (ort=3.91) daha fazla manevi iyi oluş tutumun yüksek olduğu söylenebilir. Dört çocuğu olanların (ort=4.10) çocuğu olmayanlara göre (ort=3.91) daha fazla manevi iyi oluş davranışında bulunduğu söylenebilir.

Ayrıca sahip oldukları çocuk sayısı bakımından KOÖ toplam puanı arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 2.9. Katılımcıların ortalama aylık geliri bakımından ölçek toplam puanlarının karşılaştırılması

Ölçek		Kareler Toplamı	Ort	SS	Kareler Ortalama sı	Leven e p	F	P
Evlilik Uyumu Ölçeği (EUÖ) Toplam Puanı	Gruplar arası	118.115	2300-4300TL =42.24 4400-6400 TL=43.16	6.87 7.52 7.08	29.529	0.955	0.58 4	0.67 4
	Grup içi	25677.2 93	6500-8500 TL=43.06 8600-10600 TL=42.48 10700 ve üzeri= 43.82	6.93 5.89	50.546			
Kontrol Odağı Ölçeği (KOÖ)Topl am Puanı	Gruplar arası	7925.51 0	2300-4300TL =127.40 4400-6400 TL=120.03	14.75	1981.378	0.066	6.58 6	0.00 1
	Grup içi	152829. 12	6500-8500 TL=123.89 8600-10600 TL=119.51 10700 ve üzeri=	18.42 16.72 20.26	300.845			

			132.31	20.03				
Manevi iyi Oluş Ölçeği (MİÖÖ)	Gruplar arası	1.403	2300-4300TL =4.06	4.06 3.95	0.351			
Toplam Puanı	Grup içi	66.221	4400-6400 TL=3.95 6500-8500 TL=3.96 8600-10600 TL=3.92 10700 ve üzeri=3.93	3.96 3.92 3.93	0.130	0.162	2.69 0	0.03 1

Katılımcıların ortalama aylık geliri bakımından ölçek toplam puanları arasında anlamlı farklılık olup olmadığının tespiti için Anova uygulanmıştır. Araştırmaya katılanların ortalama aylık geliri ile MİÖÖ toplam puanı arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p=0.031<0.05$). Buna göre gelir durumu 2300- 4300 TL arasında olanların ($ort=4.06$); gelir durumu 4400-6400 TL arasında olanlara ($ort=3.95$) göre MİÖÖ'den daha yüksek puan aldığı gözlenmiştir.

Araştırmaya katılanların ortalama aylık geliri ile EUÖ toplam puanı arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p=0.001<0.05$).

2.2.1.2.Araştırmada Yer Alan Demografik Bilgiler ve Değişkenler Arasındaki Alt Boyut İlişkileri

Tablo 2.10. Hızlı Büyük Beşli Kişilik Testi (HBBKT) alt boyutlarına ilişkin tanımlayıcı istatistikler

Ölçekler	Ortalama	Standart sapma	Çarpıklık	Basıklık
Uyumluluk alt boyutu	26.38	2.92	-0.851	0.653
Dışadönüklük alt boyutu	19.57	5.32	-0.088	-0.609
Sorumluluk alt boyutu	23.94	4.77	-0.736	0.115
Duygusal denge alt boyutu	17.21	4.76	0.208	-0.444

Deneyime açıklık alt boyutu	22.57	3.83	-0.428	-0.011
------------------------------------	-------	------	--------	--------

HBBTK alt boyutlarına ilişkin tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde, uyumluluk alt boyutuna ilişkin ortalamanın 26.38 ± 2.92 çarpıklık -0.851, basıklık 0.653 olduğu, dışadönüklük alt boyutuna ilişkin ortalamanın 19.57 ± 5.32 , çarpıklık -0.088, basıklık -0.609, sorumluluk alt boyutuna ilişkin ortalamanın 23.94 ± 4.77 , çarpıklık -0.736, basıklık 0.115 olduğu, duygusal denge alt boyutuna ait ortalamanın 17.21 ± 4.76 , çarpıklık 0.208, basıklık -0.444 olduğu, deneyime açıklık alt boyutuna ilişkin ortalamanın 22.57 ± 3.83 , çarpıklık -0.428, basıklık -0.011 olduğu tespit edilmiştir. Ölçeklerin alt boyut puanlarına ilişkin çarpıklık ve basıklık değerleri incelendiğinde, -1.5 ile +1.5 arasında olduğu tespit edilmiştir. Yani ölçek puanlarının normal dağılımda olduğu görülmektedir. (Tabachnick, Field 2013). Buna göre, hipotez testlerinin karşılaştırmasında parametrik yöntemlerin kullanılmasına karar verilmiştir.

Tablo 2.11. Manevi İyi Oluş Ölçeği alt boyutlarına ilişkin tanımlayıcı istatistikler

Ölçekler	Ortalama	Standart sapma	Çarpıklık	Basıklık
Aşkınlık alt boyutu	4.53	0.54	-1.921	-0.011
Doğayla uyum alt boyutu	4.52	0.46	-1.183	1.323
Anomi Alt boyutu	2.29	0.76	0.626	0.097

MİO alt boyutlarına ilişkin tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde, aşkınlık boyutuna ilişkin ortalamanın 4.53 ± 0.54 , çarpıklık -1.921, basıklık -0.011 olduğu, doğayla uyum alt boyutu 4.52 ± 0.46 , çarpıklık -1.183, basıklık 1.323 olduğu, anomi alt boyutuna ilişkin ortalamanın 2.29 ± 0.76 , çarpıklık 0.626, basıklık 0.097 olduğu bulunmuştur. Buna göre, hipotez testlerinin karşılaştırmasında parametrik yöntemlerin kullanılmasına karar verilmiştir.

Tablo 2.12. Kontrol Odağı Ölçeği alt boyutlarına ilişkin tanımlayıcı istatistikler

Ölçekler	Ortalama	Standart sapma	Çarpıklık	Basıklık
Kişisel kontrol alt boyutu	47.07	11.39	0.324	-0.156
Şansa inanma alt boyutu	29.07	6.16	-0.139	0.035
Çabalamanın anlamsızlığı alt boyutu	24.61	7.33	0.554	-0.107
Kadercilik alt boyutu	12.07	2.37	-0.549	-0.451
Adil olmayan dünya inancı alt boyutu	10.81	3.94	1.113	1.475

KOÖ alt boyutlarına ilişkin tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde, kişisel kontrol alt boyutuna ilişkin ortalamanın 47.07 ± 11.39 , çarpıklık 0.324, basıklık -0.156 olarak, şansa inanma alt boyutuna ilişkin ortalamanın 29.07 ± 6.16 , çarpıklık -0.139, basıklık 0.035 olduğu, çabalamanın anlamsızlığı alt boyutuna ilişkin ortalamanın 24.61 ± 7.33 , çarpıklık 0.554, basıklık -0.107 olduğu, kadercilik alt boyutuna ilişkin ortalamanın 12.07 ± 2.37 , çarpıklık -0.549, basıklık, -0.451 olduğu, adil olmayan dünya inancı alt boyutuna ilişkin ortalamanın 10.81 ± 3.94 , çarpıklık 1.113, basıklık 1.475 olduğu tespit edilmiştir. Yani KOÖ alt boyut puanlarının normal dağılım gösterdiği söylenebilmektedir (Tabachnick, Field 2013). Buna göre, hipotez testlerinin karşılaştırmasında parametrik yöntemlerin kullanılmasına karar verilmiştir.

Tablo 2.13. Eğitim durumu bakımından Hızlı Büyük Beşli Kişilik Testi (HBBKT) alt boyutlarının karşılaştırılması

Ölçek		Kareler Toplamı	Ort	SS	Kareler Ortalaması	Levene P	F	P
Uyumluluk alt boyutu	Gruplar	116.805	İlköğretim=27.93	2.27 3.53	29.201	0.288	3.485	0.00

	arası		Ortaöğretim=2	2.83				8
	Grup içi	4366.077	5.87 Lise=26.59 Üniversite=26.28 Lisansüstü=25.60	2.87 3.11	8.380			
Dışadönüklük alt boyutu	Gruplar arası	217.215	İlköğretim=17.83 Ortaöğretim=2	4.89 4.88 5.15	54.304	0.540	1.928	0.104
	Grup içi	14675.540	0.31 Lise=19.00 Üniversite=19.84 Lisansüstü=20.53	5.50 5.10	28.168			
Sorumluluk alt boyutu	Gruplar arası	222.043	İlköğretim=25.87 Ortaöğretim=2	4.31 4.84 4.69	55.511	0.698	2.463	0.044
	Grup içi	11743.358	3.59 Lise=24.48 Üniversite=23.48 Lisansüstü=23.92	4.87 4.25	22.540			
Duygusal denge alt boyutu	Gruplar arası	108.240	İlköğretim=15.61 Ortaöğretim=1	5.02 4.55 4.53	27.060	0.775	1.193	0.313
	Grup içi	11813.912	7.06 Lise=17.05 Üniversite=17.50 Lisansüstü=17.	4.88 4.70	22.675			

			12					
Deneyime açıklık alt boyutu	Gruplar arası	260.729	İlköğretim=22.22 Ortaöğretim=20.75 Lise=21.93 Üniversite=23.02 Lisansüstü=23.48	3.62 4.45 3.95 3.67 3.39	65.182 14.295	0.327	4.560	0.001
	Grup içi	7447.880						

Eğitim durumu bakımından HBBKT uyumluluk alt boyut puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p=0.008<0.05$). Buna göre eğitim durumu ilköğretim olanların (ort=27.93); eğitim durumu lisansüstü olanlara (ort=25.60) göre daha fazla uyumluluk tutumu gösterdiği söylenebilmektedir.

Eğitim durumu bakımından HBBKT sorumluluk alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p=0.044<0.05$). Buna göre eğitim durumu ilköğretim olanların (ort=25.87); eğitim durumu üniversite veya yüksekokul olanlara (ort=23.48) göre daha fazla sorumluluk tutumunda bulunduğu görülmüştür. Ayrıca eğitim durumu lise olanların (ort=24.48) üniversite veya yüksekokul olanlara (ort=23.48) göre daha fazla sorumluluk tutumu sergilediği söylenebilmektedir.

Katılımcıların eğitim durumu bakımından HBBKT deneyime açıklık alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p=0.001<0.05$). Buna göre, eğitim durumu üniversite veya yüksekokul olanların (ort=23.02); eğitim durumu ortaöğretim olanlara (ort=21.93) göre daha fazla deneyime açıklık tutumunu gösterdiği tespit edilmiştir. Ayrıca, HBBKT dışadönüklük, duygusal denge alt boyut puanları bakımından eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir ($p>0.05$).

Tablo 2.14. Eğitim durumu bakımından Manevi İyi Oluş Ölçeği alt boyutlarının karşılaştırılması

Ölçek		Kareler Toplamı	Ort	SS	Kareler Ortalaması	Leven e P	F	P
Aşkınlık alt boyutu	Gruplar arası	7.495	İlköğretim=4.78	0.21 0.54	1.874	0.001	6.48	0.00

	arası		Ortaöğretim=4.42 Lise=4.59 Üniversite=4.54 Lisansüstü=4.19	0.49 0.54 0.76	0.289		2	1
	Grup içi	150.616						
Doğayla uyum alt boyutu	Gruplar arası	0.727	İlköğretim=4.62 Ortaöğretim=4.42 Lise=4.52 Üniversite=4.52 Lisansüstü=4.47	0.42 0.41 0.46 0.46 0.54	0.182	0.544	0.832	0.505
	Grup içi	113.906			0.219			
Anomi Alt boyutu	Gruplar arası	8.192	İlköğretim=2.54 Ortaöğretim=2.50 Lise=2.35 Üniversite=2.18 Lisansüstü=2.44	0.78 0.98 0.77 0.70 0.75	2.048	0.012	3.593	0.007
	Grup içi	296.991			0.570			

Eğitim durumu bakımından MİÖÖ aşkınlık alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p=0.001<0.05$). Eğitim durumu üniversite veya yüksekokul olanların (ort=4.78), eğitim durumu lisansüstü olanlara göre (ort=4.19) daha fazla aşkınlık tutumu gösterdiği söylenebilmektedir. Ayrıca, eğitim durumu lise olanların (ort=4.59) üniversite veya yüksekokul olanlara göre (ort=4.54) daha fazla aşkınlık tutumunda bulunduğu söylenebilmektedir.

Katılımcıların eğitim durumu bakımından MİÖÖ anomi alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p=0.007<0.05$). Buna göre, eğitim durumu ilköğretim olanların ($ort=2.54$) eğitim durumu üniversite veya yüksekokul olanlardan ($ort=2.18$) daha fazla anomi davranış tutumu gösterdiği bulunmuştur. Ayrıca katılımcıların eğitim durumu bakımından MİÖÖ doğayla uyum alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur.

Tablo 2.15. Eğitim durumu bakımından Kontrol Odağı Ölçeği alt boyutlarının karşılaştırılması

Ölçek		Kareler Toplamı	Ort	SS	Kareler Ortalaması	Leven e P	F	P
Kişisel kontrol alt boyutu	Gruplar arası	927.595	İlköğretim=42.67 Ortaöğretim=4	12.41 13.21 11.76	231.899	0.379	1.797	0.128
	Grup içi	67249.052	9.90 Lise=47.21 Üniversite=47.33 Lisansüstü=45.97	10.91 10.40	129.077			
Şansa inanma alt boyutu	Gruplar arası	496.421	İlköğretim=30.38 Ortaöğretim=3	5.73 4.31 6.03	124.105	0.111	3.319	0.011
	Grup içi	19479.383	0.31 Lise=29.95 Üniversite=28.15 Lisansüstü=30.14	6.35 6.21	37.388			
Çabalamanın anlamsızlığı alt boyutu	Gruplar arası	2654.169	İlköğretim=30.03 Ortaöğretim=2	7.73 8.32 7.50	663.542	0.043	13.501	0.001
	Grup içi	25606.487	7.34 Lise=26.50	6.66 5.60	49.149			

			Üniversite=23.12 Lisansüstü=21.60					
Kadercilik alt boyutu	Gruplar arası	191.306	İlköğretim=14.09 Ortaöğretim=1.62	1.32 2.68 2.19	47.826	0.001	9.011	0.001
	Grup içi	2765.340	Lise=12.46 Üniversite=11.77 Lisansüstü=11.58	2.34 2.60	5.380			
Adil olmayan dünya inancı alt boyutu	Gruplar arası	186.646	İlköğretim=11.25 Ortaöğretim=1.62	3.01 4.68 4.19 3.77	46.661 14.990	0.039	3.113	0.015
	Grup içi	7809.721	Lise=11.19 Üniversite=10.38 Lisansüstü=10.56	3.09				

Eğitim durumu bakımından KOÖ şansa inanma alt boyut puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p=0.011<0.05$). Bu analiz sonucuna göre, lise mezunu olanların (ort=29.95) üniversite mezunlarına göre (ort=28.15) şansa inanma tutumunu daha fazla gösterdiği söylenebilmektedir.

KOÖ çabalamanın anlamsızlığı puanı bakımından eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($p=0.001<0.05$). Buna göre eğitim durumu ilköğretim olanların (ort=30.03), eğitim durumu üniversite veya yüksekokul olanlara (ort=23.12) ve lisansüstü olanlara (ort=21.60) göre daha fazla çabalamanın anlamsız olduğu tutumunu gösterdiği söylenebilmektedir. Ayrıca eğitim durumu ortaöğretim olanların (ort=27.34) üniversite veya yüksekokul olanlara (ort=23.12) ve

lisansüstü olanlara (ort=21.60) göre daha fazla çabalamanın anlamsız olduğu tutumunu gösterdiği söylenebilmektedir.

Eğitim durumu bakımından KOÖ kadercilik alt boyutu puanı bakımından eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur ($p=0.001<0.05$). Buna göre, eğitim durumu ilköğretim olanların (ort=14.09); eğitim durumu ortaokul (ort=11.62), lise (ort=12.46), üniversite veya yüksekokul (ort=11.77) ve lisansüstü (ort=11.58) olanlara göre daha fazla kadercilik tutumunda bulunduğu söylenebilmektedir.

Katılımcıların eğitim durumu bakımından KOÖ adil olmayan dünya inancı alt boyut puanı bakımından eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur ($p=0.015<0.05$). Buna göre eğitim durumu ortaöğretim olanların (ort=12.62), eğitim durumu üniversite veya yüksekokul olanlara (ort=10.38) göre daha fazla adil olmayan dünya inancı tutumu gösterdiği görülmüştür. Ayrıca, KAÖ kişisel kontrol alt boyutu puanları bakımından eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0.05$).

Tablo 2.16. Katılımcıların evlendikleri yaş bakımından Hızlı Büyük Beşli Kişilik Testi (HBBKT) alt boyutlarının karşılaştırılması

Ölçek		Kareler Toplamı	Ort	SS	Kareler Ortalama sı	Leven e p	F	P
Uyumluluk alt boyutu	Gruplar arası	84.484	17-20=26.67	3.37	21.121	0.046	2.502	0.042
			21-24=26.74	2.58				
			25-28=26.19	2.76				
	Grup içi	4398.398	29-32=25.57	3.52	8.442			
			33+=25.60	3.47				
Dışadönüklük alt boyutu	Gruplar arası	171.228	17-20=18.45	4.45	42.807	0.170	1.515	0.196
			21-24=19.56	5.35				
			25-28=20.04	5.52				
	Grup içi	14721.527	29-32=19.06	5.33	28.256			
			33+=20.65	5.85				
Sorumluluk alt boyutu	Gruplar arası	144.271	17-20=25.22	4.13	36.068	0.492	1.590	0.176
			21-24=23.75	4.99				
			25-28=23.77	4.85				

	Grup içi	11821.130	29-32=23.61 33+=23.52	4.43 4.47	22.689			
Duygusal denge alt boyutu	Grupla r arası	432.799	17-20=16.72 21-24=16.65 25-28=17.21	4.62 4.57 4.63	108.200	0.546	4.906	0.00 1
	Grup içi	11489.353	29-32=18.73 33+=20.43	5.33 4.97	22.053			
Deneyime açıklık alt boyutu	Grupla r arası	47.285	17-20=21.89 21-24=22.78 25-28=22.68 29-32=22.44 33+=22.34	4.63 3.60 3.66 3.95 4.01	11.821 14.705	0.012	0.804	0.52 3
	Grup içi	7661.324						

Katılımcıların evlendikleri yaş grupları değişkeni bakımından HBBKT uyumluluk alt boyut puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p=0.042<0.05$). Buna göre evlendiği yaş 17-20 arasında olanların (ort=26.67), 29-32 arasında olanlara göre (ort=25.57) daha fazla uyumluluk tutumu gösterdiği tespit edilmiştir. Evlendiği yaşı 21-24 arasında olan katılımcıların (ort=26.74), 29-32 arasında olanlara göre (ort=25.57) daha fazla uyumluluk davranışı gösterdiği söylenebilmektedir.

Katılımcıların evlendikleri yaş grupları değişkeni bakımından HBBKT duygusal denge alt boyut puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur ($p=0.001<0.05$). Buna göre, evlendiği yaş 29-32 arasında olanların (ort=18.73) 17-20 yaş aralığında olanlara göre (ort=16.72) daha fazla duygusal dengeye sahip olduğu söylenebilmektedir. Ayrıca, evlendikleri yaş grupları arasında HBBKT dışadönüklük, sorumluluk ve deneyime açıklık alt boyut puanları bakımından anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p>0.05$).

Tablo 2.17. Katılımcıların evlendikleri yaş bakımından Manevi İyi Oluş Ölçeği alt boyutlarının karşılaştırılması

Ölçek		Kareler Toplamı	Ort	SS	Kareler Ortalama sı	Leven e p	F	P
Aşkınlık alt	Grupla	6.716	17-20=4.67	0.41	1.679			

boyutu	r arası		21-24=4.61 25-28=4.47	0.41 0.64		0.001	5.77 8	0.00 1
	Grup içi	151.394	29-32=4.37 33+=4.22	0.59 0.77	0.291			
Doğayla uyum alt boyutu	Grupla r arası	2.172	17-20=4.52 21-24=4.57 25-28=4.51	0.44	0.543	0.004	2.51 5	0.04 1
	Grup içi	112.462	29-32=4.40 33+=4.32	0.41 0.48 0.52 0.62	0.216			
Anomi Alt boyutu	Grupla r arası	4.394	17-20=2.46 21-24=.27 25-28=2.29	0.83 0.78 0.72	1.099	0.115	1.90 3	0.10 9
	Grup içi	300.789	29-32=2.19 33+=2.02	0.70 0.60	0.577			

Katılımcıların evlendikleri yaş grupları arasında MİÖÖ aşkınlık alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p=0.001<0.05$). Buna göre, evlendiği yaş grubu 17-20 arasında olanların (ort=4.67); 25-28 arasında olanlara göre (ort=4.47), 29-32 arasında olanlara (ort=4.37) ve yaşı 33 ile üzeri olanlara göre (ort=4.22) daha fazla aşkınlık tutumu gösterdiği söylenebilmektedir.

Araştırmaya katılanların evlendikleri yaş grupları arasında MİÖÖ doğayla uyum alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p=0.041<0.05$). Buna göre, evlendiği yaş 21-24 arasında olanların (ort=4.57); 29-32 arasında olanlara (ort=4.40) ve yaşı 33 ile üzeri olanlara göre (ort=4.32) daha fazla doğayla uyum tutumuna sahip olduğu söylenebilmektedir. Ayrıca, katılımcıların evlendikleri yaş grupları arasında MİÖÖ anomi alt boyutu arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p>0.05$).

Tablo 2.18. Katılımcıların evlendikleri yaş bakımından Kontrol Odağı Ölçeği alt boyutlarının karşılaştırılması

Ölçek		Kareler Toplamı	Ort	SS	Kareler Ortalama sı	Leven e p	F	P
Kişisel kontrol alt boyutu	Grupla r arası	239.328	17-20=45.97 21-24=47.33 25-28=46.75	12.35 11.94 10.67	59.832	0.313	0.459	0.76 6
	Grup içi	67937.318	29-32=48.55 33+=47.78	10.21 11.56	130.398			
Şansa inanma alt boyutu	Grupla r arası	290.395	17-20=30.10 21-24=28.46 25-28=29.44	5.58 6.37 6.35	72.599	0.528	1.921	0.10 6
	Grup içi	19685.410	29-32=29.65 33+=27.04	5.36 5.68	37.784			
Çabalamanı n anlamsızlığı alt boyutu	Grupla r arası	899.346	17-20=26.44 21-24=24.07 25-28=24.84	8.07 7.09 7.46	224.836	0.007	4.281	0.00 2
	Grup içi	27361.310	29-32=25.48 33+=19.73	6.82 4.08	52.517			
Kadercilik alt boyutu	Grupla r arası	156.977	17-20=12.91 21-24=12.18 25-28=12.08	2.20 2.17 2.40	39.244	0.074	7.303	0.00 1
	Grup içi	2799.669	29-32=11.04 33+=10.60	2.35 3.02	5.374			
Adil olmayan dünya inancı alt boyutu	Grupla r arası	267.040	17-20=11.44 21-24=10.19 25-28=11.28 29-32=11.59 33+=8.82	3.95 3.71 4.03 4.13 2.22	66.760 14.836	0.146	4.500	0.00 1
	Grup içi	7729.327						

Katılımcıların evlendiği yaş grupları bakımından KOÖ çabalamanın anlamsızlığı alt boyut puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p=0.011<0.05$). Buna

göre, evlendiği yaş 17-20 arasında olanların (ort=26.44); 21-24 arasında olanlara (ort=24.07) ve 33 yaş üzeri olanlara göre (ort=19.73) daha fazla çabalamanın anlamsızlığı tutumuna sahip olduğu söylenebilmektedir.

Evlendiği yaş bakımından KOÖ kadercilik alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur ($p=0.001<0.05$). Buna göre, evlendiği yaş 17-20 arasında olanların (ort=12.91); evlendiği yaş 21-24 arasında olanlara (ort=12.18), 25-28 arasında olanlara (ort=12.08), 29-32 arasında olanlara (ort=11.04) ve 33 yaş üzeri olanlara göre (ort=10.60) daha fazla kadercilik tutumuna sahip olduğu söylenebilmektedir. Yani, yaş ilerledikçe kadercilik tutumunun da azaldığı söylenebilmektedir.

Evlendiği yaş grupları bakımından KOÖ adil olmayan dünya inancı alt boyut puanı bakımından eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur ($p=0.001<0.05$). Buna göre evlendiği yaş 17-20 arasında olanların (ort=11.44); 21-24 arasında olanlara göre (ort=10.19) daha fazla adil olmayan dünya inancı görüşüne sahip olduğu görülmüştür. Evlendiği yaş 25-28 arasında olanların (ort=11.28), 21-24 arasında olanlara göre (ort=10.19) ve 33 yaş üzerinde olanlara göre (ort=8.82) daha fazla adil olmayan dünya görüşüne sahip olduğu söylenebilmektedir. Ayrıca, katılımcıların evlendiği yaş grupları arasında KOÖ kişisel kontrol ve şansa inanma alt boyut puanları bakımından farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 2.19. Katılımcıların ne kadar zamandır evli oldukları bakımından Hızlı Büyük Beşli Kişilik Testi (HBBKT) alt boyutlarının karşılaştırılması

Ölçek		Kareler Toplamı	Ort	SS	Kareler Ortalama sı	Leven e p	F	P
Uyumluluk alt boyutu	Gruplar arası	101.364	0-2 yıl=26.30 3-5 yıl=26.20 6-10 yıl=25.90	2.65 3.14 2.92	16.894	0.165	2.018	0.06 2
	Grup içi	4311.550	11-15 yıl=26.52 16-20 yıl=26.15 21-25 yıl=26.57 26 ve üzeri=	2.71 3.12 3.48 2.41	8.372			

			25.51					
Dışadönüklük alt boyutu	Gruplar arası	285.055	0-2 yıl=20.20 3-5 yıl=19.67 6-10 yıl=19.84	5.77 5.03 5.46	47.509	0.069	1.694	0.120
	Grup içi	14441.391	11-15 yıl=17.77 16-20 yıl=19.37 21-25 yıl=20.22 26 ve üzeri=19.31	5.65 4.62 4.96 4.71	28.042			
Sorumluluk alt boyutu	Gruplar arası	374.578	0-2 yıl=23.22 3-5 yıl=23.35 6-10 yıl=23.54	4.85 4.53 4.58	62.430	0.257	2.807	0.011
	Grup içi	11453.208	11-15 yıl=24.24 16-20 yıl=24.29 21-25 yıl=24.22 26 ve üzeri=26.00	5.25 4.92 4.69 3.87	22.239			
Duygusal denge alt boyutu	Gruplar arası	197.873	0-2 yıl=16.87 3-5 yıl=17.05 6-10 yıl=17.92	5.02 4.71 4.77	32.979	0.983	1.453	0.193
	Grup içi	11690.602	11-15 yıl=15.95 16-20 yıl=17.65 21-25 yıl=17.37 26 ve	4.73 4.60 4.45 4.59	22.700			

			üzeri=17.93					
Deneyime açıklık alt boyutu	Gruplar arası	236.570	0-2 yıl=23.50	3.41	39.428	0.160	2.739	0.013
			3-5 yıl=22.58	3.79	14.396			
			6-10 yıl=22.16	3.94				
			11-15	4.37				
			yıl=21.49	4.36				
	Grup içi	7413.876	16-20	3.44				
			yıl=21.98	3.35				
			21-25					
			yıl=22.37					
			26 ve üzeri=22.91					

Evli oldukları süre grupları arasında Hızlı Büyük Beşli Kişilik Testi (HBBKT) sorumluluk alt boyutu puanları bakımından anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p=0.011<0.05$). Buna göre hangi gruplar arasında farklılık olduğunun tespiti için yapılan Post-Hoc testi sonucuna göre evlilik süresi 26 yıl ve üzeri olanların (ort=26.00), 0-2 yılları arasında olanlara göre (ort=23.22) daha fazla sorumluluk tutumu gösterdiği tespit edilmiştir.

Evli oldukları süre grupları arasında Hızlı Büyük Beşli Kişilik Testi (HBBKT) deneyime açıklık alt boyutu puanları bakımından anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p=0.013<0.05$). Buna göre, evlilik süresi 0-2 yıl arasında olanların (ort=23.50); 6-10 yıl arasında (ort=22.16) olanlara, 11-15 yıl arasında (ort=21.49) olanlara, 16-20 yıl arasında (ort=21.98) olanlara göre daha fazla deneyime açık olduğu söylenebilmektedir. Ayrıca, evli oldukları süre grupları arasında Hızlı Büyük Beşli Kişilik Testi (HBBKT) uyumluluk, dışadönüklük ve duygusal denge alt boyut puanları bakımından anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p>0.05$).

Tablo 2.20. Katılımcıların ne kadar zamandır evli oldukları bakımından Manevi İyi Oluş Ölçeği alt boyutlarının karşılaştırılması

Ölçek		Kareler Toplam ı	Ort	SS	Kareler Ortalama sı	Leven e P	F	P
-------	--	------------------------	-----	----	---------------------------	-----------------	---	---

Aşkınlık alt boyutu	Gruplar arası	9.057	0-2 yıl=4.42 3-5 yıl=4.41 6-10 yıl=4.41	0.68 0.60 0.55	1.509	0.001	5.249	0.001
	Grup içi	148.103	11-15 yıl=4.63 16-20 yıl=4.69 21-25 yıl=4.71 26 ve üzeri=4.70	0.37 0.33 0.35 0.43	0.288			
Doğayla uyum alt boyutu	Gruplar arası	3.704	0-2 yıl=4.56 3-5 yıl=4.47 6-10 yıl=4.37	0.46	0.617	0.023	2.876	0.009
	Grup içi	110.552	11-15 yıl=4.48 16-20 yıl=4.51 21-25 yıl=4.67 26 ve üzeri=4.61	0.54 0.50 0.41 0.44 0.36 0.42	0.215			
Anomi Alt boyutu	Gruplar arası	13.200	0-2 yıl=2.24 3-5 yıl=2.50 6-10 yıl=2.29	0.66 0.82 0.75	2.200	0.021	3.889	0.001
	Grup içi	291.359	11-15 yıl=2.51 16-20 yıl=2.29 21-25 yıl=2.15 26 ve üzeri=1.98	0.82 0.81 0.84 0.58	0.566			

Katılımcıların ne kadar süredir evli oldukları grupları arasında MİÖÖ aşkınlık alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p=0.001<0.05$). Buna göre, evlilik süresi 11-15 yıl arasında olanların (ort=4.63); 0-2 yıl arasında olanlara (ort=4.42), 3-5 yıl arasında olanlara (ort=4.41) ve 6-10 yıl arasında olanlara (ort=4.41) göre daha fazla aşkınlık tutumu gösterdiği tespit edilmiştir.

Katılımcıların ne kadar süredir evli oldukları grupları arasında MİÖÖ doğayla uyum alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p=0.009<0.05$). Buna göre, evlilik süresi 0-2 yıl arasında olanların (ort= 4.56), 6-10 yıl arasında olanlara göre (ort=4.37) daha fazla doğayla uyum tutumu gösterdiği, evlilik süresi 21-25 yıl arasında olanların (ort=4.48), 3-5 yıl olanlara (ort=4.47), 6-10 yıl olanlara (ort=4.37) ve 11-15 yıl arasında olanlara (ort=4.48) göre daha fazla doğayla uyum gösterdiği söylenebilmektedir.

Katılımcıların ne kadar süredir evli oldukları grupları arasında MİÖÖ anomi alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p=0.001<0.05$). Buna göre, evlilik süresi 3-5 yıl arasında olanların (ort=2.50); 0-2 yıl arasında olanlara (ort=2.24), 21-25 yıl arasında olanlara (ort= 2.15) ve 26 yıl üzeri olanlara (ort= 1.98) göre daha fazla anomi tutumu gösterdiği söylenebilmektedir.

Tablo 2.21. Katılımcıların ne kadar zamandır evli oldukları bakımından Kontrol Odağı Ölçeği alt boyutlarının karşılaştırılması

Ölçek		Kareler Toplamı	Ort	SS	Kareler Ortalama sı	Leven e p	F	P
Kişisel kontrol alt boyutu	Grupla r arası	1545.640	0-2 yıl=45.68 3-5 yıl=46.62 6-10 yıl=50.06	11.20 11.51 10.30	257.607	0.360	2.007	0.06 3
	Grup içi	66087.404	11-15 yıl=49.62 16-20 yıl=47.34 21-25 yıl=45.73 26 ve üzeri= 45.81	10.94 12.31 11.56 11.74	128.325			
Şansa inanma alt boyutu	Grupla r arası	413.476	0-2 yıl=29.43 3-5 yıl=30.50 6-10 yıl=28.55	6.46 5.87 5.49	68.913	0.842	1.824	0.09 2
	Grup içi	19456.304	11-15 yıl=28.77 16-20 yıl=29.64 21-25 yıl=28.08 26 ve üzeri= 27.48	6.43 6.35 5.66 6.33	37.779			
Çabalamanı n anlamsızlığı alt boyutu	Grupla r arası	406.303	0-2 yıl=23.67 3-5 yıl=24.93 6-10 yıl=25.05	7.23 7.96 6.46	67.717	0.051	1.262	0.27 3
	Grup içi	27639.783	11-15 yıl=25.32 16-20 yıl=25.46	7.18 8.41 7.76 6.12	53.669			

			21-25 yıl=25.71 26 ve üzeri= 23.12					
Kadercilik alt boyutu	Grupla r arası	99.844	0-2 yıl=11.84 3-5 yıl=11.92 6-10 yıl=11.33	2.36 2.28 2.53	16.641	0.645	3.027	0.00 6
	Grup içi	2830.776	11-15 yıl=12.60 16-20 yıl=12.57 21-25 yıl=12.51 26 ve üzeri= 12.41	2.23 2.15 2.20 2.51	5.497			
Adil olmayan dünya inancı alt boyutu	Grupla r arası	83.043	0-2 yıl=10.66 3-5 yıl=11.40 6-10 yıl=10.49	4.09 4.23 3.22	13.841 15.091	0.017	0.917	0.48 2
	Grup içi	7772.060	11-15 yıl=10.65 16-20 yıl=11.12 21-25 yıl=11.17 26 ve üzeri= 10.06	3.83 4.08 4.56 2.77				

Evli oldukları süre grupları arasında KOÖ kadercilik alt boyutu puanları bakımından yapılan anova testine göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p=0.006<0.05$). Buna göre, evlilik süresi 0-2 yıl arasında olanların (ort=11.84); 11-15 yıl arasında olanlara (ort=12.60) ve 16-20 yıl arasında olanlara göre (ort=12.57) daha düşük kadercilik tutumu gösterdiği söylenebilmektedir. Ayrıca evli kaldıkları süre 16-20 yıl

olanların (ort=12.50) evli oldukları süre 6-10 yıl olanlara göre (ort=11.33) daha fazla kadercilik algısına sahip olduğu söylenebilmektedir.

Tablo 2.22. Katılımcıların evlenme biçimleri bakımından Hızlı Büyük Beşli Kişilik Testi (HBBKT) alt boyutlarının karşılaştırılması

Ölçek		Kareler Toplamı	Ort	SS	Kareler Ortalama sı	Leven e p	F	P
Uyumluluk alt boyutu	Grupla r arası	13.042	Görücü usulüyle=26.42 Görücü usulü ve	3.02 2.90 2.75 5.22	4.347 8.582	0.001	0.507	0.67 8
	Grup içi	4462.857	arkadaşlık=26. 26 Arkadaşlık ederek=26.45 Kaçarak=25.33					
Dışadönükl ük alt boyutu	Grupla r arası	255.564	Görücü usulüyle=18.95 Görücü usulü ve	5.26 5.42 5.33 2.64	85.188 28.110	0.103	3.031	0.02 9
	Grup içi	14617.229	arkadaşlık=19. 04 Arkadaşlık ederek=20.27 Kaçarak=17.33					
Sorumluluk alt boyutu	Grupla r arası	33.696	Görücü usulüyle=24.27 Görücü usulü ve	4.99 4.48 4.81 4.32	11.232 22.873	0.826	0.491	0.68 9
	Grup içi	11893.831	arkadaşlık=23. 79 Arkadaşlık ederek=23.75					

			Kaçarak=24.77					
Duygusal denge alt boyutu	Grupla r arası	9.152	Görücü usulüyle=17.23 Görücü usulü ve arkadaşlık=17. 06 Arkadaşlık ederek=17.28 Kaçarak=16.44	4.71 4.78 4.87 2.12	3.051 22.845	0.110	0.134	0.94 0
	Grup içi	11879.405						
Deneyime açıklık alt boyutu	Grupla r arası	184.020	Görücü usulüyle=21.73 Görücü usulü ve arkadaşlık=22. 58 Arkadaşlık ederek=23.08 Kaçarak=21.22	4.27 3.65 3.51 4.38	61.340 14.360	0.037	4.272	0.00 5
	Grup içi	7467.262						

Katılımcıların evlenme biçimleri arasında HBBKT dışa dönüklük alt boyutu puanları bakımından anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p=0.029<0.05$). Buna göre, arkadaşlık ederek evlenenlerin (ort=20.27), görücü usulüyle evlenenlere (ort=18.95) göre ve görücü usulü ve arkadaşlık ederek evlenenlere göre (ort=19.04) daha fazla dışadönüklük özelliği gösterdiği söylenebilmektedir.

Katılımcıların evlenme biçimleri arasında HBBKT deneyime açıklık alt boyutu puanları bakımından anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p=0.005<0.05$). Buna göre, arkadaşlık ederek evlenenlerin (ort=23.08) görücü usulüyle evlenenlere (ort=22.58) göre daha fazla deneyime açıklık tutumu gösterdiği söylenebilmektedir.

Ayrıca, evlenme biçimleri arasında HBBKT uyumluluk, sorumluluk ve duygusal denge alt boyut puanları bakımından anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p>0.05$).

Tablo 2.23. Katılımcıların evlenme biçimleri bakımından Manevi İyi Oluş Ölçeği alt boyutlarının karşılaştırılması

Ölçek		Kareler Toplamı	Ort	SS	Kareler Ortalaması	Leven e p	F	P
Aşkınlık alt boyutu	Gruplar arası	3.645	Görücü usulüyle=4.64 Görücü usulü ve arkadaşlık=4.54 Arkadaşlık ederek=4.45 Kaçarak=4.71	0.48 0.46 0.60 0.37	1.215 0.296	0.021	4.10 0	0.00 7
	Grup içi	154.092						
Doğayla uyum alt boyutu	Gruplar arası	0.949	Görücü usulüyle=4.47 Görücü usulü ve arkadaşlık=4.48 Arkadaşlık ederek=4.56 Kaçarak=4.55	0.51 0.47 0.43 0.38	0.316 0.218	0.010	1.45 3	0.22 7
	Grup içi	113.225						
Anomi Alt boyutu	Gruplar arası	1.171	Görücü usulüyle=2.30 Görücü usulü ve arkadaşlık=2.21 Arkadaşlık ederek=2.32 Kaçarak=2.41	0.79 0.72 0.74 1.11	0.390 0.582	0.263	0.67 0	0.57 0
	Grup içi	302.807						

Evlenme biçimleri arasında MİÖÖ aşkınlık alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p=0.007<0.05$). Buna göre, görücü usulüyle evlenenlerin (ort=4.64) arkadaşlık ederek evlenenlere göre (ort=4.45) daha fazla aşkınlık gösterdiği söylenebilmektedir.

Ayrıca, evlenme biçimleri arasında MİÖÖ doğayla uyum ve anomi alt boyut puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur ($p>0.05$).

Tablo 2.24. Katılımcıların evlenme biçimleri bakımından Kontrol Odağı Ölçeği alt boyutlarının karşılaştırılması

Ölçek		Kareler Toplamı	Ort	SS	Kareler Ortalaması	Leven e p	F	P
Kişisel kontrol alt boyutu	Gruplar arası	937.369	Görücü usulüyle=47.88 Görücü usulü ve arkadaşlık=48.89 Arkadaşlık ederek=45.77 Kaçarak=45.66	11.48 10.37 11.66 11.31	312.456 128.131	0.133	2.439	0.064
	Grup içi	66627.860						
Şansa inanma alt boyutu	Gruplar arası	166.086	Görücü usulüyle=28.61 Görücü usulü ve arkadaşlık=28.40 Arkadaşlık ederek=29.63 Kaçarak=29.77	6.70 5.50 6.19 2.63	55.362 37.848	0.011	1.463	0.224
	Grup içi	19680.836						
Çabalamanın anlamsızlığı alt boyutu	Gruplar arası	203.647	Görücü usulüyle=25.59 Görücü usulü ve	7.63 7.01 7.30 6.96	67.848 53.678	0.519	1.265	0.286
	Grup	27912.330						

	İçerik		arkadaşlık=24.12 Arkadaşlık ederek=24.30 Kaçarak=25.66					
Kadercilik alt boyutu	Gruplar arası	56.660	Görücü usulüyle=12.54 Görücü usulü ve arkadaşlık=11.96 Arkadaşlık ederek=11.81 Kaçarak=12.88	2.49 2.24 2.32 2.57	18.887 5.559	0.617	3.398	0.018
	Grup içi	2890.585						
Adil olmayan dünya inancı alt boyutu	Gruplar arası	119.345	Görücü usulüyle=11.34 Görücü usulü ve arkadaşlık=10.04 Arkadaşlık ederek=10.92 Kaçarak=10.44	4.10 3.54 3.92 3.32	39.782 15.077	0.301	2.639	0.049
	Grup içi	7839.852						

Evlenme biçimleri arasında KOÖ kadercilik alt boyutu puanları bakımından anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p=0.018<0.05$). Buna göre, görücü usulüyle evlenenlerin (ort=12.54) görücü usulü ve arkadaşlık edenlere göre (ort=11.96) ve arkadaşlık edenlere göre (ort=12.88) daha fazla kadercilik tutumu gösterdiği söylenebilmektedir.

Evlenme biçimleri arasında KOÖ adil olmayan dünya inancı alt boyutu puanları bakımından anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p=0.049<0.05$). Buna göre, görücü usulüyle evlenenlerin (ort=11.34) görücü usulü ve arkadaşlık edenlere (ort= 10.04) göre daha fazla adil olmayan dünya inancı görüşüne sahip olduğu söylenebilmektedir. Ayrıca,

arkadaşlık ederek evlenenlerin (ort=10.92) görücü usulü ve arkadaşlık edenlere göre (ort=10.04) daha fazla adil olmayan dünya inancına sahip olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, evlenme biçimleri arasında KOÖ kişisel kontrol, şansa inanma ve çabalamanın anlamsızlığı alt boyutları bakımından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 2.25. Katılımcıların evlenmeden önce tanıştıkları süre bakımından Hızlı Büyük Beşli Kişilik Testi (HBBKT) alt boyutlarının karşılaştırılması

Ölçek		Kareler Toplamı	Ort	SS	Kareler Ortalama sı	Leven e P	F	P
Uyumluluk alt boyutu	Grupla r arası	35.797	1 yıldan az=26.29 1-2 yıl= 26.68	3.13 2.65 3.05	11.932	0.387	1.401	0.24 2
	Grup içi	4447.085	3-4 yıl=25.80 5 yıl ve üzeri=26.38	2.86	8.519			
Dışadönükl ük alt boyutu	Grupla r arası	136.361	1 yıldan az=19.19 1-2 yıl= 20.30	5.09 5.27 5.47	45.454	0.792	1.608	0.18 7
	Grup içi	14756.394	3-4 yıl=19.50 5 yıl ve üzeri=19.16	5.59	28.269			
Sorumluluk alt boyutu	Grupla r arası	54.577	1 yıldan az=24.03 1-2 yıl= 24.02	4.85 4.68 4.30	18.192	0.789	0.797	0.46 9
	Grup içi	11910.824	3-4 yıl=23.01 5 yıl ve üzeri=24.11	4.98	22.818			
Duygusal denge alt boyutu	Grupla r arası	64.417	1 yıldan az=17.19 1-2 yıl= 17.62	4.78 4.65 4.75	21.472	0.844	0.945	0.41 8
	Grup içi	11857.735	3-4 yıl=17.23 5 yıl ve üzeri=16.68	4.88	22.716			

Deneyime açıklık alt boyutu	Gruplar arası	61.750	1 yıldan az=22.11	4.27	20.583	0.021	1.405	0.240
		7646.859	1-2 yıl= 22.92	3.55	14.649			
			3-4 yıl=22.55	3.69				
			5 yıl ve üzeri=22.75	3.54				
	Grup içi							

Araştırmaya katılanların evlenmeden önce tanıştıkları süre bakımından HBBTK alt boyut puanları arasında anlamlı farklılık olup olmadığının tespiti için Anova uygulanmıştır. Evlenmeden önce tanıştıkları süreler arasında HBBTK alt boyut puanları bakımından anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0.05$).

Tablo 2.26. Katılımcıların evlenmeden önce tanıştıkları süre bakımından Manevi İyi Oluş Ölçeği alt boyutlarının karşılaştırılması

Ölçek		Kareler Toplamı	Ort	SS	Kareler Ortalaması	Leven e p	F	P
Aşkınlık alt boyutu	Gruplar arası	1.509	1 yıldan az=4.57	0.49	0.503	0.058	1.677	0.171
			1-2 yıl= 4.56	0.52				
			3-4 yıl=4.39	0.69				
	Grup içi	156.601	5 yıl ve üzeri=4.51	0.57	0.300			
Doğayla uyum alt boyutu	Gruplar arası	1.293	1 yıldan az=4.46	0.48	0.431	0.013	1.984	0.115
			1-2 yıl= 4.52	0.47				
			3-4 yıl=4.54	0.51				
	Grup içi	113.341	5 yıl ve üzeri=4.59	0.39	0.217			
Anomi Alt boyutu	Gruplar arası	1.747	1 yıldan az=2.34	0.77	0.582	0.538	1.00	0.39
			1-2 yıl= 2.21	0.75				
				0.67				

	Grup içi	303.437	3-4 yıl=2.29 5 yıl ve üzeri=2.31	0.79	0.581		2	2
--	-------------	---------	--	------	-------	--	---	---

Araştırmaya katılanların evlenmeden önce tanıştıkları süre bakımından MİÖÖ alt boyut puanları arasında anlamlı farklılık olup olmadığının tespiti için One Way Anova (Varyans Analizi) uygulanmıştır. Evlenmeden önce tanıştıkları süreler arasında MİÖÖ alt boyut puanları bakımından anlamlı bir farklılık olmadığı anlaşılmıştır ($p>0.05$).

Tablo 2.27. Katılımcıların evlenmeden önce tanıştıkları süre bakımından Kontrol Odağı Ölçeği alt boyutlarının karşılaştırılması

Ölçek		Kareler Toplamı	Ort	SS	Kareler Ortalama sı	Leven e p	F	P
Kişisel kontrol alt boyutu	Grupla r arası	544.195	1 yıldan az=47.95 1-2 yıl= 47.65	11.48 10.54 12.43	181.398	0.033	1.400	0.24 2
	Grup içi	67632.451	3-4 yıl=45.44 5 yıl ve üzeri=45.80	11.76	129.564			
Şansa inanma alt boyutu	Grupla r arası	110.262	1 yıldan az=28.99 1-2 yıl= 29.01	6.22 6.14 7.01	36.754	0.508	0.966	0.40 9
	Grup içi	19865.542	3-4 yıl=30.35 5 yıl ve üzeri=28.71	5.69	38.057			
Çabalamanı n anlamsızlığı alt boyutu	Grupla r arası	192.673	1 yıldan az=12.18 1-2 yıl= 12.23	7.42 7.11 7.23	64.224	0.685	1.194	0.31 1
	Grup içi	28067.982	3-4 yıl=11.32 5 yıl ve üzeri=12.06	7.52	53.770			
Kadercilik	Grupla	38.306	1 yıldan	2.38	12.769			

alt boyutu	r arası		az=11.09 1-2 yıl= 10.59	2.41 2.58		0.226	2.284	0.07 8
	Grup içi	2918.340	3-4 yıl=11.23 5 yıl ve üzeri=10.51	2.15	5.591			
Adil olmayan dünya inancı alt boyutu	Grupla r arası	42.243	1 yıldan az=26.29 1-2 yıl= 26.68 3-4 yıl=25.80 5 yıl ve üzeri=26.38	3.98 3.81 3.82 3.94	14.081 15.238	0.980	0.924	0.42 9
	Grup içi	7954.124						

Araştırmaya katılanların evlenmeden önce tanıştıkları süre bakımından KOÖ alt boyut puanları arasında anlamlı farklılık olup olmadığının tespiti için One Way Anova (Varyans Analizi) uygulanmıştır. Evlenmeden önce tanıştıkları süreler arasında KOÖ alt boyut puanları bakımından anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p>0.05$).

Tablo 2.28. Katılımcıların sahip oldukları çocuk sayısı bakımından Hızlı Büyük Beşli Kişilik Testi (HBBKT) alt boyutlarının karşılaştırılması

Ölçek		Kareler Toplamı	Ort	SS	Kareler Ortalama sı	Leven e P	F	P
Uyumluluk alt boyutu	Grupla r arası	14.643	Çocuğu olmayan=26.27 1 çocuğu olan=26.19	2.68 2.96 3.05	2.929	0.597	0.341	0.88 8
	Grup içi	4468.23 9	2 çocuğu olan=26.59 3 çocuğu olan=26.40 4 çocuğu olan=26.55 5 çocuğu	2.88 3.31 3.60	8.593			

			olan=26.00					
Dışadönüklük alt boyutu	Gruplar arası	261.675	Çocuğu olmayan=20.30 1 çocuğu olan=19.95 2 çocuğu olan=18.73 3 çocuğu olan=19.94 4 çocuğu olan=18.00 5 çocuğu olan=19.00	5.71 5.27 5.12 4.66 6.54 7.00	52.335 28.137	0.181	1.860	0.100
	Grup içi	14631.080						
Sorumluluk alt boyutu	Gruplar arası	154.531	Çocuğu olmayan=23.34 1 çocuğu olan=23.64 2 çocuğu olan=24.63 3 çocuğu olan=24.02 4 çocuğu olan=23.83 5 çocuğu olan=21.66	4.51 5.31 4.29 4.80 6.31 1.52	30.906 22.713	0.027	1.361	0.238
	Grup içi	11810.871						
Duygusal denge alt boyutu	Gruplar arası	81.890	Çocuğu olmayan=17.11 1 çocuğu olan=16.76 2 çocuğu olan=17.71 3 çocuğu olan=17.22	4.88 4.63 4.88 4.44 4.98 6.65	16.378 22.770	0.717	0.719	0.609
	Grup içi	11840.262						

			4 çocuğu olan=16.55 5 çocuğu olan=15.66					
Deneyime açıklık alt boyutu	Grupla r arası	239.970	Çocuğu olmayan=23.37 1 çocuğu olan=22.86 2 çocuğu olan=21.89 3 çocuğu olan=21.97 4 çocuğu olan=24.05 5 çocuğu olan=21.66	3.58 3.70 3.88 4.02 3.88 2.51	47.994 14.363	0.845	3.342	0.00 6
	Grup içi	7468.63 8						

Sahip oldukları çocuk sayısı bakımından ile HBBKT deneyime açıklık alt boyut puanları bakımından anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p=0.006<0.05$). Buna göre, çocuğu olmayanların (ort= 23.37) iki çocuğu olanlara (ort=21.89) üç çocuğu olanlara (ort=21.97) göre daha fazla deneyime açık olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, sahip oldukları çocuk sayısı bakımından ile HBBKT uyumluluk, dışadönüklük, sorumluluk ve duygusal denge alt boyut puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p>0.05$).

Tablo 2.29. Katılımcıların sahip oldukları çocuk sayısı bakımından Manevi İyi Oluş Ölçeği alt boyutlarının karşılaştırılması

Ölçek		Kareler Toplam ı	Ort	SS	Kareler Ortalama sı	Leven e p	F	P
Aşkınlık alt boyutu	Grupla r arası	7.328	Çocuğu olmayan=4.35 1 çocuğu olan=4.53 2 çocuğu olan=4.60	0.71 0.52 0.41 0.47 0.30 1.05	1.466 0.290	0.001	5.05 4	0.00 1
	Grup içi	150.783						

			3 çocuğu olan=4.63 4 çocuğu olan=4.81 5 çocuğu olan=4.35					
Doğayla uyum alt boyutu	Grupla r arası	1.041	Çocuğu olmayan=4.54 1 çocuğu olan=4.49 2 çocuğu olan=4.51 3 çocuğu olan=4.54 4 çocuğu olan=4.66 5 çocuğu olan=4.14	0.44 0.52 0.43 0.43 0.42 1.11	0.208 0.218	0.004	0.95 3	0.44 6
	Grup içi	113.592						
Anomi Alt boyutu	Grupla r arası	3.891	Çocuğu olmayan=2.36 1 çocuğu olan=2.27 2 çocuğu olan=2.34 3 çocuğu olan=2.15 4 çocuğu olan=2.02 5 çocuğu olan=2.14	0.71 0.75 0.78 0.77 0.78 1.30	0.778 0.579	0.485	1.34 3	0.24 5
	Grup içi	301.293						

Katılımcıların sahip oldukları çocuk sayısı bakımından ile MİÖÖ alt boyut puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğunun tespiti için anova testi uygulanmıştır.

Sahip oldukları çocuk sayısı bakımından MİÖÖ aşkınlık boyut puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Buna göre, çocuğu olmayanların (ort=4.35); bir çocuğu olanlara (ort=4.53), iki çocuğu olanlara (ort=4.60), üç çocuğu olanlara (ort=4.63) ve dört çocuğu olanlara (ort=4.81) göre daha az aşkınlık tutumunda bulunduğu söylenebilmektedir. Ayrıca, sahip oldukları çocuk sayısı bakımından MİÖÖ doğayla uyum ve anomi alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucu ortaya çıkmıştır ($p>0.05$).

Tablo 2.30. Katılımcıların sahip oldukları çocuk sayısı bakımından Kontrol Odağı Ölçeği alt boyutlarının karşılaştırılması

Ölçek		Kareler Toplamı	Ort	SS	Kareler Ortalama sı	Leven e p	F	P
Kişisel kontrol alt boyutu	Gruplar arası	964.373	Çocuğu olmayan=46.12	10.85	192.875	0.859	1.492	0.191
	Grup içi	67212.273	1 çocuğu olan=47.09	11.14	129.254			
Şansa inanma alt boyutu	Gruplar arası	296.700	Çocuğu olmayan=30.10	6.02	59.340	0.060	1.568	0.167
	Grup içi	19679.104	1 çocuğu olan=28.69	6.77	37.844			
			2 çocuğu olan=28.91	5.81				
			3 çocuğu olan=29.08	5.44				
			4 çocuğu olan=49.33	8.19				
				4.72				

			olan=26.94 5 çocuğu olan=24.66					
Çabalamanı n anlamsızlığı alt boyutu	Grupla r arası	294.938	Çocuğu olmayan=24.00 1 çocuğu olan=24.49 2 çocuğu olan=25.57 3 çocuğu olan=24.18 4 çocuğu olan=23.16 5 çocuğu olan=21.00	7.22 7.20 7.38 7.20 8.43 11.35	58.988 53.780	0.796	1.097	0.36 1
	Grup içi	27965.7 17						
Kadercilik alt boyutu	Grupla r arası	40.639	Çocuğu olmayan=11.61 1 çocuğu olan=12.16 2 çocuğu olan=12.30 3 çocuğu olan=12.18 4 çocuğu olan=12.27 5 çocuğu olan=11.33	2.44 2.21 2.36 2.46 2.44 2.51	8.128 5.608	0.842	1.449	0.20 5
	Grup içi	2916.00 8						
Adil olmayan dünya inancı alt boyutu	Grupla r arası	94.564	Çocuğu olmayan=11.07 1 çocuğu olan=10.25 2 çocuğu olan=11.22	4.01 3.66 4.01 3.05 6.04 6.42	18.913 15.196	0.001	1.245	0.28 7
	Grup içi	7901.80 3						

			3 çocuğu olan=10.36 4 çocuğu olan=11.05 5 çocuğu olan=10.66					
--	--	--	--	--	--	--	--	--

Araştırmaya katılanların sahip oldukları çocuk sayısı bakımından KOÖ alt boyut puanları arasında anlamlı farklılık olup olmadığının tespiti için Anova (Varyans Analizi) kullanılmıştır. Sahip oldukları çocuk sayısı arasında KOÖ alt boyut puanları bakımından anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($p>0.05$).

Tablo 2.31. Katılımcıların ortalama aylık geliri bakımından Hızlı Büyük Beşli Kişilik Testi (HBBKT) alt boyutlarının karşılaştırılması

Ölçek		Kareler Toplamı	Ort	SS	Kareler Ortalama sı	Leven e p	F	P
Uyumluluk alt boyutu	Gruplar arası	32.387	2300-4300TL =26.55 4400-6400	2.89 3.00 2.89	8.097	0.904	0.947	0.43 7
	Grup içi	4344.72 8	TL=26.34 6500-8500 TL=26.62 8600-10600 TL=25.75 10700 ve üzeri=26.13	2.92 2.58	8.553			
Dışadönükl ük alt boyutu	Gruplar arası	451.452	2300-4300TL =18.48 4400-6400	5.08 5.27 5.94	112.863	0.108	4.075	0.00 3
	Grup içi	14068.6 88	TL=19.67 6500-8500 TL=19.87 8600-10600	4.76 5.14	27.694			

			TL=21.73 10700 ve üzeri=19.65					
Sorumluluk alt boyutu	Grupla r arası	143.138	2300-4300TL =24.55 4400-6400	4.69 5.17 4.42	35.785	0.086	1.571	0.18 1
	Grup içi	11568.4 41	TL=23.77 6500-8500 TL=23.85 8600-10600 TL=23.55 10700 ve üzeri=22.44	3.68 5.05	22.773			
Duygusal denge alt boyutu	Grupla r arası	244.645	2300-4300TL =16.44 4400-6400	4.81 4.61 4.79	61.161	0.436	2.752	0.02 8
	Grup içi	11288.6 81	TL=17.17 6500-8500 TL=18.32 8600-10600 TL=18.05 10700 ve üzeri=16.44	4.98 3.98	22.222			
Deneyime açıklık alt boyutu	Grupla r arası	134.700	2300-4300TL =21.99 4400-6400 TL=23.13 6500-8500	3.97 3.66 3.26 4.13 4.53	33.675 14.580	0.512	2.310	0.05 7
	Grup içi	7406.57 8	TL=22.95 8600-10600 TL=22.25 10700 ve üzeri=22.34					

Ortalama aylık gelir bakımından HBBKT dışadönüklük alt boyut puanı arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p=0.003<0.05$). Buna göre gelir durumu 4400-6400 TL arasında olanların (ort=19.67), gelir durumu 2300- 4300 TL arasında olanlara (ort=18.48) göre daha fazla dışadönük olduğu söylenebilir. Gelir durumu 8600-10600 TL arasında olanların (ort=21.73); 2300-4300 TL arasında olanlara (ort=18.48) ve 4400-6400 TL arasında olanlara göre (ort=19.67) daha fazla dışadönüklük tutumu gösterdiği tespit edilmiştir.

Ortalama aylık gelir bakımından HBBKT duygusal denge alt boyutu puanı arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p=0.028<0.05$). Buna göre gelir durumu 6500-8500 TL arasında olanların (ort=18.32); gelir durumu 2300-4300 TL arasında olanlara (ort=16.44) göre daha fazla duygusal denge tutumu gösterdiği söylenebilmektedir. Ayrıca, HBBKT uyumluluk, sorumluluk ve deneyime açıklık alt boyutu puanları bakımından aylık gelir düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur ($p>0.05$).

Tablo 2.32. Katılımcıların ortalama aylık geliri bakımından Manevi İyi Oluş Ölçeği alt boyutlarının karşılaştırılması

Ölçek		Kareler Toplamı	Ort	SS	Kareler Ortalama sı	Leven e p	F	P
Aşkınlık alt boyutu	Gruplar arası	1.600	2300-4300TL =4.60 4400-6400 TL=4.50	0.41 0.62 0.53	0.400	0.002	1.13 4	0.26 4
	Grup içi	154.685	6500-8500 TL=4.50 8600-10600 TL=4.50 10700 ve üzeri=4.39	0.57 0.74	0.304			
Doğayla uyum alt boyutu	Gruplar arası	2.834	2300-4300TL =4.49 4400-6400 TL=4.59	0.42 0.50	0.708	0.561	3.27 2	0.01 2
	Grup içi	109.971	6500-8500 TL=4.54	0.43	0.216			

			8600-10600 TL=4.39 10700 ve üzeri=4.35	0.47 0.51				
Anomi Alt boyutu	Gruplar arası	11.708	2300-4300TL =2.47 4400-6400	0.86 0.68 0.73	2.927	0.008	5.16 1	0.00 1
	Grup içi	288.109	TL=2.14 6500-8500 TL=2.25 8600-10600 TL=2.19 10700 ve üzeri=2.54	0.68 0.66	0.567			

Ortalama aylık gelir bakımından MİÖÖ doğayla uyum alt boyut puanı arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p=0.012<0.05$). Buna göre, gelir durumu 4400-6400 TL arasında olanların (ort=4.59), gelir durumu 2300-4300 TL olanlara (ort=4.50), 8600-10600 TL olanlara (ort=4.39) ve 10700 TL ve üzeri olanlara göre daha fazla doğayla uyum tutumu gösterdiği söylenebilmektedir.

Ortalama aylık gelir bakımından bakımından MİÖÖ anomi alt boyut puanı arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p=0.001<0.05$). Buna göre, gelir durumu 2300- 4300 TL olanların (ort=2.47); 4400-6400 TL olanlara (ort=2.14), 6500-8500 TL olanlara (ort=4.54) ve 8600- 10600 TL olanlara göre (ort=2.19) daha fazla anomi davranış tutumu gösterdiği söylenebilmektedir. Yani genel olarak değerlendirildiğinde gelir durumu arttıkça anomi tutumunun azaldığı söylenebilmektedir. Ayrıca, ortalama aylık gelir bakımından bakımından MİÖÖ aşkınlık alt boyut puanı arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 2.33. Katılımcıların ortalama aylık geliri bakımından Kontrol Odağı Ölçeği alt boyutlarının karşılaştırılması

Ölçek		Kareler Toplamı	Ort	SS	Kareler Ortalama sı	Leven e p	F	P
Kişisel	Gruplar	1387.10	2300-4300TL	12.04	346.777			

kontrol alt boyutu	r arası	6	=47.67 4400-6400	11.32 10.27		0.267	2.678	0.031
	Grup içi	65770.675	TL=45.49 6500-8500 TL=49.17 8600-10600 TL=45.50 10700 ve üzeri=50.79	10.90 11.18	129.470			
Şansa inanma alt boyutu	Gruplar arası	266.818	2300-4300TL =29.39 4400-6400	5.93 6.17 5.39	66.705	0.025	1.762	0.135
	Grup içi	19229.848	TL=28.63 6500-8500 TL=29.06 8600-10600 TL=28.51 10700 ve üzeri=31.68	7.69 5.98	37.854			
Çabalamanın anlamsızlığı alt boyutu	Gruplar arası	1069.740	2300-4300TL =26.51 4400-6400	7.65 6.95 6.63	267.435	0.205	5.124	0.001
	Grup içi	26511.839	TL=23.44 6500-8500 TL=23.45 8600-10600 TL=23.59 10700 ve üzeri=25.82	7.32 7.56	52.189			
Kadercilik alt boyutu	Gruplar arası	41.323	2300-4300TL =12.45 4400-6400	2.25 2.41 2.39	10.331	0.967	1.867	0.115
	Grup	2810.40	TL=11.84	2.39	5.532			

	İçerik	0	6500-8500 TL=11.98 8600-10600 TL=11.76 10700 ve üzeri=12.20	2.35				
Adil olmayan dünya inancı alt boyutu	Gruplar arası	137.188	2300-4300 TL=11.35 4400-6400 TL=10.61	4.24 3.75	34.297	0.277	2.235	0.064
			6500-8500 TL=10.20 8600-10600 TL=10.13 10700 ve üzeri=11.79	3.51 3.82 4.09	15.343			
	Grup içi	7794.313						

Ortalama aylık geliri bakımından KOÖ kişisel kontrol odağı alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p=0.031<0.05$). Buna göre, gelir durumu 6500-8500 TL olanların (ort= 49.17), 4400-6400 TL arasında olanlara göre (ort=45.49) daha fazla kişisel kontrol tutumu gösterdiği söylenebilmektedir. Gelir durumu gelir durumu 10700 TL ve üzeri olanların (ort=50.79), gelir durumu 8600-10600 TL arasında olanların (ort=45.50) daha fazla kişisel kontrol tutumunda bulunduğu tespit edilmiştir.

Ortalama aylık geliri bakımından KOÖ çabalamanın anlamsızlığı alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu ortaya çıkmıştır ($p= 0.001<0.05$). Bu sonuca göre, gelir durumu 2300- 4300 TL arasında olanların (ort= 26.51); gelir durumu 4400-6400 TL arasında olanlara (ort=23.44), 6500-8500 TL arasında olanlara (ort=23.45) ve 8600-10600 TL arasında olanlara (ort= 23.59) göre daha fazla çabalamanın anlamsız olduğu tutumuna sahip olduğu söylenebilmektedir.

Ayrıca, KOÖ şansa inanma, kadercilik, adil olmayan dünya inancı alt boyutları bakımından katılımcıların ortalama aylık geliri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır($p>0.05$).

		EUÖToplam	KOkisisekont_a ltboyut	KOşansainanm a_altb	KOçabalanlams ız_altb	KOkadercilik_alt b	KOadilolmdüny nanc_altb	Kişilköz_uyumlu luk_altb	Kişilköz_dışad nük_altb	Kişilköz_sorum luluk_altb	Kişilköz_duygus aldenge_altb	Kişilköz_dene ymeaciklik_altb	MİO_aşkın_altb	MİO_đođaylauy m_altb	MİO_anomi_altb
EUÖToplam	Pearson Correlation	1	-.023	-.150"	-.165"	-.012	-.141"	.186"	.152"	.078	.256"	.112"	.105	.191"	-.474"
	Sig. (2-tailed)		.602	.001	.000	.776	.001	.000	.000	.073	.000	.010	.016	.000	.000
	N	527	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526
KOkisisekont_altboyut	Pearson Correlation	-.023	1	.092"	-.166"	-.300"	-.182"	-.174"	-.030	-.147"	.027	-.227"	-.192"	-.332"	.064
	Sig. (2-tailed)	.602		.035	.000	.000	.000	.000	.499	.001	.535	.000	.000	.000	.143
	N	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526
KOşansainanma_altb	Pearson Correlation	-.150"	.092"	1	.514"	.027	.521"	-.027	-.114"	-.030	-.206"	.024	-.128"	-.087"	.396"
	Sig. (2-tailed)	.001	.035		.000	.530	.000	.538	.009	.495	.000	.587	.003	.046	.000
	N	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526
KOçabalanlamsız_altb	Pearson Correlation	-.165"	-.166"	.514"	1	.248"	.626"	-.040	-.153"	.045	-.269"	-.052	.015	-.049	.414"
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000		.000	.000	.361	.000	.302	.000	.238	.735	.263	.000
	N	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526
KOkadercilik_altb	Pearson Correlation	-.012	-.300"	.027	.248"	1	.038	.282"	.004	.148"	-.129"	.093	.602"	.400"	-.041
	Sig. (2-tailed)	.776	.000	.530	.000		.387	.000	.934	.001	.003	.032	.000	.000	.342
	N	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526
KOadilolmdünynanc_altb	Pearson Correlation	-.141"	-.182"	.521"	.626"	.038	1	-.121"	-.186"	-.091	-.154"	-.082	-.161"	-.149"	.387"
	Sig. (2-tailed)	.001	.000	.000	.000	.387		.005	.000	.036	.000	.060	.000	.001	.000
	N	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526
Kİşilköz_uyumluluk_altb	Pearson Correlation	.186"	-.174"	-.027	-.040	.282"	-.121"	1	.167"	.354"	.111	.390"	.379"	.449"	-.257"
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.538	.361	.000	.005		.000	.000	.011	.000	.000	.000	.000
	N	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526
Kİşilköz_dışadönük_altb	Pearson Correlation	.152"	-.030	-.114"	-.153"	.004	-.186"	.167"	1	-.002	.399"	.197"	-.031	.031	-.265"
	Sig. (2-tailed)	.000	.499	.009	.000	.934	.000	.000		.967	.000	.000	.479	.480	.000
	N	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526
Kİşilköz_sorumluluk_altb	Pearson Correlation	.078	-.147"	-.030	.045	.148"	-.091	.354"	-.002	1	.001	.277"	.234"	.211"	-.140"
	Sig. (2-tailed)	.073	.001	.495	.302	.001	.036	.000	.967		.986	.000	.000	.000	.001
	N	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526
Kİşilköz_duygusal aldenge_altb	Pearson Correlation	.256"	.027	-.206"	-.269"	-.129"	-.154"	.111	.399"	.001	1	-.023	-.033	.044	-.445"
	Sig. (2-tailed)	.000	.535	.000	.000	.003	.000	.011	.000	.986		.596	.448	.318	.000
	N	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526
Kİşilköz_dene ymeaciklik_al tb	Pearson Correlation	.112"	-.227"	.024	-.052	.093	-.082	.390"	.197"	.277"	-.023	1	.165"	.325"	-.139"
	Sig. (2-tailed)	.010	.000	.587	.238	.032	.060	.000	.000	.000	.596		.000	.000	.001
	N	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526
MİO_aşkın_altb	Pearson Correlation	.105	-.192"	-.128"	.015	.602"	-.161"	.379"	-.031	.234"	-.033	.165"	1	.671"	-.258"
	Sig. (2-tailed)	.016	.000	.003	.735	.000	.000	.000	.479	.000	.448	.000		.000	.000
	N	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526
MİO_đođaylauy um_altb	Pearson Correlation	.191"	-.332"	-.087	-.049	.400"	-.149"	.449"	.031	.211"	.044	.325"	.671"	1	-.300"
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.046	.263	.000	.001	.000	.480	.000	.318	.000	.000		.000
	N	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526
MİO_anomi_altb	Pearson Correlation	-.474"	.064	.396"	.414"	-.041	.387"	-.257"	-.265"	-.140"	-.445"	-.139"	-.258"	-.300"	1
	Sig. (2-tailed)	.000	.143	.000	.000	.342	.000	.000	.000	.001	.000	.001	.000	.000	
	N	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526	526

2.3.Tartışma

Bu çalışmada evli bireylerde evlilik uyumu manevi iyi olma beş faktörlü kişilik özellikleri ve kontrol odağı arasındaki ilişkinin incelenmiştir. Bu bağlamda 2020 Eylül ayı ile 2021 Mart ayı arasında İzmir ilinde yaşayan 527 kişiye Rotter tarafından geliştirilen Dağ(2002) tarafından Türkçeye uyarlanan Kontrol Odağı Ölçeği, Locke ve Wallace(1959) tarafından geliştirilmiş olup, Tutarel ve Kışlak tarafından Türkçeye uyarlanan Evlilik Uyumu Ölçeği, Ekşi ve Kardaş tarafından (2016) geliştirilen Spiritüel İyi Oluş Ölçeği, Costa ve McCare(1987) tarafından geliştirilen kişilik özelliklerini ölçmek amacıyla Goldberg'in (9) ortaya koymuş olduğu kişilik özellikleri ile ilgili 100 sıfattan 30'u seçilerek geliştirilen Hızlı Büyük Beşli Kişilik Testi (HBBKT) ölçeklerinin formları ile sosyo-demografik bilgi formu uygulanmıştır. Katılımcıların tamamı evli bireylerden oluşmaktadır. Evli bireyler çift olarak değil eşlerinden ayrı olarak çalışmaya katılım sağlamışlardır. Katılımcılardan kadın evli bireyler 283 kişiden, erkek evli bireyler 243 kişiden oluşmaktadır. Katılımcıların en düşük yaşı 21, en yüksek 71, yaş ortalamasının ise 36.11 olduğu tespit edilmiştir. Veriler Spss 22' de analiz edilmiştir.

Araştırmadan edilen bulgulara göre cinsiyet değişkeni bakımından evlilik uyumu ölçeğinden alınan puanlar arasında anlamlı bir ilişki olmakla birlikte, erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre evlilik uyumunun daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Tutarel ve Kışlak'ın (2002) yaptığı çalışmalarda kadınların evlilik uyumu ölçeğinde aldıkları puanların daha yüksek çıktığı görülmektedir. Buna göre erkeklerin evlilik uyumunun kadınlardan daha yüksek olması literatür bağlamında dikkat çekici ve önemli bir sonuç olarak görülmektedir. Alanyazın incelendiğinde erkek katılımcıların evlilik uyumundan aldıkları puanlarının kadınlara göre daha düşük olsa da istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa ulaşmadıklarını gösteren çalışmalar da yer almaktadır. Benzer çalışmalarda evlilik uyumunu cinsiyete göre incelenmesinde yakın nitelikte sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Çağ ve Yıldırım (2013)'ın yapmış olduğu bir araştırmaya göre demografik değişkenlerden olan cinsiyet vb. durumların evlilik uyumunu anlamlı derecede yordamadığı ifade edilmektedir. Yine başka bir çalışma olan Çelik ve Tümkaya (2012)'nin akademi çalışanlarıyla yaptığı bir çalışmada evlilik uyumunda cinsiyetin anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmektedir. Isaac ve Shah (2004) geleneksel kabul edilen cinsiyete atfedilen rolleri ve evlilik uyumu arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Araştırılan gruptaki eşlerden birinin psikiyatrik tanı almış 40 evli çiftten oluştuğu görülmektedir. Bahsedilen araştırmadan elde edilen bulgulara göre, psikiyatrik tanısı olmayan eşin

geleneksel olarak kabul edilmeyen cinsiyet rollerini taşıdığı durumlarda evlilik uyumunun arttığı görülmektedir (Temeloğlu, 2014).

Evlilik uyumu ve cinsiyet değişkeni bakımından manevi iyi oluş ölçeğinden alınan puanlara göre kadınlar ve erkekler arasındaki aşkınlık puanında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Buna göre kadınların erkeklerden daha fazla aşkınlık boyutuna sahip oldukları görülmektedir. Manevi iyi oluş anomi alt boyutuna göre, kadın katılımcıların aldıkları puanlar erkek katılımcılardan daha yüksek çıkmıştır. Böylelikle kadınların erkeklere göre daha fazla anomi tutumuna sahip oldukları dolayısıyla hayatın anlamsızlığı ve belirsizliği düşüncesine daha yatkın oldukları görülmektedir. Doğayla uyum boyutunda cinsiyet bakımından anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

Evlilik uyumu ile beş büyük kişilik özelliği arasındaki cinsiyet değişkeni bakımından olan ilişkiye göre, uyumluluk alt boyutunda anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır. Buna göre kadın katılımcıların uyumluluk alt boyutundan aldıkları puan erkeklere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Yani kadınlar evliliklerinde daha uyumlu/yumuşak başlı olmaya eğilimlidir denilebilmektedir. Beş büyük kişilik özelliği duygusal denge alt boyutuna göre erkek katılımcıların kadınlara göre aldıkları puan anlamlı olarak farklı çıkmıştır. Buna göre erkek katılımcıların duygusal denge konusunda daha iyi oldukları söylenebilir. Sorumluluk, deneyime açıklık ve dışadönüklük boyutlarında cinsiyet bakımından anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Çakmak-Tolan (2015)'nin da yapmış olduğu bir çalışmada benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Araştırmadan elde edilen bulgular, kişilik özelliklerinin evlilik uyumu ile ilişkisi olduğunu ortaya çıkarmaktadır.

Scanzoni ve Arnet (1987)'in evli katılımcılardan oluşan 450 kişiyle, evlilik ilişkisi ve kontrol odağının aralarındaki ilişkinin incelendiği bir çalışmada dışsal kontrol odaklı kişilerin evlilik ilişkilerinde kötü olduğu görülmekte ve sorunlarla baş etmede duygu odaklı davrandıkları ifade edilmektedir (Scanzony ve Arnet, 1987, akt; Temeloğlu, 2014).

Evlilik uyumu ile kontrol odağı arasındaki cinsiyet değişkeni bakımından bu çalışmada elde edilen bulgulara göre kadercilik alt boyutundan alınan puanlar arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Buna göre erkelere nazaran kadınların, kadercilik tutumu puanları daha yüksek çıkıp, kadınların daha fazla kaderci oldukları sonucu ortaya çıkmıştır. Bunun sebebinin literatürde bulunan araştırmalara göre kadınların erken evlilik yaşının erkeklere göre daha yüksek olması olarak düşünülebilir. Erken yaşlarda evlenen kadınların evliliklerinin kader olduğu inancının daha baskın olduğu düşünülebilir. Adil olmayan dünya inancı alt boyutu puanları cinsiyet değişkenine göre

erkeklerin kadınlardan daha fazla puan alıp anlamlı bir farklılığa neden oldukları tespit edilmiştir. Buna göre erkeklerin kadınlardan daha fazla adil olmayan dünya inancına sahip oldukları bulunmuştur. Bunun sebebinin erkeklerin erken yaşlarda hayata atılıp iş yaşamında karşılaştıkları zorluklar olduğu düşünülebilir. Kontrol odağı alt boyutlarından çabalamanın anlamsızlığı, kişisel kontrol ve şansa inanma bakımından cinsiyet değişkenine göre evlilik uyumu arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Bu konuyla ilgili yapılmış bazı araştırmalarda elde edilen bulgulara göre kontrol odağının cinsiyet değişkenine göre değişiklik göstermemekte olduğu ifade edilmektedir. Araştırmadan elde edilen bulgular alanyazında yer alan mevcut bazı çalışmalarla (Holder ve Vaux 1998; Lengua ve Stormshack, 2000; Gianakos, 2002) benzerlik içerisindedir. Demirkol (2006), cinsiyet değişkeninin avukat katılımcılarda kontrol odağı puanına etkisine ilişkin yapmış olduğu bir çalışmada da, cinsiyetin kontrol odağına herhangi bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşmış olduğunu ifade etmektedir. Kaval (2001), kontrol odağını etkileyen bazı değişkenleri ve cinsiyete göre incelemiş ve katılımcılarda kontrol odaklarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılığa ulaşamamıştır. Söz konusu bu çalışmalardan ve bu araştırmadan elde edilen bulgulara göre kadınların daha içsel veya dışsal kontrol odaklıdır şeklinde yada erkekler kadınlardan daha içsel veya dışsal kontrol odaklıdır şeklinde bir ayrım yapılamayacağını göstermektedir. Ancak yine de literatürde bu bulguların aksine Cooper, Burger ve Good (1981)'in yaptıkları bir çalışmada içsel kontrol odaklılığın cinsiyet değişkenine göre ilişkisinin bulgularına göre, kadınların erkeklere nazaran daha içsel kontrol odaklı olduklarını ifade etmektedirler. Türkiye' de yapılmış çalışmalarda görüldüğü üzere Batı' da yapılmış araştırmalardan farklı olarak cinsiyetler arası anlamlı bir farklılığın çıkmadığı görülmekte ve bu konuda Türk toplumunda cinsiyet bakımından belirli bir ayrımın olmamasının umut verici olduğu düşünülmektedir.

Evlilik uyumu ile eğitim durumu değişkeni bakımından yapılmış araştırma bulgularının sonuçlarına göre anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında, eğitim durumu ne olursa olsun evli bireylerin evliliklerinden farklı düzeylerde uyum alabilecekleri yönünde yorum yapılabilir. Campbell, Converse ve Rodgers (1976) ve Robbins, Stoltenberg, Robbins ve Ross (2002) ait çalışmalarda bu bulgulara destek olmaktadır. Demir (2014) 'in yapmış olduğu eğitim ve evlilik doyumu arasındaki ilişkinin araştırıldığı çalışmaya göre eğitim durumunun evli bireylerin evliliklerinden aldıkları doyum puanları arasında anlamlı bir farklılık oluşturmadığı görülmektedir. Çağ ve Yıldırım (2013)' in evlilik doyumu/uyumu ve kişisel ilişkiler üzerine yaptıkları bir araştırmaya göre, eğitim düzeyi değişkenine göre evlilik

uyumu/doyumu arasında zıt yönde bir ilişkinin var olduğu ve evlilik yaşamında bireylerin eğitim seviyesi arttıkça evlilik uyumlarının azalmakta olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Eğitim düzeyi yüksek olan başka bir örneklem grubuna yapılan bir araştırmaya göre, eğitim seviyesinin arttığı evliliklerde cinsiyetin gözlemlenen şekliyle evlilik uyumu ve doyumunu etkilediğine dair farklılıkların ortaya çıkmadığı görülmektedir. Alanyazın incelendiğinde, kadınların cinsiyete atfedilen roller bakımından erkeklere göre evlilik uyumlarının daha düşük seviyelerde olduğu fakat cinsiyet rolleri değiştikçe bu durumun da değiştiği görülmektedir (Çelik ve Tümkaya, 2012). Bu bilgilere göre bu çalışmada da evlilik uyumunda cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olmaması bulgusunun daha anlaşılır olduğu görülmektedir. Neticede, kadınların eğitim düzeyinin artması ile iş hayatına da daha çok katılması ve bununla birlikte evdeki rollerin hem erkek hem de kadınlar için benzer hale gelmesiyle evlilik uyumunun cinsiyetin ayırıcı rolünün ortadan kalkmaya başladığı ifade edilebilir.

Eğitim durumu ve manevi iyi olma ölçeği toplam puanı arasındaki ilişkiye göre eğitim durumu orta öğretim olanların aldıkları puanlara göre üniversite mezunları arasında anlamlı bir farklılık olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuca göre eğitim durumu ortaöğretim seviyesinde olanların üniversite mezunu olanlara göre daha manevi iyi olma tutumu içerisinde oldukları görülmektedir.

Kontrol odağı toplam puanı ile eğitim durumu değişkenine göre eğitimi ortaöğretim olanlar ile üniversite olanların arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır. Bu değişkenin gösterdiği sonuca göre eğitim durumu ortaöğretim olanların, üniversite mezunlarına göre daha fazla kontrol odaklı bireyler oldukları söylenebilir. Kontrol odağı alt boyutlarından çabalamanın anlamsızlığı ile ilişkiden alınan puanlara göre ilkokul mezunu bireylerin daha fazla çabalamanın anlamsızlığını düşündükleri ortaya çıkmıştır. Kaderci tutum ve adil olmayan dünya inancı tutumu ile ilkokul düzeyinde eğitimi olan evli bireylerin kontrol odağı puanı daha yüksek çıkmıştır. Yani eğitim seviyesinin düşük olmasının daha çok kontrol odağı inancına sahip olmaya sebebiyet verdiğini söyleyebiliriz, bunun önüne geçilmesi için ise eğitime önem verilmesi gerektiğini söyleyebiliriz. Şansa inanma alt boyutu ile eğitim durumu arasındaki ilişki bakımından lise mezunu olanların üniversite mezunlarına göre daha fazla şansa inandıkları görülmektedir. Yapılmış bazı araştırmalar, eğitim ile kontrol odağı arasındaki ilişkiye göre, insanların yükseköğrenime başladıktan sonra daha içsel kontrol odaklı olmakta olduklarını göstermektedir (Burger, 2004, s. 593). Evlenilen yaş değişkeni ile manevi iyi olma ölçeği toplam puanı arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür. Buna göre 17-20 yaş aralığında evlenenlerin manevi iyi oluş

ölçeğinden aldıkları puan daha yüksek çıkmıştır. Bu yaş grubunda evlenenlerin manevi iyi oluşlarının daha yüksek olduğu ifade edilebilir. Bunun sebebinin ise erken evlenme nedeniyle dış faktörler ile aile yaşantısının dini ve manevi düşünce yapısının ağırlıkta olduğu tahmin edilebilir.

Kontrol odağı ölçeği ile evlenilen yaş değişkeni açısından yapılan ilişki incelemesine göre evlenme yaşı 17-20 aralığında olanların daha yüksek oranda kontrol odağına sahip oldukları tespit edilmiştir. Çabalamanın anlamsızlığı ile kadercilik alt boyutlarına göre küçük yaşta evlenenlerin puanları arasında anlamlı bir ilişki görülmektedir. Bu bulgulara göre küçük yaşta evlenen bireylerin daha fazla kaderci oldukları ve daha fazla çabalamanın anlamsız olduğunu düşündükleri sonucu ortaya çıkmıştır. Kaderciliğin görüldüğü durumlardan biri de dini başa çıkmadır. Bireylerin genellikle zorlandıkları durumlar veya yaşamlarında başlarına gelen olumsuz, kötü ve acı verici durumlarda inanç ve kader inancına sığınmakta oldukları ve kaderciliğin olayları kabullenmeye yardımcı olduğu görülmektedir (Eryücel, 2013). Bu sebeple kaderciliğin olumsuz durumlarda bireyi kabullenme bilincine yaklaştıırken aynı zamanda kişiyi ayakta tutmada oldukça önemli bir rolünün olduğu ifade edilebilir (Eryücel, 2018). Evlenilen yaş değişkenine bakıldığında kişilerin erken yaşlarda evlenmelerinde manevi iyi oluşlarının ve kaderciliklerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu durum bireyin kendi isteğinin belirli olmadığı durumlarda erken yaşta evlenmesinin kader olduğu inancına kapılarak bu durumda dini başa çıkma yöntemine benzer şekilde manevi iyi oluşu ve çabalamanın anlamsızlığı ve kaderciliğe yöneldiği görülmektedir.

Evlenilen yaş değişkeni bakımından evlilik uyumu ile aralarından anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Yaşın evlilik uyumu ile ilişkisi bu çalışmada rastlanılan bir bulgu değildir. Yapılmış bazı araştırmalarda yaşla birlikte hem olgunlaşma hem de evlilik süresinin artmış olmasının evlilik uyumunu arttırdığı düşünülmektedir. Literatürde yapılan çalışmalarda benzer bulguları desteklemektedir (Dindar, 2020). Evlilik uyumu ile yaş ilişkisini araştıran bazı çalışmalara göre elde edilen bulgular, 25-29 ve 20-24 yaş aralığında evlilik yapan bireylerin evlilik uyumu puanlarının, 15-19 yaş aralığında evliliğini yapanlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu literatürle de örtüşmektedir.

Güçlü ve Ergin'in (2008) yapmış oldukları bir çalışmada kadınların evlenme yaşları arttıkça evlilikte uyumlarının artmakta olduğu görülmüştür. Bu sonucu destekleyen Kalmijn ve ark. (2004) yaptıkları başka bir çalışmada evlenme yaşı azaldıkça kişilerin seçtikleri eş adaylarında hataya düşme ihtimallerinin arttığı, çevre ve ailenin evlilikte daha çok yer alması, kişinin yaşının düşmesi ile de maddiyat açısından imkanların da düşmesi

gibi faktörlerin etkisinin varlığından söz edilmektedir. Bireylerin ailelerinin etkisine kalarak erken yaşta tercih ettikleri eş adaylarını kabul edip, evlilikte uyumu yakalayamıyor oldukları düşünülebilir.

Evli kalınan süre bakımından ne zamandır evli oldukları sorusunun cevabına göre evlilik uyumu toplam puanı ile 0-2 yıl arasında evli olanların evlilik uyumu ile arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Buna göre 0-2 yıl aralığında evli olan bireylerin evlilik uyumu puanı daha yüksek çıkmıştır. Bu durum günümüzde çok yüksek sayıda gerçekleşen boşanma oranlarına göre umut verici olarak görülmektedir. Zira bu bulgularla yeni evlilerin evliliklerinden memnun oldukları sonucuna ulaşılmaktadır.

Evli kalınan süre açısından manevi iyi oluş ölçeği toplam puanı ile 0-2 yıl aralığında evli olanların arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. 0-2 yıl aralığında evli olan bireylerin manevi iyi oluş puanlarının daha yüksek çıktığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca evlilik süresi uzadıkça kadercilikten alınan puanların yükseldiği görülmüştür. Çalışmadan elde edilen bulgular; yeni evli bireylerin evlilik uyumu ile manevi iyi oluş puanlarının yüksek olmasını yeni ve mutlu evliliğin manevi iyi oluşa olumlu katkısı olduğunu göstermektedir. Evlilik süresi ile manevi iyi oluş arasındaki ilişkinin daha farklı sonuçlar verebileceği düşünüldüğünden başka çalışmalara ihtiyaç duyulabilir.

Evlilik süresi ile beş büyük kişilik özelliği toplam puanları arasında anlamlı bir farklılığa ulaşılmamıştır. Literatüre bu konuda katkı sağlayacak başka çalışmaların yapılmasının faydalı olabileceği düşünülmektedir.

Evlilik süresinin uzamasıyla kontrol odağı alt boyutlarından kadercilik alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Daha uzun süreli evliliğe sahip olanların daha kaderci bir anlayışa sahip oldukları görülmektedir.

Evlenme biçimi ile çalışılan diğer ölçekler arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. Bu durumun daha net anlaşılması için daha fazla çalışma yapılabilir. Evlenme biçimi ile evlilik uyumu arasındaki ilişkinin araştırıldığı bazı çalışmalarda bireylerin evlenecekleri kişiyi kendilerinin seçmesinin veya kendi tercih ettiğiyle evlenmesinin ve tanışma ve flört döneminde tanımak için elde ettiği avantajların, evlilikte sahip olduğu uyumun daha yüksek olmasına neden olabileceği düşünülmektedir. Bu durum arkadaşlık ederek evlilik yapan bireyler için olumlu neticeler kazandırabilir. Özgüven (2000)' e göre doğru bir evlilik kurabilmek için, evlenecek bireylerin evlenmeden kuracağı arkadaşlık, çiftlerin birbirlerini daha doğru bir açıdan tanımalarına yardımcı olmaktadır. Söz konusu zaman diliminde evlenecek çiftin beklenti ve birbirlerine uygunluklarını daha net

anlayarak ileride yapacakları evlilikte uyumlarının temelini atmakta oldukları düşünülebilir. Hortaçsu'ya (1991) göre görücü usulü ile yapılmış evliliklerde eşlerin birbirlerine karşı daha çok güvensiz bağlanma yaşadıkları ve bu sebeple daha fazla evlilikte uyumu yakalayamadıkları görülmektedir. Demir ve Durmuş (2015)' un 30 yılı aşkın bir zamanda yapmış oldukları araştırmada evli çiftler, deneyimledikleri problemleri çözebilmelerinde uzun süreli evliliklerinin katkısı olduğunu ifade etmişlerdir. Ancak başka bir deyişle, Türkiye'de görücü usulü ile yapılan evliliklerin fazlaca olduğu düşünüldüğünde, evli çiftlerde görücü usulü ile yapılan evliliklerinin evlilik kalitesinin daha iyi düzeyde olduğu da görülmektedir. Alanyazında mevcut olan bu çalışma ve yorumların varlığı, evlilik uyumu için net bir ayrılık olmadığını desteklemektedir.

Sahip olunan çocuk sayısı bakımından evlilik uyumu toplam puanı arasındaki ilişkiye göre, çocuğu olmayan evli bireylerin 2 çocuk ve 5 çocuğu olanlara göre evlilik uyumundan aldıkları puanların daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Aynı şekilde 5 çocuğu olan evli bireylerin evlilik uyumu puanlarının diğer gruplara göre düşük olması bakımından anlamlı bir farklılığa sahip olduğu görülmektedir. Araştırmadan elde edilen bu bulguya göre çocuk sayısının arttığı evliliklerde uyumun düşmekte olduğunu söylenebilir. Bu duruma sebep olarak eğitim, ekonomik ve sosyal faktörler örnek olarak gösterilebilir. Şendil ve Korkut (2008)'un bir çalışmasında evlilikte yaşanan çatışmaların artmasıyla sahip olunan çocuk sayısının artmasının evlilik uyumunu düşürdüğü yorumunun yapılmasına katkıda bulunduğu ifade edilebilir. Bu duruma yakın bir şekilde, Çakmak-Tolan (2015)'ın yaptığı bir çalışmada hiç çocuğu olmayan veya 1 çocuğa sahip kişilerin, 2 çocuklulara göre evlilik uyumlarında daha yüksek puan aldıkları görülmüştür. Fakat bu konuyla alakalı bulunan başka çalışmalar ise bu bulguların tersi yönünde bilgi vermektedir. Başka bir ifade ile çocuk sayısının artmasının evlilik uyumunu da artırdığını ifade eden çalışmalara literatürde rastlanmaktadır. (Denga, 1982; Çakır, 2008; Çınar, 2008; Güçlü-Ergin, 2008).

Manevi iyi olma ile sahip olunan çocuk sayısı arasındaki ilişkiye göre 2 çocuğu olanlar ile 4 çocuğu olan evli bireylerin çocuk sahibi olmayanlara göre manevi iyi oluş puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Bunun sebebi olarak çocuk sayısının artmasıyla alınan sorumlulukların maneviyata yönelme eğiliminden kaynaklandığı düşünülebilir. Bu duruma sebep olan faktörlerin ne olduğuna dair daha net bulgulara ulaşmak için daha farklı çalışmalar yapılabilir.

Aylık gelir ile manevi iyi olma ölçeği arasındaki ilişkinin araştırılmasından elde edilen bulgulara göre; 2020-2021 yılları arasında uygulanan asgari ücret verileri dikkate

alınarak 2300-4300 TL miktarında gelire sahip olan evli bireylerin manevi iyi oluş puanlarının diğer gelir miktarlarına göre daha yüksek puan aldıkları görülmektedir. Yani aylık geliri diğer gelir oranlarına göre daha düşük olan evli bireylerin manevi iyi oluşlarının daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca gelir düzeyi düşük evliliklerde manevi iyi oluş alt boyutlarından anominin daha fazla yaşandığı görülmüştür. Benzer şekilde aylık geliri 2300-4300 TL arasında olan evli bireylerin daha yüksek kontrol odağı inancına sahip olduğu tespit edilmiştir. Kontrol odağın alt boyutlarından çabalamanın anlamsızlığı ile gelir seviyesi arasındaki ilişkiden alınan sonuca göre alınan yüksek puan dışsal kontrolün daha fazla olduğunu göstermektedir. Böylelikle düşük gelirli evli bireylerin aldıkları düşük oranda gelirin sebebinin dışsal nedenlere bağlamakta yani çabalamanın anlamsız olduğu düşüncesine sahip oldukları yorumu yapılabilir. Gelir durumuyla ilgili evlilik uyumu ve beş büyük kişilik özelliği ölçeklerinden alınan puanlarda anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir. Gelir düzeyi düşük bireylerde evlilik uyumunun azaldığı tekrarlanan bir bulgu olarak literatürde yer almaktadır. Ancak gelir düzeyinin yüksekliği de evlilik uyumunu artırmadığı da tespit edilmiş çalışmalar bulunmaktadır. Bu bağlamda uyum mutluluk üzerine yapılan çalışmalarla paralellik göstermektedir. Alt gelir grubu için maneviyatın olumlu bir faktör olduğu değerlendirilmektedir. Yapılmış bazı çalışmalarda gelir düzeyi yükselmekte olan bireylerin evlilik uyumlarının da yükseldiği görülmektedir. Bu bulgu Yıldırım (1992) ve Hoşgör (2013)'ün araştırma bulgularıyla da benzerlik göstermektedir. Erişti (2010) de gelir durumu düşük düzeyde olan evli bireylerin kötü ekonomilerinin evlilik yaşamını da kötü olarak etkilediğini ifade etmektedir. Şendil ve Korkut (2008)'un yaptığı bir çalışmada gelir düzeyi düşük evlilerin toplam çift uyumu ve çift birlikteliği puanlarının gelir durumu yüksek olan evli çiftlerden daha düşük olduğu görülmektedir. Literatürde yer alan bazı çalışmaların da bunları desteklemekte oldukları bilinmektedir. (Rogers ve DeBoer, 2001; Şener ve Terzioğlu, 2002; Bir-Aktürk, 2006). Aktaş 'ın (2009) ve Çakmak-Tolan'ın (2015) da gelir durumunun evlilik uyumuna etki etmediği sonucuna ulaştıkları çalışmaları da mevcuttur. Alanyazında görülmekte olan bu sonuçlar gelir düzeyinin evlilik uyumuna ilişkin sonuçlarının farklılığını göstermektedir. Araştırmada elde edilen bulgular ve literatürün de kaynak sağladığı bilgiler ışığında; yüksek düzeyde gelire ve düşük seviyede gelire sahip olmanın evlilik uyumu ve manevi iyi oluşu arttırmadığı görülmekte ve bunun sonucunda bireyin temel ihtiyaçları karşılandıktan sonra evlilik uyumu ve manevi iyi oluşla olumlu veya olumsuz bir ilişkisinin olmadığına dayanarak maddiyatın mutlulukta belirleyici bir yönünün olmadığını ifade edebiliriz.

Bu çalışmada kullanılan ölçeklerin kendi aralarındaki ilişki de araştırılmıştır. Araştırmadan elde edilen korelasyon tablosu manevi iyi olma ölçeği alt boyutları ile beş büyük kişilik özellikleri ölçeği alt boyutları ilişkisine göre; Aşkınlık arttıkça uyumluluk, sorumluluk, ve deneyime açıklığın da arttığı söylenebilmektedir. Doğayla uyum arttıkça uyumluluk, sorumluluk ve deneyime açıklığın da arttığı görülmektedir. Anomi arttıkça uyumluluğun, duygusal dengenin, dışa dönüklüğün ve deneyime açıklığın azalabileceği söylenebilirken, anomi arttıkça sorumluluğun da artacağı söylenebilir.

Ganji ve Navabinezhad 2012 yılında evlilik uyumu ve kontrol odağı arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla 62 evli çiftin katıldığı bir çalışma hazırlamıştır. Yapılan araştırmada, kontrol odağının evlilik uyumu için belirleyici bir faktör olduğu görülmüştür. Çalışmadan içsel ve dışsal kontrol odağının temel alınarak elde edilen bulgulara evli bireyin içsel kontrol odaklı olmasının evliliğini uyumlu, dışsal kontrol odaklı olmasının ise evliliğini uyumsuz olarak nitelendirdiği sonucuna ulaşmıştır. Bireyin evliliğinin getirdiği sorumlulukları alması ve eşiyle sorunları çözmede el ele vermesinde içsel kontrol odaklı olmasının etkisi olduğu görülmüştür. Bu şekilde davranış ve düşüncede olan evli bireylerin evliliklerini uyumlu attettikleri bu çalışma sonucunda gözlemlenmiştir (Ganji ve Navabinezhad, 2012).

Kontrol Odağı ve Beş Büyük Kişilik Özelliği ölçeklerinin arasındaki ilişkinin araştırılmasından elde edilen bulgulara göre, Kişisel kontrol arttıkça uyumluluğun ve duygusal dengenin azalacağı söylenebilir. Şansa inanma arttıkça uyumluluğun ve duygusal dengenin azalacağı söylenebilir. Çabalamanın anlamsızlığı arttıkça dışadönüklüğün ve duygusal dengenin azalacağı söylenebilir. Kadercilik arttıkça uyumluluk, sorumluluk, deneyime açıklık artar, duygusal denge azalmakta olduğu söylenebilir. Adil olmayan dünya inancı arttıkça uyumluluğun, dışa dönüklüğün, sorumluluğun ve duygusal dengenin azalacağı söylenebilir.

Evlilik uyumu ile beş büyük kişilik özelliği ölçeği alt boyutları arasındaki ilişkiye göre, evlilik uyumu arttıkça uyumluluğun, dışa dönüklüğün, duygusal dengenin ve deneyime açıklığın arttığı söylenebilir. Özaydınlık (2014)' ın yapmış olduğu bir çalışmada evli çiftlerin evlilik uyumu ile kişilik özelliklerinin alt boyutlarından olan sorumluluk, dışadönüklük, uyumluluk ve deneyime açıklık alt boyutu arasında pozitif korelasyon olduğu ve kişiliğin nevrotiklik/duygusal denge-dengezilik alt boyutu arasında negatif korelasyonun olduğu bulunmuştur. Çakmak-Tolan(2015) yaptığı bir araştırmada evli bireylerin evlilik uyumlarının, yaş, cinsiyet, evlenme biçimleri ve çocuk sayısına göre

değiştiğini, eşlerin aralarındaki yaş farkı, aralarındaki akrabalık ve gelir durumu değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık bulunmadığını ifade etmektedir.

Kontrol odağı ile beş büyük kişilik özelliği alt boyutları arasındaki ilişkiye göre, kontrol odağı arttıkça uyumluluk, dışadönüklük, sorumluluk, duygusal denge ve deneyime açıklığın azalacağı söylenebilir.

Manevi iyi oluş ile beş büyük kişilik özelliği alt boyutları arasındaki ilişkiye göre, manevi iyi oluş arttıkça dışa dönüklüğün ve duygusal dengenin azalacağı söylenebilirken, aynı zamanda manevi iyi oluş arttıkça uyumluluğun, sorumluluğun ve deneyime açıklığın da artacağını söyleyebilir.

Manevi iyi oluş ölçeği ile kontrol odağı ölçeği arasındaki ilişkinin araştırılmasıyla elde edilen bulgulara göre; Aşkınlık azaldıkça kişisel kontrolün, şansa inanmanın ve adil olmayan dünya inancının artacağı, aşkınlık arttıkça kaderciliğin de artacağı söylenebilir. Doğayla uyum arttıkça kişisel kontrolün, şansa inanmanın, adil olmayan dünya inancının azaldığı, kaderciliğin ise arttığı söylenebilirken, anomi arttıkça şansa inanmanın, çabalamanın anlamsızlığının ve adil olmayan dünya inancının da arttığı söylenebilmektedir. Doğan, (2016) yaşamda karşılaşılan zorluklarda bireyin başına gelen sorunlarla başa çıkmada içsel kaynaklara yöneldiğini ve dini hayatında önemli bir konumda ise yaşamda kendini aşan zorluklara karşı inandığı yüce bir değere dayanarak, davranışlarını dininin değerlerine göre düzenlediğini ifade etmektedir. Bu noktada maneviyatın ve dolayısıyla manevi iyi oluşun içsel kontrolü arttırmada önemli bir değişken olduğu yorumu yapılabilir.

Evli bireylerde yaşamın anlamı değişkenine etki eden en önemli değişkenin araştırıldığı bir çalışmaya göre, manevi iyi oluşun en yüksek değişken olduğu görülmüştür. Evli bireylerde manevi iyi oluş ve yaşamın anlamının aralarındaki ilişkiye göre, pozitif ve anlamlı bir ilişkinin çıktığı görülmüştür.(Çalışkan, Dilmaç, 2022). Venezuela (2004)'da evli çiftler üzerinde yapılan bir çalışmaya göre dindarlığın evliliğe belirgin biçimde etkide bulunduğunu, bu bağlamda çiftlerin kendilerini daha huzurlu ve mutlu hissettikleri tespit edilmiş ve elde edilen bulgulara göre ailede dinin etkili bir şekilde yaşanması ile buna binaen eşlerin Tanrı'ya inanmaları, karşılaştıkları zorluklarda eşleriyle Tanrıya dua etmesi gibi durumlar ile dinî pratiklere ve organizasyonlara katılmaları gibi özellikler evlilikte uyum ve mutluluğun artmasında önemli bir sonuç olarak düşünülmektedir (Yapıcı, 2018).

Evlilik doyumu/uyumu yüksek bireylerin, evlilik içi şiddete maruz kalma durumlarının daha az rastlandığı literatürde yer alan çalışmalarda mevcuttur (Yiğit, 2018). Maneviyat ile evlilik uyumu arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmalarda, manevi ve dini

duyguları yüksek düzeyde olan bireylerin evlilik uyumlarının, manevi ve dini duyguları yüksek olmayan bireylerden daha fazla evlilik uyumuna sahip oldukları ifade edilmektedir. Manevi düşünce ve yaşantının evliliklerin uyumlu bir şekilde yürütülmesinde bu noktada yapılmış araştırmalara dayanarak önemli bir etken olduğu düşünülmektedir. Şayet evli çiftler evlilik öncesinde dini ve manevi değerler konusunda anlaşıp buna dayanarak evliliklerini sürdürmüşlerse evliliklerinde uyum ve doyum yaşamaktadırlar. Özetle evlilikte uyumun yüksek olmasında manevi eğilim ve dini görüşler etkili olmaktadır denilebilir (Peirono, 2007). Balcı-Arvas ve Hökelekli' nin (2017) evlilik uyumu/doyumu, dindarlık ile evlilikte sorun çözme ilişkisi üzerine yaptıkları bir çalışmada, din ve evlilik arasında olumlu bir ilişki olduğunu göstermekte ve bu araştırmanın sonuçları diğer çalışmaları destekler niteliklidir. Eşlerin birbiri için dua etmelerinin evlilik doyumu/uyumu üzerinde ve evlilikte yaşanan çatışmalarda pozitif ve anlamlı bir ilişki içinde olduğu ifade edilmektedir. Dindarlık ve evlilik uyumu/doyumu ilişkisinde ise dinin etkisini hissetme faktörünün evlilik yaşamı ölçeği ile arasında yine pozitif anlamlı bir ilişkinin varlığı bu çalışmada elde edilen bulgular arasında olduğu görülmektedir (Balcı-Arvas, Hökelekli, 2017).

SONUÇ

Bu araştırma evlilik uyumunun önemi ve uyumu etkileyen faktörlerin neler olduğu ve nasıl bir ilişki içinde olduğunu öğrenmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda evli bireylerin evlilik uyumları ile beş büyük kişilik özelliği, manevi iyi olma ve kontrol odağı arasındaki ilişkiyi incelemek araştırmanın temel konusunu içermektedir. Çalışmanın amacı ise, evli bireylerde kişilik özelliklerinin, yerel literatürde az sayıda yapılmış çalışma bulunan manevi iyi oluşun ve kontrol odağının evlilik uyumuna etkisinin incelenmesi ve elde edilen bulguların Türkçe literatüre katkı sağlamasıdır. Araştırmanın evrenini evli yetişkin bireyler oluşturmaktadır. Örneklemi ise İzmir ilinde eylül 2020- mart 2021 yıllarında ikamet eden 526 kadın ve erkek evli yetişkin bireyler oluşturmaktadır. Araştırmanın amacına uygun olacak şekilde örneklem belirlenirken, yaş, cinsiyet, eğitim durumu gibi değişkenler göz önünde bulundurulmuş belirli sayılara ulaşana kadar veri toplanmaya devam edilmiştir.

Sonuç olarak evlilik uyumu ve manevi iyi oluşun aralarında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Buna göre evlilik uyumu arttıkça manevi iyi oluşun da attığı gözlemlenmiştir. Böylelikle maneviyatın evlilik uyumuna olumlu bir katkısı olduğu, uyumlu evliliğinde manevi iyi oluşa olumlu etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Toplumda genel bir yanlış olan maneviyatın olumsuz yönlerinin ifade edilmesine karşı bu araştırmada maneviyatın ve manevi iyi oluşun evliliğe, kişiliğe ve hayata karşı kontrol odağına olumsuz bir etkisinin olmadığı görülmektedir. Bu sonuçlara göre manevi iyi oluşun kişilerin gerek bireysel gerekse evlilik yaşamında aslında ne kadar önemli bir yere sahip olduğunu söylemenin yanlış olmadığı düşünülmektedir. Evliliğin önemi bu yüzyılda artık daha fazla üzerinde durulması gereken bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Evlilik bireyin özel ve sosyal hayatının büyük ölçüde merkezi olarak görülmekte olup iyi bir evliliğin kişinin yaşam kalitesinin yükselmesinde olumlu bir etkisinin olduğunu söyleyebiliriz. İyi bir evlilik, uyumu beraberinde getirmekte olup manevi iyi oluşu, kişilikteki olumlu özellikleri artırmakta olduğu ve yaşamadaki kontrol odağı inancının olumsuz etkilerinin azalması ve olumlu yönlerinin artması üzerinde hatırı sayılır bir ölçüde önemini göstermektedir. Evlilik uyumları yüksek bireyler manevi iyi oluşlarında doğayla daha uyumlu ve daha aşkın bir özelliğe sahip iken anomiye daha az yatkın oldukları görülmektedir. Bu bulgular bize mutlu ve uyumlu evliliğin kişinin yaşamında belirsizlik ve anlamsızlığa düşme olasılığını azaltmakta olduğunu göstermektedir. Evlilik uyumu ile kişiliğin birbirleriyle olan ilişkilerinin önemli sonuçlarının varlığı tespit edilmiştir. Evlilik

uyumu ile beş büyük kişilik özelliği arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuca göre evlilik uyumunun karakter gelişimine olumlu yönde katkısı olduğu araştırmadan elde edilen sonuçlara göre söylenebilmektedir. Çünkü uyumlu evliliğe sahip olan bireylerin evlilik uyumları arttıkça kişiliklerindeki uyumluluğu, dışadönüklüğü, sorumluluk alma becerileri, duygusal dengeleri ve deneyime açıklık özelliklerinin artmakta olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu da bize yaşamda uyumlu bir evliliğin sağlam kişilik gelişimi ve hayattan alınan mutluluk ve doyumunu artırdığı sonucunu göstermektedir. Evlilik uyumu ile kontrol odağı arasında negatif bir korelasyon görülerek, evlilik uyumu arttıkça kontrol odağının azalmakta olduğu sonucuna varılmıştır. Evlilik uyumu yüksek olan bireyler daha az oranda şansa inanma, çabalamanın anlamsızlığı ve adil olmayan dünya inancı fikrine kapılmaktır. Kontrol odağı ölçeği alt boyutlarından kişisel kontrol ve kadercilik alt boyutları ile evlilik uyumu arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. Kontrol odağı ile evlilik uyumu arasında içsel ve dışsal kontrol odağı arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılmış bazı araştırmalara göre puan ortalamaları (içsel kontrol $x=44.06$, dışsal kontrol $x= 42.64$) incelendiğinde içsel kontrol odaklı bireylerin evlilik uyum puanlarının daha yüksek olduğu sonucu görülmektedir (Çelik, 2009). Ancak bu araştırmalarda kontrol odağı (içsel kontrol odağı ve dışsal kontrol odağı) değişkenine göre evlilik uyumunun dikkat çekici bir şekilde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırmada ise içsel ve dışsal kontrol odağı üzerine ayrıca bir inceleme yapılmamıştır. Fakat literatürde desteklenen bu bulgular yüksek kontrol odağına sahip kişilerin dışsal kontrol odaklı olduklarını göstermektedir. Gelecek yıllarda evlilik uyumu ile içsel dışsal kontrol odağı arasındaki ilişkinin inceleneceği başka araştırmalar yapılması önerilebilir. Toplumda evlilik uyumunun artması için şehirlerde sistemli projeler yürütülerek aile danışma merkezleri kurulması ve bu merkezlerde gerek toplu gerek çift gerekse bireysel olarak evli bireylere destekleyici programlar uygulanması önerilebilir. Manevi İyi Oluş için ise içinde bulunduğu çevrenin sosyal yapısına göre manevi danışmanlık merkezleri kurulabilir hatta bu merkezler evlilik danışmanlığı projeleri ile birlikte yürütülerek kişilerin hem sosyal hem de dini-manevi açıdan desteklenmesi faydalı olabilir. Kontrol Odağı zorluğu yaşayan bireylerin kontrol odağı üzerine eğitimlere ulaştırılıp bu konuyu manevi iyi oluş kavramıyla birlikte alanında uzman manevi danışmanlar ve psikolojik danışmanların hazırlayacağı destekleyici ve eğitici programların hayata geçirilmesinin yararlı olacağı önerilmektedir. Sonuç olarak ise akademik alanda bu araştırmadan elde edilen bulguların literatürde yapılacak başka bilimsel araştırmalarla desteklenmesinin gerekli olduğu düşünülmektedir.

Ölçekler Alt Boyutlar İlişkisi Korelasyon Tablosu Sonuçlarına Göre,

- *EVLİLİK UYUMU İLE KONTROL ODAĞI* =Evlilik uyumu arttıkça kontrol odağı puanı azalmaktadır.
- **A.**Evlilik uyumu ile şansa inanma aralarında anlamlı yönde negatif ilişki vardır
- Evlilik uyumu arttığında şansa inanma azalmaktadır.
- **B.**Evlilik uyumu ile çabalamanın anlamsızlığı aralarında anlamlı yönde negatif ilişki vardır.
- Evlilik uyumu arttığında çabalamanın anlamsızlığı azalmaktadır.
- **C.**Evlilik uyumu ile adil olmayan dünya inancı arasında anlamlı negatif ilişki vardır.
- Evlilik uyumu arttıkça adil olmayan dünya inancı azalmaktadır.
- *EVLİLİK UYUMU İLE KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ* =Evlilik uyumu arttıkça kişilik özellikleri puanı artmaktadır.
- **A.**Evlilik uyumu ile uyumluluk arasında anlamlı pozitif ilişki vardır.
- Evlilik uyumu arttıkça uyumluluk artmaktadır.
- **B.**Evlilik uyumu ile dışa dönüklük arasında anlamlı pozitif ilişki vardır.
- Evlilik uyumu arttıkça dışa dönüklük artmaktadır.
- **C.**Evlilik uyumu ile duygusal denge anlamlı pozitif ilişki vardır.
- Evlilik uyumu arttıkça duygusal denge artmaktadır.
- **D.**Evlilik uyumu ile deneyime açıklık anlamlı pozitif ilişki vardır
- Evlilik uyumu arttıkça deneyime açıklık artmaktadır.
- *EVLİLİK UYUMU İLE MANEVİ İYİ OLMA*= Evlilik uyumu arttıkça manevi iyi oluş puanı artmaktadır.
- **A.**Evlilik uyumu ile aşkınlık arasında anlamlı pozitif ilişki vardır.
- Evlilik uyumu arttıkça aşkınlık artmaktadır.
- **B.**Evlilik uyumu ile doğayla uyum arasında anlamlı pozitif ilişki vardır.
- Evlilik uyumu arttıkça doğayla uyum artmaktadır.
- **C.**Evlilik uyumu ile anomi arasında anlamlı negatif ilişki vardır.
- Evlilik uyumu arttığında anomi düşmektedir.

Bu çalışma, yüksek lisans tez araştırması olması ve pandemiden kaynaklı sebeplerin kısıtlı imkanlar sunması nedeniyle yalnızca nicel yöntemler kullanılarak hazırlanmıştır. Araştırmaya konu olan ilişki dinamiklerinin daha doğru anlaşılabilmesi için, ileri tarihlerde bu konu dahilinde yapılacak çalışmalarda, eşlerin birlikte katıldıkları

görüşmeler ile nitel ve nicel araştırmalar yapılması, konunun daha kapsamlı anlaşılmasına yardımcı olabilir.

KAYNAKÇA

- Acar, H. (2014). "Manevi İyi Oluş İle Dindarlık Arasındaki İlişki Üzerine Bir Değerlendirme". *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* , 18(2): 391-412.
- Akbaş, M. (2008). *Endüstri Meslek Liselerinde Görev Yapan Öğretmenlerin Evlilik Uyumluları ile Öğretmenlik Tutumları Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aktaş, S. (2009). *Eşlerden birini kaygı düzeyi ile evlilik uyumu arasındaki ilişkinin belirlenmesi* (Master's thesis, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Akın, A.(2007). "Akademik Kontrol Odağı Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması". *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 3(34) 9-17. 2007.
- Akpınar, Kiroğlu(2020). "Bazı Değişkenler Açısından Evlilik Uyumunun İncelenmesi ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumunun Evlilik Uyumuna Etkisi". *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, Cilt; 23 sayı; 2:736-746)
- Aktürk, E. B. (2006). *Marital satisfaction in Turkish remarried families: Comparison among marital status, effect of stepchildren, and contributing factors* (Master's thesis, Middle East Technical University).
- Allport, G. (2016). *Birey ve Dini*. (B. Sambur, Çev.) Ankara: Ellis Yayınları.
- Anderson, S.,A., Russell, C.,S., Schumm, W.,R. (1983). "Algılanan evlilik kalitesi ve aile yaşam döngüsü kategorileri: Daha ileri bir analiz". *Evlilik ve Aile Dergisi*, 45, 127-139.
- Aranson, E., Wilson, T., & Akert, R. (2012). *Sosyal Psikoloji*. (O. Gündüz, Çev.) İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Arvas, F. B. "Öznel İyi-Oлма Hali İle Dini İnançlar Arasındaki İlişki Üzerine Bir İnceleme", *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* (2017/2): 165-202.
- ASPB, (2014) "Türkiye Aile Yapısı Araştırması: Tespitler, Öneriler" T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü 212 Araştırma ve Sosyal Politika Serisi 07, ISBN: 978-605-4628-55-1, Birinci Basım, İstanbul.
- Aydın, A. (2009). "İnanma İhtiyacı ve Dini Ritüellerin Psikolojik Değeri". *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi* , 89-99.
- Ayten, A. (2009). "Affedicilik ve Din: Affetme Eğilimi ve Dindarlıkla İlişkisi Üzerine Ampirik Bir Araştırma". *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* , 111-128.
- Bacanlı, H. (2002). *Psikolojik Kavram Analizleri*. İstanbul: Nobel Yayın Dağıtım.

- Bacanlı, H., İlhan, T. ve Aslan, S. (2009). "Beş Faktör Kişilik Kurama Dayalı Bir Kişilik Ölçeğinin Geliştirilmesi: Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi(SDKT)". *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 261-279.
- Balcı Arvas, f., & Hökelekli, H. (2017). "Dindarlık İle Evlilik Doyumu Ve Evlilikte SorunÇözme Becerisi Üzerine Bir İnceleme". *Değerler Eğitimi Dergisi Ç* , 130.
- Balcı, F.(2011) *Psikolojik ve Öznel İyi Olma Hali İle Dini İnançlar Arasındaki İlişki Üzerine Bir İnceleme*. Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi
- Balcı, Arvas. F.(2019).*Aile, Değerler ve Din: Teorik Bir Yaklaşım*.II. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Kongresi.
- Barrick, M.R. & Mount, M., K. (1991). "The Big Five Personality Dimentions and Job Performance: A Meta-Analysis". *Personnel Psychology*, 44 (1), 1-26.
- Barrick, M.R., Stewart, G.L. & Piotrowski, M. (2002). "Personality and Job Performance: Test of the Mediating Effects of Motivation Among Sales Representatives". *Journal of Applied Psychology*, 87 (1), 43-51.
- Barker, C., Pistrang, N., & Elliott, R. (2002). *Research Methods in Clinical Psychology*. Chichester: John Willey & Sons.
- Basat, Ç. (2004). *An expolaration of marital satisfaction, locus of control, and self esteem as predictors of sexual satisfaction*. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Belen, F. (2014). "Eşler Arası İletişime Manevi Psikolojik Yaklaşım". *Toplum Bilimleri Dergisi* , 177-194.
- Beştav, F.G. (2007). *Romantik İlişki Doyumu İle Cinsiyet, Bağlanma Stilleri, Rasyonel Olmayan İnançlar ve Aşka İlişkin Tutumlar Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Bir-Aktürk, E. (2006). *Marital satisfaction in Turkish remarried families: Comparison among marital status, effect of stepchildren and Contributing Factors* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Bitlisli, . Ö. , Dinç, O. , Çetinceli, Ö. & Kaygısız, Y. (2013). "Beş Faktör Kişilik Özellikleri ile Akademik Güdülenme" *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* , 18 (2) , 459-480 .
- Botwin, M. D. Buss, D. M., & Scackelford, T. K. (1997). "Personality and Mate Selection Preferences: Five Factors in Mate Selection and Marital Satisfaction". *Journal of Personality*, 65, 107-136
- Bruck, C.S. & Allen, T.D. (2003). "The Relationship Between Big Five Personality Traits, Negative Affectivity, Type A Behavior, and Work-Family Conflict". *Journal of Vocational Behavior*, 63, 457-472.

- Burger, J. (2006). *Kişilik*. (İ. Sarioğlu, Çev.) İstanbul: Kaknüs.
- Cenkseven, F. (2004). *Üniversite Öğrencilerinde Öznel ve Psikolojik İyi Olmanın Yordayıcılarının İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Adana: Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Cenkseven, F., & Akbaş, T. (2007). "Üniversite öğrencilerinde öznel ve psikolojik iyi olmanın yordayıcılarının incelenmesi". *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(27), 43-65.
- Chandler, C., Holden, J., & Kolander, C. (1992). "Counseling for spiritual wellness:Theory and practice". *Journal of Counseling & Development* , 168-175.
- Chang, W. A. ve T. Chun Huang, (2011),"Customer Orientation as a Mediator of The Influence of Locus of Control on Job Performanc", *The Service Industries Journal*, 31(2): 273-285.
- Cooper, HM, Burger, JM ve Good, TL (1981). "Küçük çocukların akademik kontrol odağı inançlarında cinsiyet farklılıkları". *Kişilik ve Sosyal Psikoloji Dergisi* , 40 (3), 562.
- Curun, F. (2012). *Kişilerarası Çekicilik ve Yakın İlişkiler*. H. Coşkun (Ed). Sosyal Psikoloji. İstanbul; Lisans Yayıncılık.
- Cüceloğlu, D. (2017). *Evlenmeden Önce*. Remzi Kitabevi. (s.69)
- Çağ, P., & Yıldırım, İ. (2013). "Evlilik Doyumunu Yordayan İlişkisel ve Kişisel Değişkenler". *Turkish Psychological Counseling & Guidance Journal*, 4(39).
- Çakmak-Tolan, Ö.(2015). Evlilik Uyumunun Kişilik Özellikleri, İlişkiye Dair İnançlar ve Çatışma Çözüm Stilleri Bağlamında Yordanması. Diyarbakır İli Örneği.İnönü Üniversitesi Doktora Tezi. Malatya 2015.
- Çalışkan, Ş. & Dilmaç, B. (2022). "Evli Bireylerde Manevi İyi Oluş, Ailede Yılmazlık ve Yaşamın Anlamı Arasındaki Yordayıcı İlişkiler" . *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi* , 11 (1) , 113-127.
- Çelik, E. (2019). *Evlilik Doyumu. Psikolojide Güncel Kavramlar*. (s. 21-36). Ankara: Nobel Yayınları.
- Çelik, E. (2009). *Evli öğretmenlerin bağlanma stilleri, denetim odağı ve bazı nitelikleri açısından evlilik uyum düzeylerinin incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Çelik, M. ve Tümkaya, S. (2012). "Öğretim Elemanlarının Evlilik Uyum ve Yaşam Doyumlarının İş Değişkenleri ile Değişikisi". *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi* , 13 (1), 223-238.
- Çetin, B.T. (2010). "Evlilik Doyumunun Bazı Değişkenlere Göre Yordanması". Doktora tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

- Çevirici, İ. (2014). *Evli bireylerin sosyotropik- otonomik kişilik özellikleri ile iç-dış kontrol odağı arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi).
- Çınar, L. (2008). *Evlilik Doyumu: Cinsiyet Roller ve Yardım Arama Tutumu*. (Yüksek lisans tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çimen, Ş. E. (2007). *Görücü Usulü ve Anlaşarak Evlenen Bireylerin Çeşitli Sosyal, Psikolojik Faktörler Yönünden Karşılaştırılması*. (Yüksek lisans tezi), Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Dağ, İ. (2002). "Kontrol Odağı Ölçeği (KOÖ): Ölçek Geliştirme, Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması". *Türk Psikoloji Dergisi*, 17(49), 77-90.
- Dağ İ. "Rotter'in İç-Dış Kontrol Odağı Ölçeği (RİDKOO)'nin olası için güvenirliliği ve geçerliliği". *Psikoloji Dergisi* 1991; 7:10-16.
- Demir, E. (2014). *Farklı denetim odağına sahip evli bireylerin evlilik doyumlarının incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara. Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Demir, Y., & Durmuş, E. (2015). "Uzun evlilikler: Bir yastıkta kırk yıl". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*.
- Demirkan, S.(2006). *Özel Sektördeki Yöneticilerin ve Çalışanların Bağlanma Stilleri, Kontrol Odağı, İş Doyumu ve Beş Faktörlü Kişilik Özelliklerinin Araştırılması*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Ankara
- Demirkol, İ. (2006). *Avukatlarda iş doyumu, tükenmişlik ve denetim odağının bazı demografik değişkenler bağlamında incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Digman, J. M. (1997). "Higher-order, factors of the Big Five". *Journal of Personality and Social Psychology*, 73, 1246-1256.
- Dindar, V. (2020). "Gençlerde Evlilik Yaşının Uzaması Üzerine Din Sosyolojisi Açısından Bir Araştırma". *İlahiyat Akademi Dergisi* , 257-284.
- Doğan, M. (2016). "Engelli Çocuğa Sahip Ebeveynler ile Sağlıklı Çocuk Sahibi Ebeveynlerin Dinî Başa Çıkma, Umut ve Sabır Düzeylerinin Karşılaştırılması". *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*. Cilt: 5, Sayı: 8, 2016 Sayfa: 3214-3245.
- Doğan, M. (2014). "Dinlerde ve İslam Kültüründe Sabır". *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* , 3 (5) , 93-130 .
- Dönmez, A. (1983). "Denetim odağı ve Çevre Büyüklüğü". *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 16 (1), 37-47.

- Durna, U. & Şentürk, F. K. (2012). "Üniversite Öğrencilerinin Denetim Odaklarını Çeşitli Değişkenler Yardımıyla Tespit Etmeye Yönelik Bir Çalışma". *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi* , 8 (15) , 37-48 .
- Düzgüner, S.,(2016). *Psikoloji Literatüründe Maneviyat Kavramı, Maneviyat Psikolojisi*, ed. Mustafa Atak, İstanbul: Türdav Yay.
- Ekşi, H., & Kahraman, Z. (2012). Bir Evlilik ve Aile Hayatı Eğitim Programının Evli Kadınlarda Evlilik Uyumuna ve Aile Sistemine Etkisi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi* , 129-145.
- Ekşi, H. , Boyalı, C. & Ümmet, D. (2019). "Öğretmen Adaylarının Spiritüel İyi Oluş İle Yaşamda Anlam Değişkenlerinin Psikolojik Dayanıklılığı Yordaması: Bir Yapısal Eşitlik Modeli (YEM) Denemesi" . *Kastamonu Eğitim Dergisi* , 27 (4) , 1695-1704 . DOI: 10.24106/kefdergi.3256
- Ekşi, H. ve Kardaş, S.(2017). "Spiritual well-being/Spiritüel İyi Oluş Ölçeği: scale development and validation". *Journal of Spiritual psychology and Counseling*, 2 (1),73-88.
- Engler, B. (2009). "Personality Theories" (8th Ed.). Boston: Milflin Harcourt Publishing Company.
- Erbek, Evrim vd., (2005), "Evlilik Uyumunu" , *Düşünen Adam Dergisi*, 18 (1): 39-47
- Erdem, H., (2016), "Stresle Başa Çıkma İç Kontrol Odağının Yordayıcı Gücü ve Psikolojik Sermayenin Aracılık Rolü" , *Türk Psikoloji Dergisi*, 31(78): 1-9
- Erişti, A, (2010). *Bağlanma Stilleri, Kişilik Özellikleri Ve Evlilik Uyumunu Arasındaki İlişki* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Eryücel, S. (2013). "Yaşam Olayları ve Dini Başa Çıkma". Yayımlanmamış Doktora Tezi . Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Eryücel, S. (2018)."Dini Yönelim ve Başa Çıkma". *Journal of Turkish Studies*.
- Eryücel, S.(2018) "Self-Handicapping and Spiritual Well-Being". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 11 (59): 661-670.
- Ferris, G. R., Perrewé, P. L., & Douglas, C. (2002). "Social effectiveness in organizations: Construct validity and research directions". *Journal of Leadership & Organizational Studies*, 9(1), 49-63.
- Fışıloğlu, H. & Demir, A. (2000). "Applicability of the dyadic adjustment scale for measurement scale for measurement of marital quality with Turkish couples". *European Journal of Psychological Assessment*, 16(3), 214-218.
- Ganji, A., A. ve Navabinezhad, D. (2012). "The relationship between locus of control and marital satisfaction of couples". *Life Science Journal*. 9(4), 294-298.

- Geçioğlu, A., & Kayıklık, H. (2019). "Dindarlık Ve Evlilik Uyumu İlişkisi Evli Bireyler Üzerine Bir İnceleme". *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* , 202-224.
- Gerrig, R., & Zimbardo, P. (2002). *Psychology and Life*. Massachusetts
- Gerrig, R., & Zimbardo, P. (2014). *Psikolojiye Giriş Psikoloji ve Yaşam*. Ankara: Nobel Yayın.
- Gianakos, İ. (2002). "İş stresiyle başa çıkmanın yordayıcıları: Cinsiyetin etkileri, toplumsal cinsiyet rolü, sosyal istenirlik ve kontrol odağı". *Cinsiyet Roller* , 46 (5), 149-158.
- Giblin, P. R. (1997). "Marital spirituality: A quantitative study". *Journal of Religion and Health*, 36(4), 321-332.
- Glenn, N. D. (1991). "The recent trend in marital success in the United States". *Journal of Marriage and The Family*. C.53, SS. 261-270.
- Glenn, N. D. (1990). "Quantitative Research On Marital Quality In The 1980s: A Critical Review". *Journal of Marriage and The Family*. C.52, SS. 818-831.
- Goldberg, L. R. (1981). "Language and Individual Differences: The Search For Universals in Personality Lexicon", *Review of Personality and Social Psychology*, Vol.1,141-165.
- Göcen, G.(2012) *Şükür ve Psikolojik İyi Olma Arasında Bir Alan Araştırması*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi.
- Göcen, G. (2013). "Pozitif Psikoloji Düzleminde Psikolojik İyi Olma ve Dini Yönelim İlişkisi Yetişkinler Üzerine Bir Araştırma". *Toplum Bilimleri Dergisi* , 97-130.
- Göcen, G.(2016). "*Şükür Maneviyatın Neresinde?*" *Maneviyat Psikolojisi*, Ed. Mustafa Atak, İstanbul, Elit Kültür Yayınları, 2016(a).
- Gökçek, H. (2006). *Çalışanların performans değerlendirmesinde tutumun etkisi: Tutum ölçekleri ile ilgili bir uygulama*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Gökner, Ö. (2011). *Aşk ve Evlilik*. Ankara: Arkadaş Yayın Evi.
- Güçlü Ergin, N., (2008). *Evli ve Boşanmış Kişilerin Evlilik Uyumu ve Cinsiyetçilik Açısından Karşılaştırılması* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Gürsu, Orhan - Ay Yaşar.(2018)"Din, Manevi İyi Oluş Ve Yaşlılık". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11/61: 1176-1190.
- Gürsu, Orhan.(2011) *Ergenlik Döneminde Psikolojik Sağlık ve Dindarlık İlişkisi*. Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi.

- Gügen, B. (2019). *Gebelik Sürecindeki Kadınlarda Manevi İyi Oluş İle Hayat Memnuniyeti İlişkileri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi . İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Güngördü, A.; "Aile Değerleri ve Dindarlığın Plansız Satın Alma Eğilimi Üzerine Etkilerine Yönelik Bir Yapısal Eşitlik Modeli". *İşletme Araştırmaları Dergisi* 8/1 (2016), 342-359.
- Helmeniak, D. A. (2005), "A Down-To-Earth Approach to the Psychology of Spirituality a Century After James's Varieties", *Journal of Humanistic Psychologist*, 33, s. 69-86.
- Hirsch, Y. (2010). "Ähnlichkeit versus Komplementarität in Paarbeziehungen". Diplomarbeit. Universität Wien, *Studium für Psychologie*.
- Hortaçsu, N. (1991). "Evlilik ve boşanma nedenlerine verilen önemi etkileyen faktörler olarak değerlendirme yaklaşımı, cinsiyet ve medeni durum". *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 1(1).
- Hoşgör, E. (2013). *Evli çiftlerin öfke ifade tarzları ile evlilik uyumunun incelenmesi* . Doktora tezi, DEÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Hökelekli, H. (2016). *Din Psikolojisine Giriş*. İstanbul: Dem Yayınları.
- Hünleri, O.S. & Geçöz, T. (2003). "Boyun Eğici Davranışlar ve Evlilik Doyumu İlişkisi: Algılanan Evlilik Problemleri Çözümünün Rolü". *Türk Psikoloji Dergisi* 18 (51), 99 – 108.
- Hull, J., & Kapaklıkaya, İ. (2003). "Manevi gelişim: Yorumlar ve uygulamalar". *Değerler Eğitimi Dergisi* , 109-124.
- Isaac, R., ve Shah, A. (2004). "Sex roles and marital adjustment in indian couples". *International Journal of Social Psychology*, 50(2), 129-141.
- Kağıtçıbaşı, Çiğdem.(2012) *Günümüzde insan ve insanlar: sosyal psikolojiye giriş*. İstanbul: Evrim Yayınları.
- Kalmijn, M., De Graaf, P. M., Poortman, A.R. (2004). "Interactions Between Cultural And Economic Determinants Of Divorce In The Netherlands". *Journal of Marriage and Family*, 66, 75-89.
- Kara, F. , Güzel, A. & Uçan, S. (2016). "Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Kontrol Odağı Algısı ve İşkili Bazı Faktörlerin Belirlenmesi". *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 148-159 . DOI: 10.17681
- Karaca, Faruk.(2001) "Din Psikolojisinde Metot Sorunu ve Bir Dindarlık Ölçeğinin Türk Toplumuna Standardizasyonu". *EKEV Akademi Dergisi* 3/1: 196-199.
- Karaca, Faruk.(2011) *Din Psikolojisi*. Trabzon: Eser Ofset Matbaacılık.
- Karslı, Necmi.(2018) *Mutluluk ve Dindarlık*. Kayseri: Kimlik Yayınları.

- Karslı, Necmi.(2018) *Öfke Kontrolü ve Dindarlık*. Kayseri: Kimlik Yayınları.
- Kartopu, Saffet.(2014) *Öz Yeterlilik Kimlik Gelişimi & Dindarlık Eğilimi*. Gümüşhane: Gümüşhane Üniversitesi Yayınları.
- Kasapoğlu, A. (2007). "İslam'a Göre Evlilikte Eşler Arasında Uyum Sorunu". *Bilimname Dergisi* , 137-161.
- Kaval, K. (2001). *12 yaş çocuklarında denetim odağını etkileyen bazı değişkenlerin incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Kayıklık, H. (2019). *Din Psikolojisi Bireysel Dindarlık Üzerine*. Ankara: Karahan Kitabevi.
- Keçeci, B. (2018). *Evli Kadınların Psikolojik İstismar Profillerinin Toplumsal Cinsiyet Algıları ve Spiritüel İyi Oluşları Açısından İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) . İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Keçeci, B., & Ekşi, H. (2020). Evli Kadınlarda Toplumsal Cinsiyet Algısı ve Spiritüel İyi Halinin Psikolojik İstismar Üzerine Etkisi. *Marmara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi* , 30-48.
- Kızıllırmak, Ö. (2015). *Genç Yetişkinlerde Yaşamda Anlamanın Maneviyat ve Kişilik Özellikleri Açısından İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) . Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Korkmaz, N. "Tanrıya Bağlanma ve Psikolojik İyi Olma", *Toplum Bilimleri Dergisi* 6/12 (2012): 95-112.
- Korkmaz, S. (2018) "Dindarlık ile Ego Sağlamlığı ve Empati Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi". *Bilimname*. 31 Ekim.
- Köknel, Ö. (2005). *Kaygıdan Muthuluğa*. İstanbul: Altın Kitaplar
- Köse, Ali - Ali Ayten. *Din Psikolojisi*. İstanbul: Timaş Yayınları, 2012
- Larson, D. B., & Larson, S. S. (2003). "Spirituality's potential relevance to physical and emotional health: a brief review of the quantitative research". *Journal of Psychology and Theology*, 31 (1). 37-51.
- Maslow, Abraham.(1987) *Motivation and Personality*. New York: Harper & Row.
- Mahdian, Z. ve Ghaffari, M. (2016). "The mediating role of psychological resilience, and social support on the relationship between spiritual wellbeing and hope in cancer patients". *Journal of Fundamentals of Mental Health*, 18(3), 130-138.
- Mahoney,G.(2002) "The Maternal Behavior Rating Scale-Revised. Available from the author". *Mandel School of Applied Social Sciences*, Case Western Reserve University, Cleveland Ohio, USA.

- Mahoney, A., Pargament, K. I., Tarakeshwar, N., Swank, A. B., (2001). "Religion In The home In The 1980s And 1990s: A Meta-Analytic Review and Conceptual Analysis of Links Between Religion, Marriage, And parenting." *Journal of Family Psychology*, 15 (4), 559-596.
- McCrae, R.R. & Costa, P.T. (1987). "Validation of the Five-Factor Model of Personality Across Instruments and Observers". *Journal of Personality and Social Psychology* 1987, Vol. 52, No. 1, 81 - 90.
- McCrae, R. R. ve Costa, P. T. Jr. (1985). "Updating norman's 'adequate taxonomy': Intelligence and personality dimensions in natural language and in questionnaires". *Journal of Personality and Social Psychology*, 49(3) 710-721.
- Mehmedoğlu, A. U., (2004). *Kişilik ve Din*. İstanbul: DEM Yayınları
- Mehmedoğlu, A. U., (2006). "İlâhiyat Fakültesi Öğrencilerinin Değer Yönelimleri ve Dindarlık-Değer İlişkisi" (M.Ü. İlâhiyat Fakültesi Örneği). *M.Ü. İlâhiyat Fakültesi Dergisi*, 30 (1), 133-167.
- Merdan, E. (2013). "Beş Faktör Kişilik Kuramı İle İş Değerleri İlişkisinin İncelenmesi: Bankacılık Sektöründe Bir Araştırma", *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi*, Sayı 7, 141-159.
- Miller, P.C., Lefcourt, H.M., Holmes, J.G., Ware, E.E. and Saleh. W.E. (1986). "Marital Locus of Control and Marital Problem Solving" [Elektronik Version]. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(1), 161-169.
- Moberg, D. O. (1984). "Subjective Measures of Spiritual Well-Being". *Review of Religious Research*. 25, 351–359
- Morsünbül, Ü. (2014). "Hızlı büyük beşli kişilik testi Türkçe versiyonu geçerlilik ve güvenilirlik çalışması". *Düşünen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 27, 316-322.
- Neuman, G.A & Wright, J. (1999). "Team Effectiveness: Beyond Skills and Cognitive Ability". *Journal of Applied Psychology*, 84 (3), 376-389.
- Özer, A., & Cihan Güngör, H. (2012). "Yükleme Tarzları, Bağlanma Stilleri ve Kişilik Özelliklerine Göre Evlilik Uyumu". *Dergipark*.
- Özdoğan, Ö., (2009) *Aşkın Yanımız Maneviyat*. Özdenöze Yayınları. Ankara.
- Özgüven, E. (1992). *Hacettepe Kişilik Envanteri el kitabı*. Ankara. Odak Ofset Matbaası.
- Özgüven, İ.E (2000). *Evlilik ve Aile Terapisi*. Ankara. PDREM Yayınları.
- Paloutzian R.F , Park, C.L (2013). *Din ve Maneviyat Psikolojisi*. Phonenix Yayınları Ankara. Çeviren: Ali Ayten.
-

- Paloutzian, R. F., & Lowe, D. A. (2012). *Spiritual transformation and engagement in workplace culture*. In P. C. Hill & B. Dik (Eds.), *Psychology of religion and workplace spirituality* (pp. 179—199). Charlotte, NC: Information Age.
- Paloutzian, R. F. ve Ellison, C. W. (1982). *Loneliness, Spiritual Well-Being and Quality of Life*. In L. A. Peplau ve D. Perlman (Eds.), *Loneliness: a Sourcebook of Current Theory, Research and Therapy*. New York: Wiley Interscience. s. 224–237.
- Peabody, Dean and Goldberg, Lewis. (1989) "Some determinants of factor structures from personality –trait descriptions", *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol: 57, 1989, s. 552-567
- Pehlivan, A. (2018). *Manevi Bakım ve Danışmanlığın İmam Hatip Ortaokul Öğrencilerinin Ruh Sağlığı ve Manevi İyi Oluşlarına Etkisi*, (Yüksek Lisans Tezi), İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2018.
- Peirono, S. (2007). *Der Einfluss des Beziehungspersönlichkeitsprofils auf die Beziehungszufriedenheit und Paarklima*. Doktorarbeit. Universitaet Hamburg, Fachbereich Psychologie.
- Piedmont RL, Hill DC, Blanco S. (1999). "Predicting athletic performance using the five-factor model of personality". *Personality and Individual Differences*, 27(4), 769-777.
- Piedmont, R. L. (2013). *Dini ve Manevi Yapıları Anlamada Kişiliğin Rolü*. Burcu Gören (Çev.). *Din ve Maneviyat Psikolojisi: Temel Yaklaşımlar ve İlgili Alanları* (içinde 295-341). R. F. Paloutzian & C. L. Park. (Ed.) Ankara: Phoenix.
- Rogers, S.,J., DeBoer, D.,D. (2001). "Changes In Wives' Income: Effects On Marital Happiness, Psychological WellBeing, And The Risk Of Divorce". *Journal of Marriage and Family*, 63, pp. 458-72.
- Sağırıcı, A. (2010). *Evli Bireylerde Bağlanma Biçimleri ve Evliliğe Dair İnançların Evlilik Doyumu ile İlişkisinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans tezi. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Saroglou, V. (2002). "Religion and the five factors of personality: a meta-analytic Review". *Personality and Individual Differences*, 32, 15-25.
- Scanzoni, J. ve Arnett, C. (1987). "Enlarging The Understanding of Marital Commitment Via Religious Devoutness, Gender Role Preferences, and Locus of Marital Control" [Elektronik Version]. *Journal of Family Issues*, 8(1), 136-156
- Schnor, C. (2012). "Trennungsrisiko von Paaren mit Kindern: Der Einfluss der Religion in West- Ostdeutschland". *Zeitschrift für Familienforschung*, 3, 229- 256.
- Sergici, M. (2013). *Sigara İçen Üniversite Öğrencilerinde Kontrol Odağı ile Sosyotropi-Otonomi Kişilik Özelliklerinin İncelenmesi*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
-

- Şener, A., & Terzioğlu, G. (2002). "Eşler arası uyuma etki eden faktörlerin araştırılması". *Aile Araştırma Kurumu, Ankara*.
- Şendil, G. & Korkut, Y. (2012). "Evli Çiftlerdeki Çift Uyumu ve Evlilik Çatışmasının Demografik Özellikler açısından incelenmesi. *Psikoloji Çalışmaları*" , 28 (0) , 15-34 *Dergipark*.
- Şentepe, A., Güven. M.(2015).Kişilik Özellikleri ve Dindarlık İlişkisi Üzerine Ampirik Bir Araştırma. *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt:XVII, Sayı: 31 (Haziran 2015).
- Şirin, T. (2018). "Evli çiftlerin spiritüel iyi oluşları ile evlilik doyumları arasındaki ilişki". *EKEV Akademi Dergisi*, 23(77), 389-410.
- Solmuş, T. (2004) "İş Yaşamı, Denetim Odağı ve Beş Faktörlük Kişilik Modeli", *Türk Psikoloji Bülteni*, 10, 196-205.
- Sullivan, B.F., &Schwebel,A.I. (1995). "Relationship belief and expectations of satisfaction in marital relationships: Implications for family practitioners". *The Family Journal*, 3, (4), 298-305.
- Temeloğlu, E.(2014). *Çiftlerden Birisi Eksen I Tanısı Almış Evli Bireylerin Evlilik Uyumlarının, Patolojiye Dair Atıfları, Kontrol Odakları ve Baş Etme Yolları Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. 2014. İstanbul.
- Tezer, E. (1986;1996). "Evlilik İlişkisinden Sağlanan Doyum; Evlilik Yaşam Ölçeği". *Psikoloji Danışma ve Rehberlik Dergisi*, Cilt 2, Sayı 7.
- Toprak, Y. (2018). *Maneviyat, Yaşam Amaçları ve İyi Oluş Arasındaki İlişki*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Tufan-Çetin, B. (2010). *Evlilik Doyumunun Bazı Değişkenlere Göre Yordanması*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Ege Üniversitesi.
- Tutarel-Kışlak, Ş. (1999). "Evlilik Uyum Ölçeğinin güvenirlik ve geçerlik çalışması". *3P (Psikiyatri Psikoloji Psikofarmakoloji) Dergisi*, 7(1), 50-57. *USA Today Magazine* (2000). Empathy helps people forgive and forget, 128(2659), 15-17.
- Kışlak, Ş. T., & Çabukça, F. (2002). "Empati ve demografik değişkenlerin evlilik uyumu ile ilişkisi". *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 5(5).
- Uğurluoğlu, Erdem, Kıyıcı (2019). "Sağlık Yönetimi Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme, Benlik Saygısı ve Spiritüel İyi Oluşlarına Yönelik Bir Araştırma". *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi* Bahar 2019, Cilt: 20 Sayı :44.
- Uğurluoğlu, D. ve Erdem, R. (2019). "Travma geçiren bireylerin spiritüel iyi oluşlarının travma sonrası büyümeleri üzerine etkisi". *Dokuz Eylul University Journal Of Graduate School of Social Sciences*, 21(3).

- Uysal, V. (2006). *Türkiye’de Dindarlık ve Kadın*. İstanbul: DEM. Yaparel, R. (1987) Dinin Tarifi Mümkün mü?. İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi, *İlahiyat Fakültesi Dergisi*; S.4. 1987, ss.403-417.
- Yaparel, R. , Yenen, İ. & Kısa, C. (2019). "Bilim Tarihi Çalışmalarının Toplumsal Maneviyata Katkıları: Prof. Dr. Fuat Sezgin Örneği" . *Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* , İslam Bilim Tarihi Prof. Dr. Fuat Sezgin Özel Sayısı , 17-30 . *Dergipark*.
- Yapıcı, Asım.(2007). *Ruh Sağlığı ve Din: Psiko-Sosyal Uyum ve Dindarlık*. Adana: Karahan Yayınları.
- Yapıcı, A. (2018). "Eşlerin Dinsel Algı ve Yaşayışına Göre Evlilikte Dindarlık ve Maneviyat Huzur mu, Kusur mu?" *Turkish Studies*, 13(2), 79-106.
- Yapıcı, A.(2012). "Türk Toplumunda Cinsiyete Göre Dindarlık Farklılaşması: Bir Meta-Analiz Denemesi". *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 17/ 2.
- Yavuzer, H. (2010). *Evlilik Okulu-Evlilikte Kişilerarası İlişkiler ve İletişim Becerileri*. (6. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yeşilyaprak B., (1990) “Denetim Odağının Belirleyicileri ve Değişime İlişkin Araştırmalar: Bir Eleştirisel Değerlendirme”, *Psikoloji Dergisi*, C.:7, S.:25, Ankara, Aralık, 1990.
- Yeşilyaprak, B. (1990). “Gençlerde Denetim Odağı ve Önkoşulları”, V. Ulusal Psikoloji Kongresi, İzmir.
- Yıldırım, İ., (1992). *Evli Bireylerin Uyum Düzeylerini Etkileyen Bazı Etmenler*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Yiğit, E. (2018). *Evli Kadınlarda Aile İçi Şiddet ile Evlilik Doyumu ve Psikolojik İyi Oluş Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Zika, S., ve Chamberlain, K. (1992). "On the relation between meaning in life and psychological well-being". *British Journal of Psychology*, 83, 133-145.
- Westgate, C. E. (1996). "Spiritual wellness and depression". *Journal of Counseling & Development*, 75(1), 26-35

<https://baslangicnoktasi.org/5-faktör-kişilik-kuramı>

Ö Z G E Ç M İ Ş

Adı ve SOYADI	Beyza Nur BEDİR AKPINARLI
EĞİTİM DURUMU	
Mezun Olduğu Lise	İzmir Karşıyaka Anadolu İmam Hatip Lisesi
Lisans Diploması	Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Yabancı Dil/ Diller	İngilizce/ Arapça
İŞ DENEYİMİ	
Stajlar	İzmir Karabağlar Anadolu İmam Hatip Lisesi